

КУЛЬТУРА

WWW.KIMPRESS.BY

ШТОТЫДНЁВАЯ ГРАМАДСКА-АСВЕТНІЦКАЯ ГАЗЕТА

**Удзельнікам
і гасцям
X Нацыянальнага
фестывалю
беларускай
песні і паэзіі**

НЕВЫЧЭРПНЫЯ АСНОВЫ —

НАША ПЕСНЯ І НАША СЛОВА!

Паважаныя сябры!
Сардэчна віншую вас з адкрыццём X Нацыянальнага фестывалю беларускай песні і паэзіі. Гэта значная акцыя адбываецца ў Год роднай зямлі напярэдадні святкавання 65-годдзя вызвалення Беларусі ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў. Толькі свабодныя, гарача любячыя сваю Радзіму людзі могуць пільна захоўваць і памнажаць нацыянальныя культурныя каштоўнасці, узбагачаць творчую спадчыну продкаў. Яскравым прыкладам таму з'яўляецца фестываль песні і паэзіі, які дэманструе невычэрпнасць таленту беларускага народа, гарманічнае спалучэнне музыкі і слова, адкрывае новыя імёны маладых выканаўцаў — будучыні нашай эстрады. Упэўнены, што сённяшняе свята падоўжыць слаўныя фестывальныя традыцыі, паслужыць далейшаму развіццю сучаснага айчыннага мастацтва. Жадаю вам моцнага здароўя, натхнення, поспехаў, шчасця і дабрабыту.

Сёння ў старадаўнім горадзе Маладзечне віруе X Нацыянальны фестываль беларускай песні і паэзіі, цэнтрам якога, па традыцыі, з'яўляецца Рэспубліканскі конкурс маладых выканаўцаў беларускай эстраднай песні. Мастацкі кіраўнік конкурсу, народны артыст Беларусі, прафесар Міхаіл Фінберг пад час адной з апошніх рэпетыцый канкурсантаў з Нацыянальным канцэртным аркестрам даў удзельнікам творчага саборніцтва такі наказ: "Натхнення, поспеху, павагі да нацыянальнай культуры і беларускай песні!" На здымку фотакарэспандэнта "Культуры" — толькі некаторыя з тых, хто сёння выйдзе на маладзечанскую сцэну. Спадзяёмся, што сярод іх ёсць і будучыя "зоркі" айчынай сцэны.

**Прэзідэнт
Рэспублікі Беларусь
Аляксандр
ЛУКАШЭНКА**

13 чэрвеня 2009 года

Першы візіт — у Нацыянальную

Міністр культуры Рэспублікі Беларусь Павел Латушка на гэтым тыдні знаёміўся з дзейнасцю ўстаноў галіны, аб'ектамі, на якіх вядуцца рэстаўрацыя і рэканструкцыя, сустрэўся з дзеячамі мастацтва.

Першы свой візіт Павел Латушка зрабіў у Нацыянальную бібліятэку Беларусі. Дырэктар вядучай кніжнай скарбніцы краіны Раман Матульскі азнаёміў міністра культуры з дзейнасцю ўстановы як інфармацыйнага і сацыякультурнага цэнтры краіны.

Цягам тыдня Павел Латушка наведаў таксама Нясвіжскі палац Радзівілаў і Нацыянальную кінастудыю “Беларусьфільм”: на гэтых аб'ектах вядуцца работы па рэканструкцыі і рэстаўрацыі. Адбылася сустрэча міністра культуры з народным мастаком СССР і Беларусі, Героем Беларусі Міхаілам Савіцкім у ягонаў майстэрні. У Нацыянальным акадэмічным тэатры імя Янкі Купалы Павел Латушка пабываў на прэм'еры спектакля “Хам” паводле Э.Ажэска.

На здымку (злева направа): міністра культуры Рэспублікі Беларусь Паўла Латушку і намесніка міністра культуры Віктара Кураша з Нацыянальнай бібліятэкай знаёміць яе дырэктар Раман Матульскі.

На прэм'ерным рубяжы — “Дняпроўскі...”

Прэм'ера дзвухсерыйнай карціны “Дняпроўскі рубяж” адбудзецца 19 чэрвеня ў сталічным кінатэатры “Кастрычнік”.

Стужка створана на Нацыянальнай кінастудыі “Беларусьфільм” рэжысёрам Дзянісам Сквацовам і расказвае аб гераічнай абароне Магілёва ў першы тыдні Вялікай Айчыннай вайны. Выхад фільма прымеркаваны да 65-й гадавіны вызвалення Беларусі ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў.

Здымкі “Дняпроўскага рубяжа” сталі, бадай, самым маштабным беларускім праектам за апошні час. Сцэнарый занага драматурга Аляксея Дударова быў прадстаўлены для пастановкі пасля перамогі на адпаведным

конкурсе. Праца над самой карцінай адбывалася на працягу апошняга года. Творчая група паспела пабываць у Брэсце, Гродне, Быхаве і Бабруйску. Адметнымі сталі масавыя батальныя сцэны з удзелам ваеннаслужачых беларускай арміі. Ролі ў стужцы, у асноўным, выканалі айчынныя акцёры: Ігар Сігоў, Ксенія Князева, Віктар Моўчан, Анатоль Кот, Ганна Гаршкова, Аляксандр Кашпераў і іншыя.

Для выпускніка майстэрні Міхаіла Пташукі Дзяніса Сквацова “Дняпроўскі рубяж” — другая поўнаметражная работа. Першай быў “Шчыт Айчыны” — гісторыя пра сучаснага вайскоўца. У новым фільме рэжысёр-баталіст паспрабаваў расказаць пра мужнасць і гераізм людзей, байцоў і мірных жыхароў, якія ў смяротнай свхатцы тры тыдні стрымлівалі нямецкія войскі на беразе Дняпра.

Паказ стужкі ў кінатэатрах краіны пачнецца 22 чэрвеня — у жалобны дзень пачатку Вялікай Айчыннай вайны.

**Антон СІДАРЭНКА
На здымку: Дзяніс Сквацоў.
Фота Юрыя ІВАНОВА**

Журавы да 65-годдзя

Нацыянальны банк Рэспублікі Беларусь 3 чэрвеня выпусціў у абарачэнне памятныя манеты “65 год вызвалення Беларусі ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў”: сярэбраную — наміналам 20 рублёў, пробай сплаву 925, і медна-нікелевую — наміналам 1 рубель.

Манеты маюць форму круга, з пярэдняга і адваротнага бакоў — выступаючы кант па акружнасці. Бакавая паверхня манет — рыфленая.

На пярэднім баку манет размешчаны: уверх — рэльефны відарыс Дзяржаўнага герба Рэспублікі Беларусь; у цэнтры — выява разбітага гадзінніка, стрэлкі якога спыніліся ў момант пачатку актыўных баявых

дзеянняў на тэрыторыі Беларусі нямецка-фашысцкіх захопнікаў; па крузе — надпісы: у верхняй частцы — “Рэспубліка Беларусь”, у ніжняй — проба сплаву, намінал, а таксама год чаканкі.

На адваротным баку размешчаны: у цэнтры — выява маленькай дзяўчынкі, якая з радасцю глядзіць у неба, і лунаючых вакол яе журавоў; злева па крузе — надпіс: “65 год вызвалення Беларусі”.

Манеты адчаканены: на РДП “Казахстанскі манетны двор Нацыянальнага банка Рэспублікі Казахстан”: сярэбраная — якасцю “пруф”, тыражом 4000 штук, медна-нікелевая — “пруф-лайк”, тыражом 4000 штук.

Паводле паведамлення ўпраўлення інфармацыі Нацыянальнага банка Рэспублікі Беларусь

Гран-пры ўзялі беларусы!

Сем дыпламаў атрымала Беларусь на VI Міжнародным конкурсе краін СНД “Мастацтва кнігі” і, сярод іх, вышэйшую ўзнагароду — Гран-пры. Лепшым выданнем года, па рашэнні міжнароднага журы прэстыжнага форуму, стала кніга-альбом “Напаoleon Орда. Шлях да Бацькаўшчыны” выдавецтва “Мастацкая літаратура”.

Аўтарам унікальнага літаратурна-мастацкага выдання з’яўляецца Леанід Несцяруч. “Вялікую працу зрабіў і мастак Вячаслаў Паўлавец”, — адзначае начальнік упраўлення выдавецкай дзейнасці і кніжнага гандлю Міністэрства інфармацыі Рэспублікі Беларусь Алена Паўлава. Кніга-альбом акрамя грунтоўных звестак аб вядомым беларускім мастаку і кампазітары ўтрымлівае малюнкi Напалеона Орды. “Гэты багаты і бясцэнны матэрыял, пададзены з густам, і ўразаў міжнародных спецыялістаў”, — лічыць А.Паўлава.

Што да іншых пераможцаў, то дып-

ломамі першай ступені былі адзначаны тры беларускія выданні: “Чароўны свет. 3 беларускіх міфаў, паданняў і казак” выдавецтва “Беларуская энцыклапедыя” імя П.Броўкі (намінацыя “Кніга для дзяцей і моладзі”), “Галасы сышоўшых вёсак” выдавецтва “Беларуская навука” (намінацыя “Мая краіна”) і “Праваслаўная ікона Расіі, Украіны, Беларусі” выдавецтва “Беларуская Праваслаўная Царква” (намінацыя “Садружнасць”).

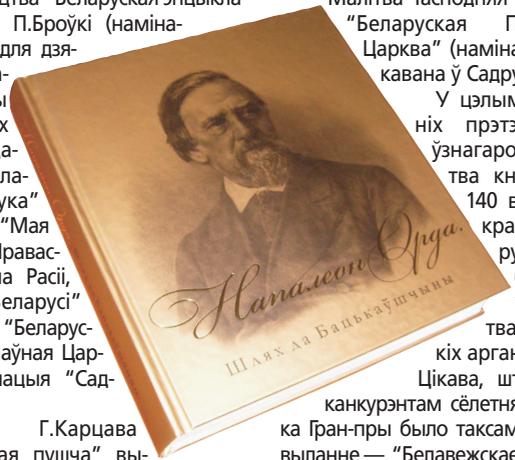
Альбом Г.Карцава “Белавежская пушка” выдавецтва “Мастацкая літаратура” і кніга Ю.Фаміна “Чалавек з легенды” выдавецтва “Беларуская энцыклапедыя” імя П.Броўкі атрымалі дыпламы другой ступені ў намінацыях “Надру-

кавана ў Садружнасці” і “Перамога”. Уладальнікам дыплама конкурсу трэцяй ступені стала выданне “Ойча Наш. Малітва Гасподняя” выдавецтва “Беларуская Праваслаўная Царква” (намінацыя “Надрукавана ў Садружнасці”).

У цэлым, спіс сёлетніх прэтэндэнтаў на ўзнагароды “Мастацтва кнігі” налічваў 140 выданняў з 9 краін. Ад Беларусі ў конкурсе бралі ўдзел 15 выдавецтваў і выдавецкіх арганізацый.

Цікава, што асноўным канкурэнтам сёлетняга ўладальніка Гран-пры было таксама беларускае выданне — “Белавежскае дзіва” выдавецтва “Беларусь”.

Афіцыйна пераможцы конкурсу будуць узнагароджаны 4 верасня ў рамках XII Маскоўскай міжнароднай кніжнай выстаўкі-кірмашу.

Да Сусветнага дня бежанцаў

20 чэрвеня міжнародная супольнасць адзначае Сусветны дзень бежанцаў. Іх праблемамі ў Рэспубліцы Беларусь займаецца Прадстаўніцтва Упраўлення Вярхоўнага камісара ААН па справах бежанцаў.

3 нагоды Сусветнага дня бежанцаў Прадстаўніцтва распачало інфармацыйную кампанію, падтрыманую рэспубліканскімі ўстановамі культуры. Як адзначыў Прадстаўнік УВКБ ААН у Рэспубліцы Беларусь Шале Сафаві, Упраўленне і Міжнароднае гарадское таварыства па навукова-даследчых і інфармацыйна-адукацыйных праграмах “Развіццё” ў рамках праекта “Павышэнне эфектыў-

Адчуць сябе як дома

насці раздзялення і работы з міграцыйнымі патокамі на Дзяржаўнай мяжы Рэспублікі Беларусь” распрацавалі і выпусцілі камплект плакатаў, прысвечаны Сусветнаму дню бежанцаў. Яны, як паведаміў “К” дырэктар Нацыянальнай бібліятэкі Раман Матульскі, размешчаны ў НББ.

Да інфармацыйна-культурнай акцыі падключыўся і Нацыянальны музей гісторыі і культуры Беларусі. 11 чэрвеня тут урачыста адкрылася выстаўка дзіцячых малюнкаў “Свет, у якім няма чужых”. Напярэдадні Сусветнага дня бежанцаў Прадстаўніцтва Упраўлення Вярхоўнага камісара ААН па

справах бежанцаў, Міністэрства адукацыі Рэспублікі Беларусь, Цэнтр творчасці дзяцей і моладзі “Эўрыка” ладзіць рэспубліканскі конкурс дзіцячых твораў. Сёлета ў аргкамітэт паступіла больш за 1300 малюнкаў, плакатаў, сачыненняў і вершаў з усіх рэгіёнаў краіны. У кожным з гэтых твораў — дзіцячае бачанне праблемы бежанцаў. Лейтматыў выстаўкі: “Мы не можам замяніць бежанцам іх Радзіму, але ў нашых сілах зрабіць так, аб яны адчувалі сябе ў Беларусі як дома”. Экспануецца сто лепшых твораў. Выстаўка будзе доўжыцца да 22 чэрвеня.

А.С.

Гомельскі замак у славу таі цытадэлі

У межах супрацоўніцтва Мемарыяльнага комплексу “Брэсцкая крэпасць-герой” і Гомельскага палацава-паркавага ансамбля 1 — 2 чэрвеня ў Брэсце адбыліся мерапрыемствы, прысвечаныя Дням закладкі першага каменя ў падмурак Цытадэлі і ўступлення Брэст-Літоўскай крэпасці ў строй у якасці дзеючай крэпасці Расійскай імперыі.

Менавіта 1 чэрвеня 1836 года імператарам Мікалаем I і ўладальні-

кам гомельскага маёнтка, дзе сёння месціцца знакаміты палацава-паркавы ансамбль, генерал-фельдмаршалам Іванам Паскевічам, які быў адказны за пабудову крэпасці, урачыста была закладзена абарончая казарма ў Цытадэлі — цэнтральным востраве крэпасці. Па старадаўняй традыцыі, у фундамент будучай казармы была замуравана бронзавая дошка ў гонар імператара і шкатулка з 21 манетай.

Як распавяла “К” загадчык аддзела навукова-асветніцкай работы дзяржаўнай гісторыка-культурнай устано-

вы “Гомельскі палацава-паркавы ансамбль” Надзея Брагіна, 1 чэрвеня на тэрыторыі мемарыяльнага комплексу “Брэсцкая крэпасць-герой” адбыліся ўрачыстасці, конкурс дзіцячых малюнкаў, а таксама адкрыццё выстаўкі адной карціны Марціна Залескага “Від Гомельскага замка” з фондаў Гомельскага музея. А 2 чэрвеня ў канферэнц-зале музея абароны Брэсцкай крэпасці супрацоўнікі Гомельскага палацава-паркавага ансамбля правялі лекторыі, прысвечаныя Івану Паскевічу і Марціну Залескаму.

Маскоўскія дні Мінска

Плёнам рэалізацыі Пагаднення аб супрацоўніцтве паміж прэфектурай Паўднёвай адміністрацыйнай акругі горада Масквы і Мінгарвыканкамам стала правядзенне 6 — 11 чэрвеня Дзён Мінска ў гэтай акрузе расійскай сталіцы.

Праграму мерапрыемстваў складалі кірмаш вырабаў беларускіх прадпрыемстваў, гала-канцэрт майстроў мастацтва і творчых калектываў Мінска, іншыя мерапрыемствы.

Афіцыйная дэлегацыя беларускай сталіцы ўсклала кветкі да помніка “Пралетарцам, якія сышлі на вайну”. Пляцоўка перад Палацам культуры “ЗІЛ” стала месцам урачыстага адкрыцця мерапрыемства. Масквічы аглядзелі павільёны, што расцягнуліся на ўсю вуліцу.

Запамінальнай падзеяй Дзён Мінска сталі выступленні на адкрытай пляцоўцы парку “Паўднёвы” мастацкіх калектываў беларускай сталіцы і святочны гала-канцэрт вядучых май-

строў мастацтваў Беларусі. Яго распачала вакальна-харэаграфічная кампазіцыя “Касіў Ясь канюшыну” ў выкананні ансамбляў “Песняры” і “Харошкі”.

Узніслаць пачуццям прадэманстравала ў сваіх спевах оперная салістка Алена Сало. Спрыт ды няўрымліваць юнацтва сталі характэрнымі рысамі выступлення пераможцаў дзіцячых міжнародных конкурсаў Аляксея Жыгалковіча і Святланы Святлічнай. Жывавыя скокі, музыку і песні прапанавалі слухачам артысты ансамбля народнай музыкі “Свята”.

Ігар КУЗНЯЦОЎ

Не бедная Ліза

Завтра ў Нацыянальным акадэмічным Вялікім тэатры оперы і балета Рэспублікі Беларусь — прэм'ера адноўленай пастановкі балета “Марная перасцярога”.

Дзеля гэтага на 10 дзён у Мінск прыехаў знакаміты нямецкі харэограф Дзітмар Зайферт, які ставіў у нас гэты спектакль у 2003 годзе. У час рамонтны будынка “Марная перасцярога” не ішла, а зараз у ёй танцоў пераважна новае пакаленне артыстаў: склад салістаў змяніўся амаль цалкам, кардэбалета — больш як на-

палову. Артысты развучвалі спектакль па відэазапісе і з дапамогай былых удзельнікаў, але канчатковыя карэктывы ўнёс сам пастаноўшчык.

— Ваш кардэбалет стаў танцаваць яшчэ лепей, ды і я сам сёння не такі, як некалькі гадоў таму. Да таго ж, да кожнай пары салістаў я звычайна падыходжу індывідуальна. Не змяняючы агульную канцэпцыю, шукаю для кожнага артыста свае нюансы.

Улічваючы, што Лізу і яе каханага Калена ўвасабляюць шэсць розных пар артыстаў, а на іншыя сольныя

партыі прыпадае па тры-чатыры склады, можна меркаваць, што кожны чарговы спектакль будзе ў чымсьці новым. Па прызнанні саміх артыстаў, самае карыснае для іх у гэтым спектаклі — сутыкненне з французскай стылістыкай XVIII стагоддзя, пераасэнсаванай сучасным нямецкім харэографам. А яшчэ — гумар, які ў балете сустракаецца не так часта.

Дадамо, што паралельна трупы заняты ў оперы “Чужое багацце...”, прэм'ера якой адбудзецца 7 ліпеня, распачалася праца і над балетам “Папалюшка”. Яго мы ўбачым у наступным сезоне: расійскі харэограф Юрый Пузакоў паставіў ужо два дуэты.

Барэльеф у гонар Ауэзава

10 чэрвеня на сталічнай школе № 143, што месціцца па вуліцы Мухтара Ауэзава, была адкрыта мемарыяльная дошка гэтаму славутому казахскаму пісьменніку і навукоўцу, выкананая лаўрэатам Дзяржаўнай прэміі Рэспублікі Беларусь, скульптарам Аляксандрам Дранцам. Ва ўрачыстай цырымоніі прыняў удзел прэм’ер-міністр Рэспублікі Казахстан Карым Масімаў і Надзвычайны і Паўнамоцны Пасол Рэспублікі Казахстан у Рэспубліцы Беларусь Анатоль Смірноў.

Звяртаючыся да прысутных, прэм’ер-міністр Казахстана Карым Масімаў адзначыў, што Беларусь і

яго краіну звязвае шмат. І адкрыццё барэльефа Мухтара Ауэзава — таму яскравае пацвярджэнне. Карым Масімаў перадаў у дар школьнай бібліятэцы ад імя ўрада Рэспублікі Казахстан збор кніг Ауэзава, каб беларускія школьнікі мелі магчымасць пазнаёміцца з творчасцю пісьменніка, культурай казахскага народа.

У сваім выступленні з ўрачыстай нагоды старшыня Саюза пісьменнікаў Беларусі, член кансульта-тыўнага савета пры Адміністрацыі Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь Мікалай Чаргінец зазначыў, што для пісьменнікаў Беларусі вельмі важна захаваць усё тое добрае, пазітыўнае, што было дасягнута раней, і самае галоўнае — чыстыя, сяброўскія, чалавечыя стасункі паміж на-

родамі Беларусі і Казахстана, каб яны ўмацоўваліся яшчэ больш. “Мы зацікаўлены ў тым, — сказаў М.Чаргінец, — каб літаратуры нашых краін атрымалі ўзаемнае ўзбагачэнне і ўмацоўвалі свае сувязі. Саюз пісьменнікаў Беларусі падрыхтаваў праект пагаднення з Саюзам пісьменнікаў Казахстана аб умацаванні сяброўскіх літаратурных стасункаў, якія прадугледжваюць не толькі абмен дэлегатымі, але і выданне твораў пісьменнікаў Казахстана і Беларусі”. Адкрыццё барэльефа, на думку М.Чаргінца, — не проста сімвал: ён дае імпульс наступнаму этапу развіцця стасункаў паміж Рэспублікай Беларусі і Рэспублікай Казах-стан.

Наталля КІРПІЧЭНКАВА

27 мая адбылася калегія Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь, якая прысвечалася працы з творчай моладдзю ў рэспубліканскіх драматычных тэатрах.

У рашэнні калегіі, у прыватнасці, гаворыцца:

“У рэспубліканскіх драматычных тэатрах працуе 196 акцёраў і 14 рэжысёраў. 3 іх 78 акцёраў і 3 рэжысёры — ва ўзросце да 31 года. За апошнія тры гады павялічыўся прыток маладых спецыялістаў, зменшыліся цяжучасць кадраў і колькасць вакансій.

У тэатрах фарміруецца сістэма працы з творчай моладдзю, што дазваляе маладым акцёрам больш актыўна інтэгравацца ў нацыянальны тэатральны працэс, заяўляць аб сабе на еўрапейскай тэатральнай прасторы. Лепшым прадстаўнікам творчай моладзі аказваецца падтрымка шляхам выдзялення грантаў, устанавлення дзяржаўных стыпендыяў, у тым ліку за кошт спецыяльнага фонду Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь па падтрымцы таленавітай моладзі. Штогод праводзіцца конкурс рэжысёрскіх эксплікацый, пераможцы якога атрымліваюць сродкі на ажыццяўленне пастановак.

У тэатры імя Я.Купалы фарміруюцца індывідуальныя планы развіцця кожнага маладога акцёра на аснове ацэнкі бягучага рэпертуару і ступені занятасці ў ім маладых спецыялістаў. 53% бягучага рэпертуару тэатра складаюць спектаклі, у якіх заняты маладыя артысты. Расце працэнт занятасці маладых акцёраў у тэатры імя М.Горкага (у 2006 г. — 75%, у 2007 — 83%, у 2008 г. — 97%).

У Рэспубліканскім тэатры беларускай драматургіі (далей — РТБД) моладзь ва ўзросце за 31 года складае 62% трупы (у 2006 г. — 50%), вышэйшую адукацыю маюць 88% акцёраў (у 2006 г. — 71%). Агульнае прызначэнне атрымаў Цэнтр беларускай драматургіі і рэжысуры, дзе практыкуюцца разнастайныя формы працы з творчай моладдзю, адрабляюцца механізмы яе далейшага ўцягнення ў актыўны творчы пошук, створана база п’ес сучасных беларускіх драматургаў. За 2008 год маладымі рэжысёрамі Цэнтра пастаўлена 9 новых работ маладых драматургаў, выпускнікамі Беларускай дзяржаўнай акадэміі мастацтваў паказана 5 дыпломных спектакляў.

Разам з тым, у працы рэспубліканскіх драматычных тэатраў з творчай моладдзю існуе шэраг праблем. Патрабуюць большай увагі пытанні павышэння кваліфікацыі, фінансавай, маральнай і арганізацыйнай падтрымкі маладых творчых асоб і іх мастацка значных творчых праектаў.

Рэдка праводзіцца спецыяльныя агляды работ маладых акцёраў, рэжысёраў і драматургаў, паказы спектакляў і фестываляў. Недастаткова эфектыўна выкарыстоўваюцца заахвочвальныя меры за вынікі творчых пошукаў, распрацоўку нацыянальнай, патрыятычнай тэматыкі.

Па-ранейшаму актуальнай застаецца праблема занятасці кожнага маладога акцёра ў рэпертуары. Сярод рэжысёрскага складу тэатраў, акрамя РТБД, няма рэжысёраў ва ўзросце да 31 года.

Калегія Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь

ВЫРАШЫЛА:

1. Дзяржаўным драматычным тэатрам да 1 кастрычніка 2009 г.:

1.1. распрацаваць і зацвердзіць праграмы па працы з творчай моладдзю на 2010 — 2012 гг.;

1.2. унесці ў орган кіравання па падпарадкаванасці прапановы па прадстаўніках творчай моладзі, якія маюць патрэбу ў паляпшэнні жыллёвых умоў, для выдзялення ім службовага жылля.

2. Упраўленню мастацтваў (Казловіч М.І.), упраўленням культуры аблвыканкамаў і Мінскага гарвыканкама запланавана на 2010 г. сацыяльна-творчы заказ на пастановку спектакляў маладымі рэжысёрамі з удзелам маладых акцёраў у дзяржаўных драматычных тэатрах.

3. Упраўленням культуры аблвыканкамаў, Мінскага гарвыканкама на раздзей за адзін раз на два гады праводзіць спецыяльныя агляды (або конкурсы), якія адлюстроўваюць творчасць маладых работнікаў тэатральнага мастацтва.

4. Упраўленню мастацтваў (Казловіч М.І.):

4.1. прадугледжваць, пачынаючы з 2010 г., сродкі на правядзенне ў рамках Міжнароднага маладзёжнага тэатральнага форуму “М.@t.кантакт”, які праводзіцца на базе Магілёўскага абласнога драматычнага тэатра, маладзёжнага конкурсу ў намінацыях “Лепшая акцёрская работа”, “Лепшая рэжысёрская работа”;

4.2. да 1 лютага 2010 г. сумесна з юрыдычным аддзелам (Вештарт А.П.) заахвочваць прэміі для маладых акцёраў, маладых крытыкаў, а таксама прэміі “За лепшы рэжысёрскі дэбют” у ліку існуючых прэміяў Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь і грамадскага аб’яднання “Беларускі саюз тэатральных дзеячаў” у галіне тэатральнага мастацтва;

4.3. сумесна з эканамічным упраўленнем (Кананюк В.К.) да 1 лютага 2010 г. унесці прапановы аб правядзенні ў 2011 г. за кошт сродкаў бюджэту Саюзнай дзяржавы майстар-класаў, стажыровак для тэатральнай моладзі беларускіх тэатраў з удзелам знакамітых дзеячаў расійскага тэатральнага мастацтва.

5. Драматычным тэатрам рэспубліканскага падпарадкавання да 1 верасня 2009 г. распрацаваць планы пастановак спектакляў маладымі рэжысёрамі па творах маладых беларускіх драматургаў пераважна сіламі маладых акцёраў.

6. Рэспубліканскаму тэатру беларускай драматургіі (Анісенка В.Д.):

6.1. сумесна з упраўленнем мастацтваў (Казловіч М.І.) прадугледзець правядзенне ў 2010 г. у Цэнтры беларускай драматургіі і рэжысуры майстар-класаў знакамітых дзеячаў тэатральнага мастацтва, у тым ліку замежных, для маладых драматургаў і рэжысёраў, ажыццявіць прэзентацыі п’ес маладых беларускіх драматургаў;

6.2. да 1 кастрычніка 2009 г. забяспечыць працу інтэрнет-сайта тэатра і асобнай рубрыкі, прысвечанай дзейнасці Рэспубліканскага цэнтра беларускай драматургіі і рэжысуры.

7. Беларускаму дзяржаўнаму ўніверсітэту культуры і мастацтваў (Святлоў Б.У.) арганізаваць у лістападзе 2009 г. павышэнне кваліфікацыі загадкаў літаратурных частак драматычных і ляльчых тэатраў рэспублікі.

8. Беларускай дзяржаўнай акадэміі мастацтваў (Смолюскі Р.Б.):

8.1. пры ажыццяўленні навучальных і дыпломных пастановак забяспечыць у 2010 г. і наступных гадах уключэнне ў рэпертуар Тэатра-студыі імя Е.Міровіча лепшых твораў сучасных беларускіх аўтараў, асабліва нацыянальнай, патрыятычнай, гістарычнай тэматыкі, практыкаваць спектаклі на беларускай мове;

8.2. да 1 кастрычніка 2009 г. унесці прапанову аб рэгулярным замацаванні студэнтаў спецыяльнасці “рэжысура драмы” апошняга года навучання за канкрэтнымі тэатрамі з мэтай праходжання практыкі і пастановкі дыпломнага спектакля.

9. Упраўленню мастацтваў (Казловіч М.І.) сумесна з эканамічным упраўленнем (Кананюк В.К.) прадугледжваць, пачынаючы з 2010 г., сродкі на:

9.1. падтрымку маладзёжных тэатральных праектаў па творах сучаснай беларускай драматургіі, у тым ліку ў Тэатры-студыі імя Е.Міровіча ўстановы адукацыі “Беларуская дзяржаўная акадэмія мастацтваў”;

9.2. правядзенне ў 2010 г. сумесна з грамадскім аб’яднаннем “Беларускі саюз літаратурна-мастацкіх крытыкаў” выязных пасяджэнняў крытыкаў і выніковай канферэнцыі па праблемах працы з творчай моладдзю ў дзяржаўных тэатрах рэспублікі;

9.3. выданне да 1 красавіка 2011 г. аналітычнага зборніка па выніках канферэнцыі па праблемах працы з творчай моладдзю.

10. Рэдакцыі газеты “Культура” прадужыць рэгулярныя публікацыі, што аналізуюць праблемы выхавання і адаптацыі маладых акцёраў і рэжысёраў у тэатральных калектывах, павышэння іх сацыяльнай актыўнасці, прафесійнага росту, падтрымкі і развіцця маладой беларускай драматургіі”.

У цэнтры падзей разам з краінай

9 чэрвеня ў Міністэрстве інфармацыі Рэспублікі Беларусь адкрылася выстаўка фотаработ Пятра Кастрамы, прысвечаная Году роднай зямлі і 75-годдзю з дня нараджэння майстра.

Адкрыў імпрэзу намеснік міністра інфармацыі Рэспублікі Беларусь Ігар Лапцэнак. Ён зазначыў: сталася добрай традыцыяй праводзіць у міністэрстве інфармацыі выстаўкі знакамітых мастакоў, фотамайстроў. У Пятра Кастрамы вельмі цікавая біяграфія. Ён рос разам з краінай.

Працаваў Пётр Кастрама ў Карагандзе на вугальных шахтах. Пасля вярнуўся на радзіму і прымаў удзел у будаўніцтве мінскага метрапалітэна. Пётр Кастрама — фотамайстар і гісторык нашага метро. На выстаўцы прадстаўлена невялікая колькасць тых здымкаў, якія былі зроблены на працягу шматгадовай працоўнай дзейнасці фатографа.

У сваім выступленні першы намеснік міністра інфармацыі Рэспублікі Беларусь Лілія Ананіч падкрэсліла, што фотамайстар, здымаючы людзей, падзеі, прыроду, заўсёды знаходзіцца ў цэнтры жыцця. Пётр Кастрама — гэта жывая гісторыя і сведка жывой гісторыі. Вока майстра адкрыла для сучаснікаў і будучых пакаленняў прыгожыя краявіды нашага краю. “Творчасць Пятра Кастрамы — не толькі гісторыя, гэта станаўленне беларускай дзяржаўнасці”, — падкрэсліла Лілія Ананіч.

Загачык аддзела фоталюстрацый “К” Юры Іваноў, які завітаў на адкрыццё выстаўкі, адзначыў: “Калега ідзе ў нагу з часам, ён не забывае наперад і не адстае. Так трымаць!”

Н.К.

На здымку: Пётр Кастрама, Лілія Ананіч, Ігар Лапцэнак пад час вернісажу. Фота Юрыя ІВАНОВА

Нас запрашаюць

У Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь і дыпламатычныя місіі нашай дзяржавы за мяжой усё часцей паступаюць запрашэнні беларускім творцам аб удзеле ў шматлікіх творчых праектах. Адно з апошніх паступіла з В’етнама.

Хто паедзе на VN-09?

У пасланні гэтым ад Міністэрства культуры, спорту і турызму Сацыялістычнай Рэспублікі В’етнам, у прыватнасці, зазначаецца, што названым Міністэрствам пры садзейнічанні Таварыства фатографіаў В’етнама будучы праведзены V Міжнародны конкурс і выстаўка мастацкіх фатаграфій (VN-09).

Праз Пасольства нашай краіны в’етнамскі бок просіць праінфармаваць беларускіх прафесійных і непрафесійных фатографіаў аб згаданых падзеях.

Тонкай лініяй жыцця

17 чэрвеня ў Вялікай зале Беларускай дзяржаўнай філармоніі адбудзецца юбілейны творчы вечар Юрыя Іванова.

Назва для вечара падарыла паэтэса Аліна Легастаева: “Среди света и тени тонкой линией жизнь”.

На фотавыстаўцы а 18-й гадыне ў фае Белдзяржфілармоніі ў арыгінальным афармленні будучы прадстаўлены здымкі з 1962 да 2009 гг. На іх — гісторыя краіны ў абліччых.

Пасля фотавернісажу адбудзецца канцэрт. І тут самы час згадаць агульнавядомае: у кожнага з нас ёсць сябры. На юбілеі Юрыя Сяргеевіча яны выйдучы на сцэну з віншаваннямі. “Хачу, каб было цікава не толькі мне, але і ўсім гасцям”, — зазначае фотамайстар. У канцэрте прымуць удзел Барыс Луцэнка (ён выступаць у ролі вядучага),

кампазітары Ігар Лучанок, Леанід Захлеўны, Эдуард Зарыцкі, які, дарэчы, прапануе прэм’еру песні на верш Юрыя Іванова, Эдуард Ханок, Валеры Іваноў. Упершыню будзе выканана таксама і песня Уладзіміра Мулявіна “Дорога”, якую ён напісаў на словы юбіляра...

Выступаць таксама Нацыянальны акадэмічны народны хор імя Г.Цітовіча пад кіраўніцтвам Міхася Дрынеўскага, ансамбль “Камерата”, салісты Віктар Стральчэня, Міхаіл Жылюк, Ірына Радчанка, Анатоль Кашапараў, на фартэпіяна саліруе мастацкі кіраўнік філармоніі Юры Гільдзюк, сыграюць віяланчэліст Алег Алоўнікаў і баяніст Павел Неўмаржыцкі. З Масквы чакаецца прыезд кінарэжысёра Вячаслава Нікіфарова.

У фінале вечара выступаць Прэзідэнцкі аркестр Рэспублікі Беларусь пад кіраўніцтвам Віктара Бабарыкіна.

Сёння, 13 чэрвеня, а 10-й гадыне на спартыўна-турыстычнай базе “Алімпіец” пад Мінскам праходзіць Спартакіяда работнікаў культуры і мастацтва-2009, у якой прымаюць удзел шматлікія прадстаўнікі рэспубліканскіх устаноў культуры.

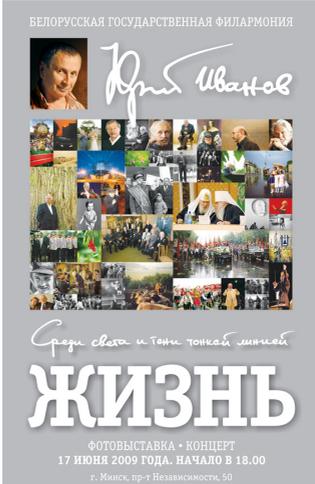
Спорт у культуры з імпэтам

У мерапрыемстве прыме ўдзел кіраўніцтва Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь, а таксама абласных упраўленняў культуры, прадстаўнікі Міністэрства спорту і турызму краіны, Федэрацыі прафсаюзаў Беларусі.

Больш за тысячу чалавек — а гэта 36 каманд з усіх абласцей нашай краіны — пакажуць свае здольнасці ў футболе, валеболе, настольным тэнісе, а таксама будучы удзельнічаць у шматлікіх спартыўных гульнях і конкурсах: перацягванні каната, дартсе, гравым спорце і іншых. Яшчэ каля 2 тысяч чалавек прадставяць на суд шматлікім гасцям і глядачам спартакіяды свае адметныя святочна-культурныя праграмы: чакаецца выступленне вядомых калектываў народнай творчасці і салістаў Беларускай дзяржаўнай філармоніі, Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта культуры і мастацтваў і многіх іншых.

(Падрабязнасці Спартакіяды — у наступным нумары “К”.)

Юры ЧАРНЯКЕВІЧ

Па слядах выступлення "Культуры"

Эфектыўная мабільнасць

У № 15 "К" за гэты год пад рубрыкай "Родная зямля: час крэатыву" быў змешчаны артыкул "Як бібліюбусу не трапіць у "Чырвоную кнігу" Гомельшчыны?" Гаворка вялася пра ўдасканаленне работы мабільных устаноў культуры Рэчыцкага раёна, а таксама пра тое, што ў вобласці дзейнічае толькі адна аўтабібліятэка. Артыкул быў накіраваны на рэагаванне кіраўніцтва Гомельшчыны. Вось што адказвае рэдакцыі намеснік старшыні аблвыканкама Пётр Кірычэнка:

"Разгледзеўшы зварот на адрас старшыні Гомельскага аблвыканкама Якабсона А.С. па паляпшэнні мабільнага культурнага абслугоўвання насельніцтва, у працягу культуры аблвыканкама ведама ля наступнае.

У сельскай мясцовасці Гомельскай вобласці функцыянуюць 657 клубных устаноў, 605 бібліятэк, 30 дзіцячых школ мастацтваў. Для арганізацыі культурнага абслугоўвання насельніцтва мабільнымі ўстановамі культуры ў вобласці працуюць 20 аўтаклубаў, 26 відэаперасовак і аўтабібліятэка.

Вобласць цягам апошніх гадоў лідзіруе ў рэспубліканскім спаборніцтве на лепшую арганізацыю работы ўстаноў культуры і мастацтва па канцэртным і тэатральным абслугоўванні сельскага насельніцтва (2008 г. — 24,2 тыс. мерапрыемстваў, 2007 г. — 20,7 тыс. мерапрыемстваў).

Тэатральна-відовішчымі ўстановамі вобласці для сельскага насельніцтва штогод праводзіцца больш за тысячу канцэртаў і спектакляў.

Улічваючы адсутнасць транспарту ў цэнтралізаваных бібліятэчных сістэмах, для абслугоўвання літаратурай жыхароў маланаселеных пунктаў актыўна выкарыстоўваюцца аўтаклубы. З канцэртнымі праграмамі аўтаклубаў выязджаюць і бібліятэчныя работнікі з наборам літаратуры і перыядычных выданняў. Акрамя таго, у вобласці працуюць

221 бібліятэчны пункт па абмене літаратуры, больш за 3 тысячы пажылых людзей бібліятэкары абслугоўваюць дома.

Штогод павялічваецца колькасць сельскіх жыхароў, якія абслугоўваюцца відэаперасоўкамі (2008 г. — 443,8 тыс. чалавек, 2007 г. — 384,2 тыс., 2006 г. — 311 тыс. чалавек). Для ўдасканалення работы відэаперасовак за папярэднія тры гады былі набыты 6 адзінак транспарту, 65 камплектаў відэапраекцыйных сістэм.

Для ўзнаўлення работы аўтаклубаў за чатыры апошнія гады было накіравана для набыцця аўтобусаў, камплектаў гукаўзмацняльнага абсталявання больш за 2 млрд. рублёў, у тым ліку ў 2007 годзе для адзела культуры Рэчыцкага райвыканкама быў набыты аўтобус ПАЗ для арганізацыі работы аўтаклуба.

У 2008 годзе клубныя ўстановы аграгарадкаў "Заспа" і "Караваціцы" Рэчыцкага раёна былі забеспечаны відэапраекцыйным абсталяваннем. Для паляпшэння якасці работы кінаперасовак ККУП "Рэчыцкінавідэасетка" бязвыплатна быў перададзены аўтамабіль для відэаабслугоўвання насельніцтва пунктаў, якія не маюць стацыянарнага кінавідэаабсталявання. Па выніках работы за 2008 год колькасць гледачоў Рэчыцкага раёна, абслугоўваемых відэаперасоўкай, павялічылася на 11%.

Культурнае абслугоўванне жыхароў маланаселеных пунктаў ажыццяўляе аўтаклуб адзела культуры Рэчыцкага райвыканкама, які выязджае з канцэртнымі праграмамі калектываў мастацкай самадзейнасці, ладзіць мерапрыемствы на адкрытых пляцоўках, фермах, мехдварах, палявых станах, у пакоях жывёлаводстваў.

За мінулы год абслужана 4,8 тыс. чалавек, што пражываюць у вёсках, дзе няма стацыянарных устаноў культуры, за студзень — красавік 2009 года — 1,5 тыс. чалавек. Сёлета адзел культуры Рэчыцкага райвыканкама будзе больш актыўна сумяшчаць дзейнасць аўтаклуба і бібліюбуса.

Улічваючы вышэйназванае, работа па ўмацаванні матэрыяльна-тэхнічнай базы мабільных устаноў культуры будзе працягнута.

У рамках рэалізацыі мерапрыемстваў па выкананні Дзяржаўнай праграмы адраджэння і развіцця сяла на 2005-2010 гады сёлета плануецца аснасціць спецыяльным абсталяваннем 12 адзінак транспарту. Для больш эфектыўнага мабільнага абслугоўвання на ўстаноўленым парадку аддзелу культуры Лоеўскага райвыканкама бязвыплатна перададзены аўтобус ПАЗ".

Юрыдычныя тонкасці (elegantia juris)

Ці магчымае вяртанне білетаў на культурна-відовішчныя мерапрыемствы?

На пытанне адказвае начальнік юрыдычнага аддзела Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь Алена ВЕШТАРТ:

— У апошні час пачасціліся звароты ў Міністэрства культуры, іншыя дзяржаўныя органы па пытаннях магчымасці вяртання білетаў на культурна-відовішчныя мерапрыемствы. Яно і зразумела, бо кошт білетаў часам можа дасягаць некалькіх соцень тысяч рублёў, білеты набываюцца загадзя, але да часу правядзення культурна-відовішчнага мерапрыемства абставіны могуць змяніцца і глядач не можа яго наведаць. Што рабіць у такой сітуацыі?

Інструкцыяй па вядзенні білетнай гаспадаркі ў тэатральна-відовішчых арганізацыях, зацверджанай пастановай Міністэрства культуры

Рэспублікі Беларусь ад 30 мая 2007 г. № 24 (далей — Інструкцыя), прадугледжвалася магчымасць вяртання білетаў з вяртаннем грашовых сродкаў толькі ў двух выпадках: адмена культурна-відовішчнага мерапрыемства ці замена яго іншым. У іншых выпадках набытыя гледачамі білеты вяртанню не падлягалі.

Улічваючы абставіны, указаныя ў пачатку артыкула, пастановай Міністэрства культуры ад 19 мая 2009 г. № 17 у Інструкцыю ўнесены змяненні, у адпаведнасці з якімі набытыя гледачамі білеты могуць быць імі вярнуты не толькі ў выпадку адмены культурна-відовішчнага мерапрыемства або яго замены, але і тады, калі білет вяртаецца не менш чым за 5 дзён да мерапрыемства і не мае відавочных пашкоджанняў. Вызначэнне тэрміну, да якога могуць быць вярнуты білеты, абумоўлена тым, што тэатральна-відовішчыя арганізацыі павінны мець магчымасць рэалізаваць вярнутыя білеты.

Акрамя таго, у Інструкцыю ўнесены і іншыя змяненні і дапаўненні,

у прыватнасці, устаноўлена, што рэалізацыя білетаў юрыдычным і фізічным асобам ажыццяўляецца як за наяўны, так і за безнаяўны разлік, магчымы папярэдні заказ білетаў па тэлефоне і з выкарыстаннем сеткі Інтэрнет. Парадак прыёму заказаў вызначаецца тэатральна-відовішчнай арганізацыяй.

Дадзена вызначэнне паняццю "месцы, прызначаныя для службовага карыстання" — гэта месцы, што выкарыстоўваюцца адміністрацыяй тэатральна-відовішчнай арганізацыі з мэтай ажыццяўлення кантролю якасці культурна-відовішчых мерапрыемстваў, якія праводзяцца. Пры гэтым на месцы, прызначаныя для службовага карыстання, білеты не рэалізоўваюцца. Колькасць месцаў, прызначаных для службовага карыстання, вызначаецца тэатральна-відовішчнай арганізацыяй па ўзгадненні з заснавальнікам.

Асобныя палажэнні Інструкцыі прыведзены ў адпаведнасць з заканадаўствам па цэнаўтварэнні.

Абмяркоўваючы праект Зводнага плана

А помнік Слуцкай?

Шаноўная рэдакцыя!

Уважліва азнаёміўся з праектам Зводнага плана ўстаноўкі манументальных збудаванняў у Рэспубліцы Беларусь у 2009—2012 гг., змешчаным на старонках № 23 2009 г. Хацелася б выказаць свае меркаванні ўнесці на гэты конт прапановы.

Віцебск. "Помнік княгіні Вользе, заснавальніцы Віцебска (рэалізацыя праекта — 2010 г.)" — сказана ў праекце. Справа ў тым, што адносіны княгіні Вольгі да заснавання Віцебска, так бы мовіць, — легендарныя ці напалегендарныя, таму што паводле позняга летапісу XVIII ст. Панцырнага і Аверкі, горад быў заснаваны княгіняй Вольгай у 974 г., але, паводле даных "Аповесці мінулых часоў" — летапісу XII ст., найбольш дакладнаму, княгіня Вольга спачыла ў Бозе ўжо ў 969 г. Але, паколькі гэтае легендарнае паданне трывала ўвайшло ў свядомасць жыхароў Віцебска, можна дапусціць думку аб устаноўцы помніка княгіні Вользе там. Ва ўсялякім выпадку, калі яна і не з'яўлялася б заснавальніцай Віцебска, дык была першай правіцельніцаю, валадаркаю дзяржавы Кіеўская Русь, куды ў X ст. уваходзіў і Віцебск, існаванне якога ў X ст. пацверджана археалагічна.

Але калі дапушчальна ўстаноўка помніка княгіні Вользе, адносіны якой да Віцебска — легендарныя, дык варта дапусціць думку і пра ўстаноўку двух помнікаў князям, што мелі куды большае дачыненне да гісторыі Віцебска, паколькі яно больш ці менш грунтоўна фіксуецца ў пісьмовых крыніцах — летапісах XII — XIII стст.

Так, прапаную ўстанавіць у Віцебску помнік першаму князю Віцебска. Ім пасля смерці Усяслава Полацкага, хутчэй за ўсё, мог быць адзін з яго малодшых сыноў — Святаслаў Усяславіч, таму што наступныя гады віцебскі сталец займаюць яго нашчадкі: сын, а затым і ўнук. Другі помнік, які можна было б паставіць у Віцебску, гэта помнік князю Аляксандру Яраславічу, больш вядомаму пад імем Аляксандр Неўскі. Ён у 1245 г. наведваў Віцебск, дзе на той час гадаваўся яго сын ад полацкай князёўны. Асоба Аляксандра Неўскага ў айчынай гісторыі — знакавая: ён — арганізатар адпору іншаземным захопнікам, ён жа далучаны Прусаўскай Царквой да ліку святых, у яго гонар зацверджаны адзін з баявых ордэнаў, якім нямала было ўзнагароджана і воінаў беларусаў.

Адносна ўстаноўкі помнікаў Альгерду і Ягайлу ў Віцебску ёсць пытанні. Абодва князі займалі віцебскі пасад часова, былі ў цэлым шэрагу іншых князёў літоўскага паходжання, якія часова валодалі Віцебскам, напрыклад, Андрэй Альгердавіч, Свідрыгайла... Да таго ж, першае месца княжання Альгерда — Крэўскі замак, дык мо там яму і паставіць помнік?

Мінск. Прапаную ўстанавіць у мікрараёне Сухарава помнік Багдану Карэйвічу, які ў 1503 годзе стаў уладальнікам паселішча Сухарава, што перайшло яму ад яго бацькі Карэйвы. Апошні заслужыў гэтае паселішча за баявыя заслугі ад вялікага князя літоўскага Жыгімонта (Сігізмунда) Старога яшчэ ў XV ст.

Слуцк. Ну як тут абыйсці без помніка слаўтай Анастасіі Слуцкай! Помнік Сафіі Слуцкай ёсць (устаноўлены яшчэ ў 1999 годзе), а помніка Анастасіі Слуцкай, арганізатару адпору крымскім татарам, няма.

Варта было б устанавіць помнік у Слуцку і Багуславу Радзівілу, уладальніку Слуцка, які надаў гораду герб — выяву Пегаса ў блакітным полі — і магдэбургскае права. Да таго ж, пісьмовыя крыніцы сведчаць пра Багуслава Радзівіла як пра высокаадукаванага і таленавітага чалавека з грунтоўнымі навуковымі ведамі, добра знаёмага з рэнэсансвай культурай і антычнасцю. У сярэдзіне XVII ст. па ягонай ініцыятыве былі ўзведзены гарадскія ўмацаванні Слуцка ў стылі найновыя заходнеўрапейскія узораў.

Капыль. Помнік Цішку Гартнаму, пісьменніку і акадэміку, дзяржаўнаму дзеячу Беларусі, тут ёсць, устаноўлены ля краязнаўчага музея. Помнік даволі сціплы. Можна, ёсць магчымасць ушанаваць памяць гэтага цудоўнага чалавека больш велічна? Напрыклад, устанавіць помнік Цішку Гартнаму ў Мінску, можа быць, у двары галоўнага корпусу НАН Беларусі, на тэрыторыі якога знаходзіцца бібліятэка НАН Беларусі і будынак Інстытута гісторыі, дзе ў 1934 — 1936 гг. Гартны працаваў...

Калі ў шэрагу населеных пунктаў Беларусі ўстанавіваюць помнікі іх першым уладальнікам ці заснавальнікам, дык чаму б не ўстанавіць у Капылі помнік Уладзіміру Альгердавічу, першаму, вядомаму па пісьмовых крыніцах, уладальніку Капыля і Капыльска-Слуцкага княства, паклаўшаму пачатак слаўтаму роду князёў Аселькавічаў?

Устанавіць такі помнік можна было б паблізу ад Замкавай гары — колішняга Верхняга замка Капыля і, можа быць, непадалёку ад той крынічкі, што б'е з-пад згаданай гары і над якой узведзена памятная альтанка, а сама крынічка асвечана Патрыяршым Экзархам усяе Беларусі, Мітрапалітам Мінскім і Слуцкім Філарэтам у 1999 годзе. Дый і частку вуліцы Партызанскай у Капылі, што праходзіць ля Замкавай гары, ад плошчы Леніна да вуліцы Трактарнай, можна было б назваць вуліцай "Князёў Аселькавічаў".

Безумоўна, варта ўстанавіць у Капылі помнік заснавальніку новай яўрэйскай класічнай літаратуры Мэндэле Мойхер-Сфорыму, першаму, хто пачаў пісаць не на іўрыце, а на ідыш, але ў сваіх творах жыццё яўрэйска з мястэчак Беларусі. Месца для гэтага помніка можна было б знайсці ля бібліятэкі ў Капылі.

Тураў. Несумненна, тут трэба ўстанавіць помнік князю Туру — першаму летапісному князю Тураўскага княства. Нягледзячы на тое, што згаданая асоба — напалегендарная, гэта не можа з'яўляцца перашкодай для ўстаноўкі ёй помніка. Прыклад устаноўкі помніка князю легендарнага паходжання ёсць у Кіеве, дзе ўстаноўлены помнік заснавальнікам горада: Кію, Шчэю, Хорыву і сястры іх Лыбедзі.

Узда. Несумненна, тут трэба ўстанавіць помнік Яну Казіміру Завішу, які нарадзіўся на Уздзеншчыне, у маёнтку Кухцічы (цяпер — пасёлак Першамайск), у 1852 г. Беларускі археолаг. Скончыў Мінскую гімназію. У 1868 — 1877 гг. падарожнічаў з мэтай фіксацыі помнікаў археалогіі, наносіў іх на ўласную карту рэгіёна, праводзіў раскопкі, замаляваў знаходкі. Даследаваў гарадзішча каля в. Аляхука Уздзенскага раёна, гарадзішча Косава Івацэвіцкага раёна, гарадзішчы і каменнага магілы каля возера Свіцязь, стаянкі каменнага веку каля в. Валёўка Навагрудскага раёна. Выступаў на міжнародных кангрэсах археалогіі ў Венецыі (1871), Будапешце (1876), у Кракаве (1878) з матэрыяламі па археалогіі Беларусі, з'яўляецца пачынальнікам вывучэння каменнага веку на тэрыторыі Беларусі. Дачка Яна Казіміра Завішы была замужам за Мікалаем Радзівілам, жыла ў маёнтку Кухцічы, была знаёма з Уладзіславай Луцэвіч — жонкай Янкі Купалы, Палінай Мядзёлкай, з іншымі дзеячамі беларускай культуры, ахвяравала грошы на дзіцячыя дамы ў Мінску. Помнік Яну Казіміру Завішу стаяў ва Уздзе да 1917 года на пачатку вуліцы Першамайскай (у мінулым — Юрдыка). І па сёння на пачатку гэтай вуліцы, на газоне, прасочваючы сляды ад падмурка пастамента — невялікае ўзвышэнне. Пра гэты помнік памяталі старажылы яшчэ ў сярэдзіне 70-х гадоў мінулага стагоддзя. Таму, відаць, ёсць патрэба аднавіць яго там, дзе ён і знаходзіўся. У крайнім выпадку, яго можна ўстанавіць у маёнтку Кухцічы (цяпер — тэрыторыя СПТВ-10).

Можна было б паставіць помнік і Уладзіміру Завітневічу, які нарадзіўся ў 1853 г. у в. Ліцвяны на Уздзеншчыне. Для свайго часу гэта быў даволі славы археолаг, гісторык, прафесар Кіеўскай духоўнай акадэміі. Ён раскапаў каля 700 курганоў дрыгавічоў у 82 могільніках, вызначыў межы рассялення дрыгавічоў і іх этнавызначальныя прадметы. Устанавіць яму помнік можна было б на радзіме — у в. Ліцвяны на Уздзеншчыне, як дарэчы, і аднавіць царкву, у якой яго, пэўна, хрысцілі і якая была спалена ў гады вайны.

І апошняе, падаецца, больш важнае. Дзесяткі, калі не сотні, беларускіх вёсак знікаюць. Неабходна тэрмінова, на ўездзе ля кожнага паселішча, дзе ёсць звесткі пра яго першую згадку ў пісьмовых крыніцах (інфармацыя з "Энцыклапедыі гісторыі Беларусі", кнігі "Памяць"), усталяваць памятныя знакі. Такія ж знакі варта было б усталяваць і на месцы зніклых паселішчаў-вёсак, бо гэта будзе адзіная, на жаль, памяць пра іх.

Леанід КАЛЯДЗІНСкі, кандыдат гістарычных навук, археолаг

Паважаныя чытачы!

Калі ў вас ёсць пытанні ў рубрыкі "Чытач — Газета — Міністэрства" і "Юрыдычныя тонкасці", накіроўвайце іх на адрас рэдакцыі: 220013, г. Мінск, пр-т Незалежнасці, 77, альбо на электронную скрыню: kultura@tut.by

Наведанне занябанай і незапатрабаванай у нашы дні панскай сядзібы з прагнімімі дахам і пустымі ваканіцамі натхніць, мусіць, кожнага на адну і тую ж самую думку: помніку даўніны патрэбны сапраўдны гаспадар, а не проста фармальны “ўласнік”. Сёння пошукі такіх гаспадароў, здольных узяць на сябе адказнасць за адраджэнне занябаных набыткаў беларускай архітэктуры, адбываюцца ўжо на дзяржаўным узроўні.

Па даручэнні Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь Аляксандра Лукашэнкі Міністэрства культуры нашай краіны сумесна з абласнымі выканаўчымі камітэтамі рыхтуе спіс аб'ектаў гісторыка-культурнай спадчыны, уласнікамі якіх змогуць стаць па-добраму апантанымі (або проста прагматычна зацікаўленымі) прыватныя інвестары.

І гэты крок зразумелы. Залішне будзе казаць пра тое, што дзяржаўны бюджэт сёння далёка не заўжды ў стане “падсілкаваць” рэстаўрацыю ўсіх тых помнікаў архітэктуры, якія неадкладна патрабуюць, шчыра скажам, выратавальных мер, — надта іх шмат. Аднак...

Тут непазбежна ўзнікае шэраг пытанняў. Апынуўшыся ў прыватнай уласнасці, ці не стане помнік беларускай культурнай спадчыны выключна прыватным здабыткам? Ці не абнясуць гэты аб'ект плотам, непераададлым для простага грамадзяніна? Ці будуць там праведзены рэстаўрацыйныя работы і ці ёсць гарантыі, што яны займеюць належную навуковую аснову? Тым больш, спакуса замяніць здравы дах класіцыстычнага палаца на модную металадахоўку даволі актуальная.

— Адказы на гэтыя пытанні можна знайсці ў беларускім заканадаўстве, — начальнік упраўлення па ахове гісторыка-культурнай спадчыны і рэстаўрацыі Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь Ігар Чарняўскі быў лананічны. — Лепшых гарантый і не трэба.

“Галоўнае — пачаць”

Фарміраванне спіса адбываецца на аснове тых прапаноў, якія былі дасланы ва ўпраўленне па ахове спадчыны і рэстаўрацыі з рэгіёнаў. Амаль усе гэтыя аб'екты — закінутыя сядзібы. Амаль ва ўсіх выпадках іх будучая функцыя вызначана як “турыстычны цэнтр”. Часам яшчэ і з дадаткам “культурна-”.

Па словах намесніка начальніка ўпраўлення Аляксандра Ленкава, агулам у спісе будзе не больш за 30 пазіцый. Відавочна, гэтая лічба зусім не адпавядае колькасці аб'ектаў спадчыны, сёння незапатрабаваных. Але, на думку спецыяліста, прычына тут у тым, што вобласці ўлічвалі рэальны патэнцыял тых аб'ектаў, якія яны прапаноўвалі.

Тое, што ўвагу інвестараў прыцягне сядзібы комплекс у Опсе, асабліва сумневаў не выклікае. Сходы палаца каскадам вядуць да аднаго з азёраў Браслаўшчыны. А вось даўно закінуты панскі дом у глухой вёсцы Дзедзіна, куды нават асфальт не пракладзены, падаецца куды менш прывабным для турбізнесу. І тым не менш...

— Наколькі мне вядома, ахвотны набыць гэты будынак ужо знайшоўся, — прыемна здзіўіў мяне Аляксандр Ленкаў.

Часам інвестарам прапаноўваюцца не толькі парэпаняныя мury з даўняй гісторыяй, але таксама, “у камплекце”, і перспектывны план іх выкарыстання. Гомельскі палацава-паркавы ансамбль выступіў з ідэяй стварыць на базе сядзібы ў вёсцы Хальч, што на Веткаўшчыне, музейна-турыстычны комплекс. І распрацаваў спецыяльны яго праект, які ўжо браў удзел у Гомельскім эканамічным форуме. Кошт праекта — больш за два мільёны долараў.

— Увогуле, галоўнае тут — пачаць, — кажа Аляксандру Ленкаў. — Займець нейкую практыку, досвед — хай сабе і не заўсёды станоўчы. А калі знойдзецца ахвотны інвеставаць у тыя аб'екты, якія ў спісе адсутнічаюць, думаецца, іх уласнікі будучы гэтаму толькі рады.

Свіран — калі ласка! Але — не замак

Адной маёй знаёмай закарцела зрабіць сабе лецішча не проста ў вясковай хаціне, а ў якойсьці старасвецкай камяніцы. Яна нават нагледзела прыдатную для гэтых мэт закінутую пабудову — ці то свіран, ці то лядоўню з “панскіх” часоў. Але тут жа ўсумнілася: ці адпавядае гэтая яе ідэя айчынным законам?

— Чаму ж не? — адказаў Ігар Чарняўскі. — Паводле заканадаўства, аб'екты спадчыны могуць мець любую форму ўласнасці і належаць не толькі юрыдычным асобам, але нават і

надта буйнога прадпрымальніка, які ўзяўся за адраджэнне Быхаўскага замка, спазнаў фіяска, прыкрае і для рупліўца, і, на жаль, для самога замка: з прычыны пажару, які там адбыўся, прадпрымальнік пакінуў старыя мury яшчэ ў горшым стане, чым узяў. Адолець неймаверны аб'ём рэстаўрацыйных работ яму не ўдалося, і здзіўляцца тут не выпадае.

— Безумоўна, гэты энтузіяст папросту не разлічыў уласныя сілы, — кажа Ігар Чарняўскі. — Паглядзіце, колькі сродкаў патрабуе рэстаўрацыя ў Нясвіжы, і падумайце, ці здолеў бы гэтыя работы “пацягнуць” адзін чалавек. Але ў

тварэння яго ў прэзентабельны тураб'ект — навідавоку, тым больш, калі ўлічыць яго месцазнаходжанне: недалёка ад Гродна і зусім блізка ад Аўгустоўскага канала. Але ж стартвая цана, якая напачатку складала 16 мільярдаў рублёў... Многія мяркуюць, што менавіта гэты фактар напалохаў патэнцыйна зацікаўленых інвестараў.

— Стартвая цана фарміруецца зусім не адвольна, — тлумачыць Ігар Чарняўскі. — І ў гэтай справе важна ўлічыць інтарэсы не толькі пакупнікоў, але і ўласніка аб'екта, якім з'яўляецца тая ці іншая дзяржаўная арганізацыя. Але ж тут пачынае дзейнічаць правіла аўкцы-

Але “ў нагрукі” вы возьмеце на сябе цэлы комплекс абавязкаў. І наўрад ці ў вас атрымаецца беспакарана паставіцца да іх легкадумна.

“А што ў нас?” — спытаеце вы.

— Беларускае заканадаўства ў сферы аховы помнікаў поўнасцю адпавядае міжнародным стандартам, — адказаў Ігар Чарняўскі. — І калі інвестар паставіцца да сваіх задач несумленна і нанясе помніку шкоду, ён будзе прыцягнуты да адміністрацыйнай і нават крымінальнай адказнасці. Больш за тое: адказнасць можа наступіць і проста за бяздзейнасць, якая таксама зусім не бяшкодная для аб'екта спадчыны.

Хацеў, але не дазволілі...

Гэтую гісторыю мне даводзілася чуць, прынамсі, у кожнай трэцяй вёсцы, дзе ёсць закінутая сядзіба. Мясцовыя жыхары ў розных частках краіны распавядаюць прыкладна адно і тое ж: пра нейкага

Палац за адну “базавую”*

*Прапанова дзейнічае толькі для сапраўдных гаспадароў

ённых таргоў. Калі аб'ект не прадаецца за пачатковую цану, яе зніжаюць — ажно пакуль пакупнік усё ж знойдзеца.

Згодна з гэтым правілам, стартвая цана на палац у Свяцку істотна ўпадзе. І тут узнікае пытанне адносна тых фактараў, што ўтвараюць “цану пытання”. А яны куды больш размаітыя, чым у выпадку з нейкім блочным буданам. Бо гутарка вядзецца не толькі пра матэрыяльную каштоўнасць, але і пра гісторыка-культурную. І з іншага боку, — менавіта з апошняй прычыны рэстаўрацыя аб'екта спадчыны абыдзіцца нашмат даражэй за даведзенае да ладу бетоннага будана.

Да пазамінулага года, калі быў прыняты Указ Прэзідэнта № 190, практыкі такой ацэнкі на Беларусі наогул, бадай, не было. Але ж дадатак да гэтага нарматыўнага акта змяшчае амаль вычарпальны пералік крытэрыяў ацэнкі аб'ектаў спадчыны. Сярод іх — не толькі гістарычная і культурная каштоўнасць, але таксама і фізічны стан помніка — ці, іншымі словамі, ступень яго захаванасці. Зразумела, у выпадку з сядзібай у Свяцку гэты фактар нельга не ўлічваць — яе рэстаўрацыя запатрабуе не аднаго мільярда рублёў. Тое ж самае тычыцца ці не ўсіх аб'ектаў з прадстаўленага ўвазе інвестараў спіса. У графе “Стан помніка” зазвычай можна сустрэць надпіс: “Нездавальняючы”. І гэтыя фактары пры ацэнцы сёння бярэцца пад увагу.

— Мы зыходзім з таго, што ацэнка павінна ўлічваць выдаткі не толькі па рэстаўрацыі, але і па прыстасаванні пад сучасныя патрэбы, — дадаў Ігар Чарняўскі. — Бо, самі разумееце, санітарныя і супрацьпажарныя нормы ў XVIII стагоддзі былі не тыя, што цяпер. Неаспрэчна, гэтыя затраты павінны спрыяць паніжэнню цаны.

Калі мы ўжо згадалі правілы аўкцыёну, налішне будзе ўспомніць і яшчэ пра адзін Указ Прэзідэнта — № 108. Ён дазваляе мясцовым уладам санкцыянаваць продаж незапатрабаванага аб'екта спадчыны за сімвалічную плату — усяго адну базавую велічыню. Але пры ўмове, што гэты аб'ект будзе выкарыстоўвацца і дазволіць стварыць новыя працоўныя месцы.

Такі рэалістычны падыход цалкам адпавядае міжнароднай практыцы: у Заходняй Еўропе старыя занябаныя будынкi можна набыць усяго за 1 еўра.

“багатага хлопца” (часам — з замежным пашпартам), які гарэў жаданнем укласці грошы ў гэты аб'ект, аднак мясцовыя ўлады яму тое не дазволілі.

— Думаю, падобныя гісторыі цікавыя перадусім фалькларыстам, якія збіраюць мясцовыя паданні, — выказаўся на гэты конт Ігар Чарняўскі. — Калі б такія інвестары існавалі ў рэальнасці, пра іх ведалі б не толькі жыхары вёсак. Насамрэч, павышаную цікавасць да сядзіб у глыбінцы канстатаваць пакуль што зрана. Хаця яна прыкметна расце — разам з увагай дзяржавы да развіцця турызму. Залежнасць тут — відавочная.

Легенда — легендай, але... Ці ёсць механізм уздзеяння на тых уласнікаў з ліку дзяржаўных арганізацый, якія самі помнік спадчыны не выкарыстоўваюць, сродкаў на яго рэканструкцыю не маюць, як і планаў адносна новага прыстасавання, а прадаваць не спяшаюцца: ці то з-за ўласнай нядбайнасці, ці то праз залішнюю асцярожнасць?

— Такая сітуацыя таксама прадугледжана нашым заканадаўствам, — тлумачыць Ігар Чарняўскі. — Аб'ект, які доўгі час не выкарыстоўваецца, можа быць забраны ва ўласніка і перададзены тым, хто здатны знайсці для яго прымяненне. Дарэчы, не варта агулам ганіць мясцовыя ўлады: яны зусім не ігнаруюць праблему захавання спадчыны, як многім падаецца. Да нас рэгулярна тэлефануюць, скажам, старшыні сельсаветаў і пытаюцца, якім чынам знайсці гаспадара для закінутага млына або свірна на іх тэрыторыі.

Неаспрэчна, кантроль з боку Кіраўніка дзяржавы дазволіць многім помнікам архітэктуры займець будучыню. Але, безумоўна, чакаць, што кожная з закінутых сядзіб зменіць свой лёс у самым хуткім часе, было б празмерным аптымізмам. І таму Ігар Чарняўскі чарговы раз засяродзіў увагу мясцовых улад на неабходнасці захаду па кансервацыі аб'ектаў спадчыны.

— Бывае так, што спецыяліст, у чые абавязкі ўваходзіць кантроль за аховай помнікаў у пэўным раёне, даведваецца пра існаванне таго або іншага аб'екта толькі тады, калі супрацоўнікі Міністэрства прыязджаюць да іх з інспекцыяй, — прызнаўся ён. — Здраўцоца і такія дзівосы: выяўляецца, што гэты спецыяліст у дадзеным раёне наогул адсутнічае, — хаця ён мусіць быць літаральна ў кожным! Падкрэсліў яшчэ раз: падобнае стаўленне супярэчыць беларускаму заканадаўству.

Сапраўды, на інвестараў, канешне ж, можна і трэба спадзявацца, але... Галоўнай паначкай ад страты аб'ектаў спадчыны з'яўляецца ўсё ж сістэмная ўвага да праблемы яе захавання “на месцах” — у кожным кутку Беларусі.

Ілля СВІРЫН

грамадзянам, у тым ліку — замежнікам. Не думаю, што трэба засцерагацца давяраць ім такія аб'екты: замак або палац ніхто з Беларусі не звязе. А тое, што для аднаўлення помніка будучы прыцягнуты замежныя інвестыцыі — гэта вялікі плюс. Апошняе пераканаўча пацвярджае і сусветная практыка.

Але як стасуецца недатактыльнасць прыватнай уласнасці з даступнасцю такіх аб'ектаў для наведвання турыстамі? Не надта прыемна, калі ў тваім доме дзверы — насцэжы... Зрэшты, такая самая праблема ўзнікае не толькі ў выпадку з лецішчам, але і, скажам, з элітным санаторыем.

— Сапраўды, помнік спадчыны павінен быць адкрыты для ўсеагульнага наведвання, — патлумачыў Ігар Чарняўскі, — але не абавязкова круглыя суткі. У міжнароднай практыцы ёсць такая завяздэнка: тыя гісторыка-культурныя адметнасці, наведваць якія ў звычайны час даволі праблематычна, прымаюць турыстаў літаральна некалькі дзён на год — скажам, у Еўрапейскія дні спадчыны. Думаю, гэтая традыцыя варта ўкаранення і ў беларускай рэалінасці.

Таму стары і даўно ўжо нікому не патрэбны свіран цалкам можа стаць уласнасцю прыватнай асобы. А вось брацца сваімі сіламі за адраджэнне замка Ігар Чарняўскі не рэкамендуе.

Прыкладаў перадачы гістарычных будынкаў у прыватную ўласнасць прыгадаецца пакуль небагата. Сярод іх ужо сёння ёсць не толькі станоўчыя — як, напрыклад, сядзіба ў Бянонах, якая з закінутай хаціны ператварылася ў прывабны тураб'ект. Добры намер не

дадзеным выпадку трэба канстатаваць і недагляд мясцовых улад, якія — мусіць, паддаўшыся эйфарыі, створанай СМІ вакол гэтага выпадку, — не зарыентавалі працу прадпрымальніка належным чынам. Трэба было пачынаць з малага, з аднаго канкрэтнага памяшкання, адносна прыстасавання якога меліся б канкрэтныя планы. А астатнюю частку комплексу папросту закансерваваць. І тады, напэўна, вынікі аказаліся б іншымі.

Таму, паводле прынцыповай пазіцыі Міністэрства культуры, аднаго жадання мала — да яго інвестар павінен дапасаваць яшчэ і канцэптuallyны план сваіх дзеянняў, з выразна ўсвядомленымі задачамі.

Безумоўна, замак здатны “пацягнуць” толькі вельмі буйны інвестар — не прыватная асоба, а магутная бізнесструктура. Пакуль што такіх інвестараў на прыкмеце няма. Але Ігар Чарняўскі спадзяецца, што, разам з развіццём турызму, сітуацыя зменіцца. І дзеліцца амаль што сенсацыйнай навіной: не так даўно з'явілася праектная прапанова па рэгенерцыі Навагрудскага замка, які раней аднаўляць ніхто і не думаў. І калі знойдзецца ахвотны яе рэалізаваць...

Цана пытання, альбо пытанне цаны?

У спіс, які сёння фарміруюць спецыялісты ўпраўлення, мае патрапіць і знакамітая сядзіба ў Свяцку. Як вядома, гэта ўжо далёка не першая спроба знайсці новага гаспадара шыкоўнаму барочнаму палацу Валовічаў і прылегламу да яго паркаваму комплексу. Здавалася б, усе аргументы на карысць пера-

Створым нацыянальны фільм!

Дэпартамент па кінематаграфіі аб'яўляе аб пачатку прыёму творчых заявак на стварэнне мастацкіх фільмаў са статусам "нацыянальны" з наступным разглядам гэтых заявак на Экспертным савета па кінематаграфіі Міністэрства культуры і пастаноўкай фільма на кінастудыі "Беларусьфільм".

Літаратурны сцэнарый (або сінопсіс) павінен быць прадстаўлены на папяровым носьбіце ў фармаце А4 на адным баку ліста, памер шрыфту — не менш за 14 пунктаў.

Заявы па прыкладзенай форме і матэрыялы кінапраектаў прымаюцца па адрасе:

220004, г. Мінск, пр. Пераможцаў, 11, каб. 1112.

Тэл./факс: (017) 204 86 03.

Заява

Я, _____,

(прозвішча, імя, імя па бацьку)

дата нараджэння _____, месца жыхарства _____,

(паштовы індэкс, вобласць, раён, населены пункт, вуліца, дом, корпус, кватэра)

месца працы (службы, вучобы) _____,

адукацыя _____,

тэл. хат. _____, тэл. прац. _____, тэл. маб. _____,

адрас электроннай пошты _____,

заяўляю, што з'яўляюся аўтарам і валодаю выключнымі аўтарскімі правамі на прадстаўлены мной для разгляду твор.

У выпадку падтрымкі майго кінапраекта абавязуюся:

перадаць Дэпартаменту па кінематаграфіі альбо УП "Нацыянальная кінастудыя "Беларусьфільм" выключныя маёмасныя правы на вытворчасць мастацкага фільма па прадстаўленым мной літаратурным сцэнарыі (сінопсісе) тэрмінам на 5 (пяць) гадоў, а таксама правы на выкарыстанне створанага па дадзеным сцэнарыі (сінопсісе) мастацкага фільма ўсімі спосабамі на тэрмін дзеяння аўтарскага права на тэрыторыі ўсяго свету — на падставе аўтарскага дагавора.

Заяўнік _____

(подпіс)

(прозвішча, ініцыялы)

"__" ____ 200__ г.

Зарэгістравана "__" ____ 200__ г. № _____

Зарэгістравана ў Нацыянальным рэестры прававых актаў Рэспублікі Беларусь 18 студзеня 2005 г. № 5\15460

Пастанова Савета Міністраў Рэспублікі Беларусь 31 снежня 2004 г. № 1710

Аб зацвярджэнні Палажэння аб нацыянальным фільме

(у рэд. пастаноў Саўміна ад 29.07.2006 № 957, ад 23.12.2008 № 2010, ад 06.05.2009 № 599)

У адпаведнасці з артыкулам 16 Закона Рэспублікі Беларусь ад 14 чэрвеня 2004 года "Аб кінематаграфіі ў Рэспубліцы Беларусь" Савет Міністраў Рэспублікі Беларусь ПАСТАНАЎЛЯЕ:

- Зацвердзіць Палажэнне аб нацыянальным фільме, якое дадаецца.
- Дадзеная пастанова ўступае ў сілу з дня яе афіцыйнага апублікавання.

Прэм'ер-міністр Рэспублікі Беларусь С.СІДОРСКИ

ЗАЦВЕРДЖАНА

Пастанова Савета Міністраў Рэспублікі Беларусь

31.12.2004 № 1710

Палажэнне аб нацыянальным фільме

(у рэд. пастаноў Саўміна ад 29.07.2006 № 957, ад 23.12.2008 № 2010, ад 06.05.2009 № 599)

1. Дадзенае Палажэнне распрацавана ў адпаведнасці з Законам Рэспублікі Беларусь ад 14 чэрвеня 2004 г. "Аб кінематаграфіі ў Рэспубліцы Беларусь" (Нацыянальны рэестр прававых актаў Рэспублікі Беларусь, 2004 г., № 103, 2\1041) і ўстанаўлівае парадак прызнання фільма нацыянальным, атрымання, прадаўжэння тэрміну дзеяння, анулявання пасведчання нацыянальнага фільма (далей — пасведчання), а таксама вызначэння ўмоў вытворчасці, паказу, пракату, тыражавання і продажу нацыянальнага фільма.

2. Нацыянальным прызнаецца фільм, які адпавядае наступным умовам:

сцэнарый асвятляе падзеі гісторыі і культуры Рэспублікі Беларусь або адлюстроўвае найбольш важныя з'явы сучаснасці, што маюць грамадскую, гістарычную і культурную значнасць;

не менш за 70% саставу здымачнай групы, што стварае фільм, — грамадзяне Рэспублікі Беларусь;

фінансаванне выдаткаў па яго вытворчасці ажыццяўляецца, як правіла, за кошт сродкаў рэспубліканскага і (або) мясцовых бюджэтаў.

3. Пры вытворчасці нацыянальнага фільма павінны выконвацца наступныя патрабаванні:

звыш 50% агульнага аб'ёму работ у каштарысных цэнах па вытворчасці фільма ажыццяўляецца юрыдычнымі асобамі або грамадзянамі Рэспублікі Беларусь;

фільм агучваецца на беларускай і (або) рускай мовах. У фільме можа быць выкарыстана замежная мова, калі гэта адпавядае творчай задуме.

4. Для прызнання фільма нацыянальным яго вытворца (прадзюсер) падае заяву аб выдачы пасведчання нацыянальнага фільма (далей — заява) згодна з дадаткам 1, да якога прыкладае копію дакумента, што сведчыць асобу, копію пасведчання аб дзяржаўнай рэгістрацыі індывідуальнага прадпрымальніка, копіі дагавораў (пагадненняў) аб фінансаванні вытворчасці нацыянальнага фільма, з указаннем тэрмінаў яго вытворчасці, завераныя подпісам і пячаткай вытворцы фільма (прадзюсера), а таксама копію загаду аб запуску фільма ў вытворчасць.

(у рэд. пастаноў Саўміна ад 06.05.2009 № 599)

Міністэрства культуры самастойна замаўляе копіі ўстаноўчых дакументаў юрыдычнай асобы з органаў, што ажыццяўляюць рэгістрацыю.

(частка другая п. 4 уведзена пастаноўкай Саўміна ад 06.05.2009 № 599)

Зацікаўленая асоба пры падачы заявы мае права самастойна прадставіць указаныя дакументы.

(частка трэцяя п. 4 уведзена пастаноўкай Саўміна ад 06.05.2009 № 599)

5. Міністэрства культуры ў месячны тэрмін з дня падачы вытворцам фільма (прадзюсерам) заявы з усімі неабходнымі дакументамі разглядае іх і пры выкананні ўмоў і патрабаванняў, азначаных у пунктах 2 і 3 дадзенага Палажэння, прымае рашэнне аб вытворчасці нацыянальнага фільма, на аснове якога выдаецца пасведчання ўстаноўленага ўзору згодна з дадаткам 3.

6. Пасведчання выдаецца на тэрмін да сканчэння вытворчасці нацыянальнага фільма.

Пры пацвярджэнні ўмоў і патрабаванняў, азначаных у пунктах 2 і 3 дадзенага Палажэння, Міністэрства культуры можа прадоўжыць тэрмін дзеяння пасведчання на срок выдачы дзяржаўнага пракатнага пасведчання.

7. Звесткі аб нацыянальным фільме і выдачы пасведчання ўключаюцца ў адзіны дзяржаўны рэгістр фільмаў.

8. Наяўнасць пасведчання не вызваляе вытворцу нацыянальнага фільма (прадзюсера) ад неабходнасці атрымання ва ўстаноўленым парадку дзяржаўнага пракатнага і (або) дзяржаўнага класіфікацыйнага пасведчанняў.

9. Пасведчання можа быць анулявана ў выпадках, калі звесткі, што ўтрымліваюцца ў дакументах, прадстаўленых у Міністэрства культуры, не адпавядаюць рэчаіснасці, альбо ў працэсе вытворчасці і (або) пракату фільм перастае адпавядаць патрабаванням нацыянальнага.

Кантроль за вытворчасцю нацыянальнага фільма ажыццяўляецца Дэпартаментам па кінематаграфіі Міністэрства культуры.

(у рэд. пастаноў Саўміна ад 29.07.2006 № 957)

10. Умовы паказу, пракату, тыражавання і продажу нацыянальнага фільма, а таксама парадак перадачы і ўмовы захоўвання зыходных матэрыялаў гэтага фільма вызначаюцца дагаворам паміж Дэпартаментам па кінематаграфіі Міністэрства культуры і вытворцам нацыянальнага фільма (прадзюсерам).

(у рэд. пастаноў Саўміна ад 29.07.2006 № 957)

11. Вытворца нацыянальнага фільма (прадзюсер) можа звяртацца да юрыдычных і фізічных асоб па садзеянне па вытворчасці, паказе, пракаце і тыражаванні нацыянальнага фільма.

12. Вытворца нацыянальнага фільма (прадзюсер) мае права ўключаць у каштарыс расходаў па вытворчасці гэтага фільма выдаткі на выпуск фільма на відэаносьбітах (да 50 копіяў) за кошт уласных сродкаў з мэтай паляпшэння абслугоўвання сельскага насельніцтва рэспублікі.

13. Пры ўключэнні нацыянальнага фільма ў праграму міжнароднага кінафестывалю фінансаванне рэкламна-інфармацыйных расходаў можа забяспечвацца за кошт сродкаў рэспубліканскага бюджэту.

14. Перадача правоў на паказ, пракат або тыражаванне нацыянальнага фільма, вытворчасць якога ажыццяўлялася з выкарыстаннем сродкаў рэспубліканскага і (або) мясцовых бюджэтаў, за межы рэспублікі, у тым ліку і на электронных носьбітах, здзяйсня-

ецца з пісьмовай згоды Дэпартаменту па кінематаграфіі Міністэрства культуры.

(у рэд. пастаноў Саўміна ад 29.07.2006 № 957)

15. Па сканчэнні двух гадоў з даты завяршэння вытворчасці нацыянальнага фільма вытворцам нацыянальнага фільма (прадзюсерам) прадстаўляецца справаздача ў Дэпартамент па кінематаграфіі Міністэрства культуры аб яго паказе, пракаце і тыражаванні.

(у рэд. пастаноў Саўміна ад 29.07.2006 № 957)

16. Поўны камплект зыходных матэрыялаў нацыянальнага фільма, вытворчасць якога поўнасцю або часткова фінансавалася за кошт сродкаў рэспубліканскага і (або) мясцовых бюджэтаў, перадаецца на захоўванне ў дзяржаўную архіўную ўстанову "Беларускі дзяржаўны архіў кінафотадакументаў".

17. Да перадачы зыходных матэрыялаў нацыянальнага фільма на захоўванне ў дзяржаўную архіўную ўстанову "Беларускі дзяржаўны архіў кінафотадакументаў" іх захаванасць забяспечвае вытворца фільма (прадзюсер).

Приложение 1
к Положению
о национальном фильме

(в ред. постановления Совмина от 23.12.2008 N 2010)

ЗАЯВЛЕНИЕ

о выдаче удостоверения национального фильма

Рабочее название фильма _____

Производитель фильма (продюсер): _____

(фамилия, имя, отчество,

гражданство, место жительства, данные документа,

удостоверяющего личность (серия (при наличии), номер,

дата выдачи, наименование государственного органа,

его выдавшего, идентификационный номер (при наличии),

УНП — для физического лица)

(название, место нахождения, УНП — для юридического лица)

(номер и адрес ИМНС (по месту регистрации производителя

фильма (продюсера)

Авторы фильма (фамилия, имя, отчество, гражданство): _____

автор сценария _____

режиссер-постановщик (режиссер) _____

композитор _____

Состав съемочной группы (фамилия, имя, отчество, гражданство): _____

режиссер-постановщик (режиссер) _____

оператор-постановщик (оператор) _____

звукооператор _____

художник-постановщик _____

художник по костюмам — монтажёр _____

актеры — исполнители главных ролей: _____

Стадия производства фильма _____

Сметная стоимость производства (проката) фильма _____

Предполагаемый размер государственной финансовой поддержки и

процентное отношение к сметной стоимости производства (проката)

фильма _____

Наличие иностранных инвестиций и их объем _____

На каком языке снимается фильм _____

С положениями Закона Республики Беларусь от 14 июня 2004 года

"О кинематографии в Республике Беларусь", а также с Положением о

национальном фильме, утвержденным постановлением Совета Министров

Республики Беларусь от 31 декабря 2004 г. N 1710, ознакомлен и

обязуюсь соблюдать содержащиеся в них правила, а также принимать все

зависящие от меня меры к тому, чтобы фильм, ответственность за

производство и прокат которого я несу, отвечал условиям

национального фильма в любое время.

Производитель фильма (продюсер) _____

(подпись)

М.П.

"__" ____ г.

Примечание. Данные указываются на момент подачи заявления.

Дадатак 2

да Палажэння аб нацыянальным фільме Пералік дакументаў, неабходных для атрымання пасведчання нацыянальнага фільма

Выключаны з 12 мая 2009 года. — Пастанова Саўміна ад 06.05.2009 № 599.

Приложение 3
к Положению
о национальном фильме

МИНИСТЕРСТВО КУЛЬТУРЫ РЕСПУБЛИКИ БЕЛАРУСЬ

УДОСТОВЕРЕНИЕ

национального фильма N _____

Название фильма _____

Вид фильма _____

Количество серий _____

Формат _____

Цвет _____

Фонотрамма _____

Объем (п.м., мин) _____

Авторы фильма: _____

автор сценария _____

режиссер-постановщик (режиссер) _____

композитор _____

Производитель фильма (продюсер) _____

(наименование производителя

фильма (продюсера), место нахождения — для юридического лица

или фамилия, имя, отчество производителя фильма (продюсера),

место жительства — для физического лица)

Начало производства фильма " " _____ г.

Окончание производства фильма " " _____ г.

Срок действия удостоверения национального фильма с " " _____ г. по " " _____ г.

(подпись)

М.П.

(дата выдачи)

Срок действия удостоверения национального фильма продлен до " " _____ г.

(подпись)

М.П.

(дата выдачи)

“Дзе сустрэлі вестку пра тое, што дзіцячае “Еўрабачанне-2010” пройдзе ў Мінску?” — запытаўся на самым пачатку размовы ў намесніка старшыні Белтэлерадыёкампаніі, тэлеведучага і прадзюсера Аляксандра МАРТЫНЕНКІ. “Сустрэў, зразумела, на працоўным месцы, а вось амаль упэўнены ў такіх прыемных навінах быў яшчэ пад час “дарослага” песеннага спаборніцтва ў Маскве”, — адразу “закруціў” інтрыгу суразмоўца.

Зрэшты, нездарма за ранішняй кавай з Аляксандрам Мартыненкам неаднаразова гучалі словы “сацыяльная значнасць”, “брэнд”, “крэатыў” у дачыненні да дзіцячага “Еўрабачання”. Заўважым, у каманды Белтэлерадыёкампаніі, што займаецца конкурсам, ужо ёсць канкрэтныя задумы, якім быць шляху да фіналу і самой кульмінацый спеўнага спаборніцтва праз паўтара года.

“Вызначальнай цаглінкай стала “Мінск-Арэна”

— А пачалося ўсё, як ужо згадаў, у Маскве, — пакрысе раскрывае сакрэты Аляксандр Мартыненка, — дзе адбываліся папярэднія перамовы. Там жа беларуская каманда зладзіла другую прэзентацыю нацыянальнага праекта па правядзенні

плексу стала той апошняй цаглінкай, якую мы своечасова дадалі ў беларускую прэзентацыю.

— Неаднаразова журналісты ў кантэксце менавіта дзіцячага “Еўрабачання” вядуць размову пра зніжэнне цікавасці да конкурсу з боку краін — удзельніц ЕВС. Вядома, што ў беларускага боку ёсць план канкрэтных

тут хачу адзначыць, якую ўвагу надаюць беларусы ўдзельнікам сёлетняга “Еўрабачання”. Шчыра кажучы, не чакаў такога эфекту!

— І тут, мусіць, дала вынік праца ўсёй творчай групы. Але крэатыў — крэатывам, ды хацелася б вярнуцца да тэмы сацыяльнай значнасці ў кантэксце дзіцячага “Еўрабачання-2010”, тым больш, калі конкурс набудзе, як мінімум, агульнагарадскі маштаб.

— І тут ёсць канкрэтныя на працоўкі, якія мяркуем увасобіць у жыццё. За кожным з удзельнікаў дзіцячага конкурсу замацуем адзін з класаў сталічных школ, каб юныя артысты адчулі сваю запатрабаванасць, а нашы школьнікі — зацікаўленасць. Шырокае кола мерапрыемстваў правядзём з удзелам спевакоў і для выхаванцаў дзіцячых дамоў. Думаецца, якраз кантакт паміж дзецьмі розных народаў стане найлепшай рэкламай для конкурсу і докажам яго запатрабаванасці: і ў Беларусі, і ў свеце.

прамку крэатыўнага праграмавання эфіру і рэалізацыі праектаў іншай, забавляльнай, накіраванасці. Дык каго ж, так бы мовіць, у вашай асобе больш — інфармацыйшчыка ці крэатыўшчыка?

— Вядома ж, вядучага навін! Праца ў інфармацыйнай службе мне бліжэйшая паводле свайго тэмпарытму, настрою. Аднак і ў другім накірунку адкрыў для сябе безліч цікавага і невядомага. Тэлебачанне — усё ж рэч шматгранная. Я знаходжу для сябе ў прадзюсерскай дзейнасці нямагла таго, што таксама блізка мне, а падавалася б, зусім і не ўласцівае. Часам нават здзіўляюся!

— За апошнія гады на тэлеэкране з’явілася нямагла вядучых, рэпарцёраў маладога веку. Чым вылучаецца гэтае пакаленне і ягоны шлях да гледача?

— Вылучаецца найперш тым, што мы набіраем сёння, у асноўным, рэпарцёраў, а не вядучых. Гледзячы на іх у працэсе працы, ацэньваючы стыль падачы інфармацыі, некаторым прапануем прайсці Школу вя-

“Самы час вам правесці дзіцячае “Еўрабачанне”, або Стратэгія сацыяльнага брэнда ў дзеянні

дзіцячага “Еўрабачання-2010” у Мінску. Арганізатары адзначылі, што мы маем вельмі высокія шанцы, і, хача рашэнне на афіцыйным узроўні яшчэ не было прынята, выказалі ўпэўненасць: конкурсу ў наступным годзе праходзіць у Мінску! На трэцяй прэзентацыі праекта — у Кіеве — мне ўжо не давалося пабываць, але члены дэлегацыі адразу патэлефанавалі з радаснай навінай.

— На ваш погляд, чым “уз’яў”, уразіў міжнароднае журы беларускі праект?

— Лічу, што “уз’яў” журы не столькі праект, колькі прэзентацыя, з якой мы выходзілі на конкурс. Апошнім часам мы вельмі шчыльна працуем з аргкамітэтам менавіта па дзіцячым “Еўрабачанні”: ладзім па 2 — 3 сустрэчы на год з прадстаўнікамі краін — членаў Еўрапейскага вяршальнага саюза. І, зразумела, не проста пасядзець-паслухаць выязджам, а прапануем свае ідэі для большай прыцягальнасці конкурсу ў медыя-прасторы, для павышэння інтарэсу з боку саміх дзетак-удзельнікаў. Магу сказаць, што нашыя прапановы становаць ацэньваліся ў ЕВС. Там нават жартавалі: беларусы вельмі актыўныя — самы час вам правесці дзіцячае “Еўрабачанне”. Што ж, як кажучы, нібы ў ваду глядзелі! Доўгі час паўставала пытанне толькі аб тым, каб канчаткова падрыхтаваць пляцоўку “Мінск-Арэна”, бо для конкурсу, зразумела, патрабуюцца пэўная плошча сцэны, тэхнічныя памяшканні... І завяршэнне будаўніцтва ком-

захаду для падтрымання інтарэсу да творчага спаборніцтва...

— Мы плануем з усімі краінамі правесці персанальныя перамовы, пацікавіцца, што іх, магчыма, не задавальняе, паспрабаваць зняць праблемы, дапамагчы зрабіць умовы знаходжання дэлегацыі больш камфортнымі... Так, усе тэлеканалы сёння змагаюцца за рэйтынгі, і часам такія сацыяльныя праекты з пункта гледжання камерцыйнай выгоды для тэлекампаній не запатрабаваныя. Але ж мы будзем імкнуцца запэўніць сваіх калег, што ёсць нейкія рэчы, дзеля чаго можна ахвяраваць грашовым інтарэсам. І, фактычна, такія перамовы вядуцца з дня, калі стала вядома рашэнне журы аб месцы правядзення дзіцячага “Еўрабачання-2010”.

Удалая стратэгія — высокі рэйтынг

— Вы закранулі тэму сацыяльнай значнасці праекта. Беларусь за чатыры гады зрабіла сапраўдны міжнародны брэнд з дзіцячага “Еўрабачання”, і сацыяльны брэнд — у першую чаргу. Мо таму і цікавасць да дзіцячага спеўнага спаборніцтва ў рэспубліцы не меншая, чым да “дарослага”?

— Пра гэта сведчаць і лічбы рэйтынгаў: сярод еўрапейскіх краін мы ўваходзім у лік тых, дзе вельмі высокія паказчыкі трансляцыі гэтага конкурсу сярод хатніх вяршальнікаў. ЕВС пра гэты факт ведае, і яго кі-

раўніцтва шчыра ўдзячае нам за тое, што мы змаглі зрабіць гэты конкурс настолькі папулярным. Лічу, у гэтым вялікая заслуга прадстаўнікоў усіх СМІ краіны.

— Традыцыйна, у дні правядзення дзіцячага “Еўрабачання” адбываюцца майстар-класы зорак сцэны з сусветным імем для юных артыстаў. Ці запланаваны такія мерапрыемствы ў Мінску?

— Гэта адзін са стандартных пунктаў праграмы гэтага конкурсу. І “зорка” не толькі дае ўрок майстэрства, але і прымае ўдзел у адкрыцці або закрыцці гала-канцэрта. Канешне, такую “зорку” запытаю ў Мінск, але казаць пра персаналіі пакуль яшчэ зарана.

— У чым, на ваш погляд, асаблівасць прадзюсінгу менавіта дзіцячага “Еўрабачання”?

— Найперш у тым, што праца вядзецца з дзецьмі: трэба ўлічваць іх псіхалогію, высокую адчувальнасць як да перамогі, так і да паражэння. Але ж сам конкурс — тэлевізійны, таму мы памятаем, што яго аўдыторыя вельмі шырокая. Відовішча павінна быць цікавае ўсім узроставым групам.

Сустрэнем бігбордамі!

— Ведаю, што Белтэлерадыёкампаніяй запланаваны шэраг акцый, якія выведуць гэты конкурс у цэнтр увагі не толькі саміх удзельнікаў, але і мінчан...

— Сапраўды, мы запланавалі сустрэць маленькіх артыстаў бігбордамі на вуліцах беларускай сталіцы, трансляцыямі іх кліпаў на экранх Белтэлерадыёкампаніі, каб кожны з іх адчуў сябе маленькай зоркай на вялікай сцэне дзіцячага “Еўрабачання”. І, натуральна, каб ніхто не застаўся абдзеленым увагай з боку гледачоў і СМІ. Дарэчы,

Крэатыўны інфармацыйшчык

— Здаўна ваш экранны вобраз асацыяваўся ў мяне з вядучым Агенцтва тэлевізійных навін, што, натуральна, вымагае засяроджанасці, сур’ёзнага падыходу. Апошнія некалькі гадоў на пасадзе намесніка старшыні Белтэлерадыёкампаніі вы працуеце больш у на-

дучых, якая функцыянуе пры Белтэлерадыёкампаніі. Да нашага знанага спецыяліста, Ірыны Маісеевай, звяртаюцца, апроч тэлевізійшчыкаў, яшчэ і многія прадстаўнікі бамонду, хто жадае паспрабаваць свае сілы на экране. Але хачу падкрэсліць, што праца на тэлебачанні ў XXI стагоддзі — гэта праца без выхадных, святаў, ненармаваны дзень ды яшчэ багата нюансаў, якія з экрана і не заўважыш.

— Гэта і ёсць формула сучаснага тэлебачання?

— Не, хутчэй, — умовы працы.

Пра культуру — сучасна, прыгожа, годна

— І апошняе: як ацэньваеце аб’ёмы і якасць тэлевізійнага культурнага тэматыку?

— Лічу, што праграмы культурнай тэматыкі — тое, чаго ніколі не бывае зашмат. Мы максімальна намагаемся павялічваць аб’ёмы такога вяршання. Вядома, не ўсё атрымліваецца ідэальна, але ж асвятленне падзей і праблем сферы культуры — адзін з прыярытэтаў нашай дзейнасці. На маю думку, пра гэта сведчыць і праект “Зямля беларуская”, дзе якраз і акцэнтуюм увагу на нашай культуры, спрадвечных традыцыях кожнага рэгіёна, гісторыі. Канешне, у новым сезоне мяркуем увесці ў сетку новыя праекты ў асцёк культурнага складніка. І, галоўнае, пастанавіцца гэта зрабіць сучасна, прыгожа, годна.

Сяргей ТРАФІЛАЎ
Фота Юрыя ІВАНОВА

У кантэксце тэмы

Усе на “... Арэну”!

Васіль РАІНЧЫК, дырэктар — мастацкі кіраўнік Маладзёжнага тэатра эстрады, народны артыст Беларусі, кампазітар, старшыня журы нацыянальнага адбору дзіцячага “Еўрабачання-2009”:

— Цудоўна, што дзіцячае “Еўрабачанне-2010” пройдзе, нарэшце, у Беларусі. Гэта красамоўна сведчыць аб павышэнні ролі нашай краіны ў еўрапейскай супольнасці. Чаму было прынята такое рашэнне? Найперш, лічу, на гэта паўплывалі добра праведзеныя перамовы. Па-другое, казалася і наша геаграфічнае становішча — у цэнтры Еўропы. У свеце таксама добра ведаюць наш менталітэт — гасціннасць, сардэчнасць, прыязнасць і павагу да прадстаўнікоў іншых культур. Важным спрыяльным фактарам стала і тое, што хутка ў нас адкрыецца шматфункцыянальны комплекс “Мінск-Арэна”, які і стане “арэнай” для дзіцячага спаборніцтва. Ну, і, вядома, хацелася б верыць, што не самай апошняй прычынай правядзення дзіцячага “Еўрабачання” ў Беларусі сталі шматлікія перамогі нашых юных зорчак на гэтым прэстыжным форуме. Па праўдзе, калі меркаваць па выніках дзіцячага “Еўрабачання”, наша дзятва можа лічыцца, бадай, самай спеўнай у свеце, бо некалькі перамог запар прадстаўнікоў адной краіны на “Еўрабачанні” — гэта рэкорд, годны ўнясення ў кнігу Гінеса. Беларусы ўжо з першага ўдзелу ў гэтым спаборніцтве літаральна скарылі Еўропу: Вольга Сацюк у 2003 годзе, нагадаю, заняла чацвёртае месца. Потым былі першае месца Ксенія Сітнік у 2005-м, другое — Андрэя Кунца ў 2006-м, зноў першае — Аляксея Жыгалковіча ў 2007-м. Пасля такой гронкі вышэйшых узнагарод мінулагодняе шостае месца, на якое выйшла трыо Дашы Надзінай, Аліны Малаш і Карыны Жуковіч, — таксама добры паказчык. Так што засталася прыкладзіць ўсе намаганні, каб дзіцячае “Еўрабачанне-2010” стала адным з самых запамінальных і яркіх для ўсіх гасцей і ўдзельнікаў.

Н.Б.

"Смак" сцэны

Вясёлка новых гукаў-певаў-скокаў

Канец навучальнага года быў традыцыйна пазначаны шматлікімі справаздачнымі канцэртамі школьнікаў і студэнтаў, якія займаюцца мастацкай творчасцю. Некаторыя з такіх паказаў сталі сапраўднай прыступкай на шляху да прафесіі і прадэманстравалі вельмі высокі ўзровень падрыхтоўкі ў навучальных установах мастацтваў малодшага, сярэдняга і вышэйшага ўзроўня.

На яркую вясёлку быў падобны канцэрт пераможцаў II Адкрытага гарадскога конкурсу сучаснай музыкі "Новыя гукі свету".

— Вельмі прыемна, — адзначыла адзін з галоўных арганізатараў праекта, кампазітар Ганна Кароткіна, — што цяперашні конкурс, у параўнанні з першым, меў яшчэ больш шырокі разгорт. І сабраў юных музыкантаў не толькі сталіцы, але і з розных куткоў Беларусі. Відавочна, што адораныя дзеці маюць магчымасць выказаць сваю індывідуальнасць у розных відах творчасці, уключаючы не толькі выканальніцкую, але і кампазітарскую.

Праграма канцэрта сімфанічнага аркестра Мінскага дзяржаўнага музычнага вучылішча імя М.Глінкі ў Вялікай зале сталічнай філармоніі была складзена з вельмі адметных твораў, кожны з якіх мае не толькі вялікую папулярнасць, але і цяжасці для выканання. Бетховен, Шуберт, Рахманінаў, Грыг — кожны кампазітарскі стыль атрымаў сваё годнае адлюстраванне. Мастацкі кіраўнік і галоўны дырыжор аркестра Мікалай Макарэвіч, нядаўні выпускнік нашай Акадэміі музыкі па класе оперна-сімфанічнага дырыжыравання, паказаў не толькі высокі ўзровень сваёй прафесіі, але і цудоўнае ўменне знаходзіць паразуменне з падлеткамі. Сола ж віяланчэлісткі-першакурсніцы Настасі Жук уразіла

прыгажосцю гучання і сапраўды дарослай асэнсаванасцю музыкі А.Глазунова.

Буйны канцэрт у двух аддзяленнях ладзілі і навучэнцы, якія асвойваюць эстрадныя спецыялітэты ў Мінскім дзяржаўным каледжы мастацтваў. Атрымалася — супер!

— Вельмі хацелася, — расказала загадчык аддзялення мастацтваў эстрады, кампазітар Алена Атрашкевіч, — паказаць абсалютна ўсіх навучэнцаў. Таму, можа, з боку публікі некаторыя нумары маглі ўяўляцца "залішнімі", але дзякуючы такому педагагічнаму падыходу кожны з маладых музыкантаў змог рэальна адчуць свае магчымасці і "пасмакаваць" прыцягальнае пачуццё сцэны.

Добрай шматгадовай традыцыяй стаў фестываль "Арт-мажор" Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта культуры і мастацтваў, у якім кожны факультэт і кафедра могуць прадэманстраваць свае дасягненні.

— Нумары былі падабраны з добрым густам, — ухваліў канцэрт, зладжаны кафедрай мастацтва эстрады, народны артыст Беларусі, кампазітар Эдуард Зарыцкі, які тры гады запяр быў старшынёй Дзяржаўнай камісіі. — Асаблівае уражанне пакінула стылёвае вытрыманне выканання джазавых кампазіцый. Адчуваецца, што на кафедры створаны ўсе ўмовы для плённай працы.

Як заўсёды, цудоўным каляровым суквеццем выглядаў канцэрт кафедры харэаграфіі БДУКіМ, дзе былі прадстаўлены нумары самых розных накірункаў: ад фолька да эстраднага танца, ад мадэрна да фрагментаў з мюзіклаў. Адзначым, што большасць з іх была не толькі выканана, але і пастаўлена самімі студэнтамі і выкладчыкамі.

На здымках: пад час канцэрта кафедры харэаграфіі БДУКіМ. Фота Віктара ЗАЙКОЎСКАГА

Леташні выпускнік Беларускай дзяржаўнай акадэміі музыкі Аляксандр Палякоў працягвае навучанне ў магістратуры гэтай навучальнай установы — таксама па класе прафесара Юрыя Гільдзюка. У якасці чарговага "іспыта" ў Вялікай зале Беларускай дзяржаўнай філармоніі ён прадставіў знакаміты Першы фартэп'янный канцэрт П.І. Чайкоўскага, які зведаў безліч інтэрпрэтацый.

"Матыльковасць"!

Інтэлігентнасць "у стылі блюз"

Малады піяніст далёка не ўпершыню скараў сталічную філармонію. Ён неаднойчы выступаў тут і з сольнымі праграмамі (дарэчы, наступная запланавана на пачатак сезона, а ў чэрвені ў зале Акадэміі пройдзе ўласна магістэрскі іспыт). Таму не дзіва, што канцэрт выклікаў такі ажыятаж: слухачам, якім не хапіла крэслаў, давалося сядзець на прыступках балкона. Публіку прыцягнулі не толькі шэдэўры Чайкоўскага (некалькімі днямі раней той жа Першы фартэп'янный канцэрт гучаў у зале нашага Вялікага тэатра ў іншым выкананні), але і сама асоба піяніста.

Адчувалася, што паміж салістам і дырыжорам Алегам Лесунцом (дарэчы, таксама нядаўні выпускніком БДАМ: спачатку — па класе фартэп'яна, а потым — оперна-сімфанічнага дырыжыравання), які ў той вечар кіраваў Дзяржаўным акадэмічным сімфанічным аркестрам, былі знойдзены сапраўдныя ўзаемаразуменне і згода. Першая частка Канцэрта атрымалася вельмі славянскай, светлай, высакароднай, па-балетнаму пластычнай, пабудаванай як своеасаблівае "Думка" — і ў жанравых, і ў сэнсавых адносінах. Праўда, без ценю драматызму: усё літаральна дыхала спакоем — ды не бесклапотнасцю, гармоніяй — але не чулівай замілаванасцю ці ўзрушаным панегірыкам. Кадэнцыя гучала як вольны разгорт думак і мігценне фантазіяльных вобразаў. У другой частцы чулася відавочная шапэнаўская

"матыльковасць", якую так боязна спудзіць. Фінал жа стаўся не праслаўным "выхадам героя ў народ" ці гімнам бойкай, задзірыстай гульні, а супрацьстаяльнем гульнівага шарму ў пачатку часткі — і спаўнення ў канцы.

— Гэты твор, — расказаў потым Саша, — мне асабліва дарагі. Калі мне было гады тры-чатыры, я пачуў яго на грампластцінцы ў выкананні Вана Кліберна, пачаў "дырыжыраваць" — і вырашыў, што хачу стаць піяністам. Заўсёды марыў сыграць яго з аркестрам. Нарэшце, мара спраўдзілася, ды яшчэ акурат напярэдадні дня вяселля, як падарунак.

Падарунак атрымала і публіка: "на біс" А.Палякоў прапанаваў ёй фрагмент уласнага пералажэння аркестравай "Рапсодыі ў стылі блюз" Дж.Гершвіна для фартэп'яна сола. Знаёмыя тэмы загучалі настолькі натуральна і па-новаму, быццам былі аўтарскім выказваннем, што стваралася літаральна на нашых вачах. Гэта стала дадатковым доказам таго, што за гады навучання музыкант прапраўдзіў сваю манеру, заснаваную на ўраўнаважанай асэнсаванасці, інтэлігентнасці — і той ступені раскаванай імпрэвізацыйнасці, якая, не парушаючы кампазітарскай задумкі, дазваляе пераказаць яе быццам "сваімі словамі". Зразумела, усё гэта проста немагчыма без віртуознага валодання інструментам, мастацкай эрудыцыі і творчай фантазіі, якіх А.Палякову не займаць.

Дзесятак прэм'ер

Размовы пра зборнік "Век маладосці" варта пачаць з тлумачэння. У нашай краіне папулярна працуе велізарная колькасць харавых калектываў: аматырскіх і прафесійных, дзіцячых і "дарослых", жаночых, мужчынскіх, змешаных, тых, якія маюць шматгадовыя традыцыі, і зусім маладых...

Але кіраўніка амаль кожнага харавога калектыву хвалюе самае галоўнае праблема — рэпертуар, а значыць — наяўнасць новых твораў: без арыгінальных сачыненняў нельга дасягнуць значных мастацкіх вынікаў, утрымаць увагу калектыву. Урэшце, нельга прэтэндаваць на тое, каб быць заўважаным журы шматлікіх конкурсаў і фестываляў харавой творчасці.

"Век маладосці" — нотны зборнік, а дакладней — вучэбна-метадычны дапаможнік для настаўнікаў спецыяльных вучэбных прадметаў музычнага цыкла — уклала дацэнт кафедры харавога і вакальнага мастацтва БДУКіМ Ала Свірыдовіч. Тут прадстаўлена 10 аўтараў: хтосьці з іх, як Вячаслаў Кузняцоў і Рыгор Сурус, вядомыя і прызнаныя творцы, хтосьці — зусім малады, альбо пачаў актыўна гучаць не так і даўно, як А.Даньшова, Н.Усцінава, С.Бугасаў. Для некага, як А.Атрашкевіч і А.Безенсон, харавы жанр з'яўляецца асноўным і вызначальным у творчасці. Складальнік адабрала сярод шматлікіх сачыненняў кожнага з кампазітараў найперш творы, напісаныя на вершы класікаў беларускай літаратуры: Янкі Купалы, Максіма Багдановіча, Максіма Танка. Прадстаўлены ў "Веку маладосці" таксама харавыя творы на вершы С.Грахоўскага, Ю.Тувіма, Б.Захадэра, М.Карэма.

Харавыя сачыненні пададзены ў адпаведнасці з узростам і выканаўчымі магчымасцямі: для малодшай групы хору, сярэдняй і старэйшай. Культурна выданнае выцягана ў наяўнасці ў зборніку метадычных рэкамендацый, звестак пра аўтараў, практыкаванняў па артыкуляцыйнай і дыхальнай гімнастыках, — гэтыя раздзелы напісаны А.Свірыдовіч. Аўтарам раздзела "Творчае развіццё вучняў у працэсе харавых спеваў" з'яўляецца Алена Гуляева — загадчык сектара Нацыянальнага інстытута адукацыі.

Варта нагадаць, што "Век маладосці", які пабачыў свет у выдавецтве "Зорны верасень", — гэта не першы для А.Свірыдовіч вопыт надзвычай карпатлівай, але вельмі патрэбнай музыкантам працы па складанні нотных зборнікаў.

Калі ўлічыць, што ўсе згаданыя харавыя цыклы друкуюцца ўпершыню, — гэта яшчэ ў большай ступені павялічвае каштоўнасць выдання. Сама ж галоўнае — такія зборнікі дапамагаюць кампазітарам і харавым калектывам, так бы мовіць, своечасова знайсці адзін аднаго.

Таццяна МІХАЙЛАВА

Амаль праз дзевяць дзесяцігоддзяў у сталічнай тэатральнай афішы зноў з'явілася імя Элізы Ажэшка: на сцэне Нацыянальнага акадэмічнага тэатра імя Янкі Купалы рэжысёр Аляксандр Гарцуеў паставіў спектакль "Хам". Як вядома, творчасць знакамітай пісьменніцы канца XIX — пачатку XX стагоддзя адыграла значную ролю ў станаўленні прафесійнага тэатральнага мастацтва нашай краіны. Хрэстаматыійныя факты: адной з пастацовак, сыграных 14 верасня 1920 года пад час адкрыцця першага прафесійнага Беларускага тэатра, была "Рысь" у пастаноўцы Фларыяна Ждановіча паводле яе апавядання "У зімовы вечар", а ў 1921 годзе сцэну пабачыў і "Хам".

Варта адзначыць дзве прынцыпова важныя рэчы, якія ўжо сёння даюць права гаварыць не толькі пра жыццяздольнасць самога спектакля, але і пра тое, што ён будзе асабліва запатрабаваны шырокім колам глядачоў. Першая з іх — адыход ад увасаблення на сцэне "хамаў" і "людзей" — ад класавага падзелу персанажаў і смакавання тэмы сацыяльнай няроўнасці. Рэжысёр засяроджвае нашу ўвагу не на сацыяльным статусе персанажаў, а на іх унутраным свеце, на тым, чым жывуць гэтыя людзі і наколькі іх душэўныя і духоўныя каштоўнасці моцныя і стойкія. І другая, не менш істотная, рэч — тэмпарытм самога спектакля, калі мы нібыта сапраўды адчуваем сябе ў лодцы пасярод вялікай ракі (сцэнаграфія — Ігара Анісенкі), і нам у зале цалкам перадаецца адчуванне нёманскай стыхійнасці і непрадказальнасці: спайкой і сціпанасцю у адзін момант ператвараюцца ў хісткую няпэўнасць, ад чаго — адзін крок да трывогі і невядомасці.

"Залаты запас" Купалаўскага тэатра — акцёры. І ў "Хаме" яны, стварыўшы бліскучы ансамбль, далі права гаварыць пра глыбокую прапрацоўку роляў літаральна ўсімі выканаўцамі. За кожным з іх — багата і пакурчанае жыццё, пражытае нялёгка, балюча, без якіх-якіх скідак і лаблажак (у сучасным тэатры рэдка можна ўбачыць гэтую самую праслаўную "біяграфію" персанажаў, ад якой рэжысёры вельмі часта адмаўляюцца на карысць знешняй сюжэтнай лініі). І акурат гэта робіць цікавымі і неаднапланавымі нават такія стату-

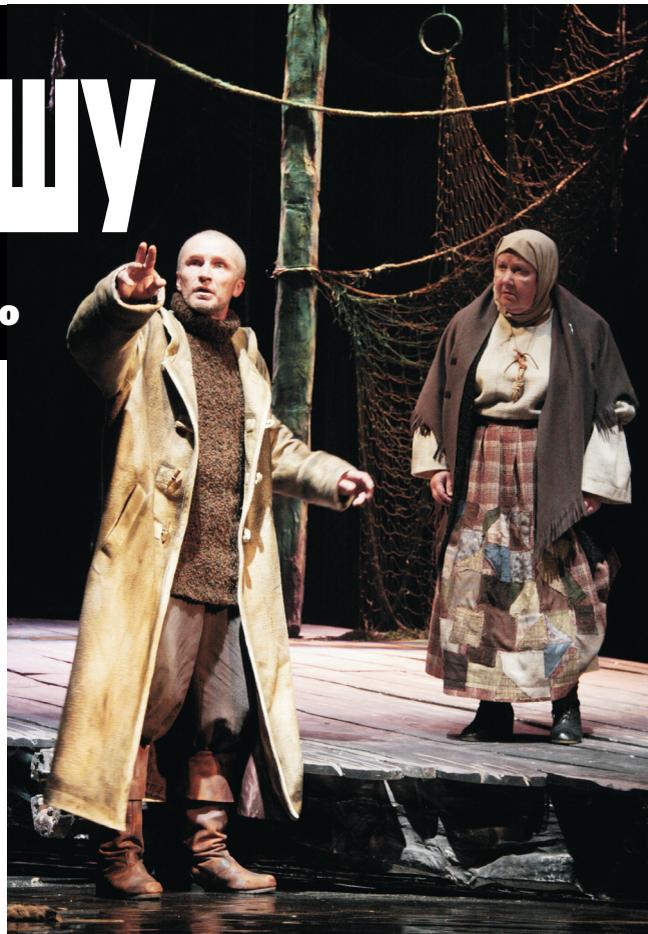
бы ажывае. І акурат у сваёй барацьбе за яе душу — а, па сутнасці, за Душу чалавека ўвогуле — становіцца і сам чалавекам. Побач з ім — экспрэсіўная, неўраўнаважаная Франка (Валянціна Гарцуева), якая практычна на працягу ўсёй сцэнічнай дзеі, нават калі адкрывае Павэлу сваю душу, выклікае збоўшага адно толькі раздражненне і не-прыняцце, так што міжволі, седзячы ў зале, адчуваеш уласную салідарнасць з Уллянай і Філіпам.

Здаецца, гэтая пара ніколі не магла ўзнікнуць у "жывой прыродзе", у ёй няма такой любімай сучаснымі рэжысёрамі жанрава-псіхалагічнай зададзенасці, пэўнасці мадэлі паводзін, пазнавальнай для глядача ўжо з першых хвілін дзеі, так што, сапраўды, вельмі складана ўявіць сабе, як жа будучы разгортвацца паміж імі далейшыя ўзаемаадносіны. Думаецца, таму рэжысёр і вызначае жанр спектакля як "нёманскі міф", хаця, па сутнасці, перад намі паўстае псіхалагічная драма, якая ні ў адну хвіліну спектакля не перарастае ў прасталінейную меладраму. І акурат гэтая няпростасць усяго спектакля, глядацкая немагчымасць эмацыянальнай "падрыхтанасці" да наступнай сцэны і спараджае тое пранізлівае адчуванне... душэўнай і пачуццёвай праўды ўсяго, што адбываецца на сцэне.

На здымках: Франка — Валянціна Гарцуева; Павэл — Ігар Дзянісаў і Яўдоха — Тамара Міронава. Фота Андрэя СПРЫНЧАНА

БІТВА ЗА ДУШУ

З нёманскай глыбінёй і стыхійнасцю

Нярэдка, беручы да пастаноўкі той ці іншы твор, адной з рэжысёрскіх задач з'яўляецца своеасабліва сцэнічная палеміка з калегамі-папярэднікамі, хто ў свой час таксама звяртаўся да пастаноўкі гэтай жа п'есы. Бывае, гэта стварае даволі цікавую творча-культуралагічную рэжысёрскую дыскусію, выяўляючы мноства прыхаваных планаў і адценняў самога твора. Але, здараецца, падобнае "саборніцтва" ператвараецца ў самацэлу, і, забываючыся пра глядача, засяроджваецца адно толькі на супрацьпастаўленні ўласнай рэжысёрскай пазіцыі папярэднім трактоўкам. Аднак у дачыненні да "Хама" Аляксандр Гарцуеў выбраў, магчыма, адзіную слушную пазіцыю — прачытання твора нібыта "ў першы раз": міжволі лавіла сябе на тым, што хоць імя Ажэшкі фігуруе і ў школьнай праграме, і ў курсе па гісторыі Беларускага тэатра займае пачэснае месца, ды ўсё ж пэўны час яна заставалася фігурай выключна "літаратурнай", не абцяжаранай багажом сцэнічных трактовак і прачытанняў яе твораў. Зрэшты, і сам рэжысёр падышоў да "Хама" праз пэўную рэжысёрскую "размінку": напачатку ён паставіў яго на сцэне Тэатра-студыі Еўсцігнея Міровіча ў якасці дыпломнай работы выпускнікоў акцёрскага факультэта Беларускай дзяржаўнай акадэміі мастацтваў. І толькі потым, адчуўшы ўсю "нёманскую" глыбіню і стыхійнасць матэрыялу, узяўся ўвасобіць яго "ў матэрыяле" — на сцэне Купалаўскага тэатра.

арна-функцыянальныя на ўзроўні драматургіі персанажы, як Улляна (Яўгенія Кульбачная), Філіп (Андрэй Кавальчук), Даніла (Сяргей Рудзенья), Марцэля (Галіна Талкачова), Ураднік (Генадзь Аўсяннікаў). Бліскучым увасабленнем каранёвай народнай мудрасці стала Яўдоха ў выкананні Тамары Міронавай, у якой прастата яе жыццёвай пазіцыі з'яўляецца зусім не прымітыўнасцю, а наадварот — праявай магутнага ўнутранага маральнага стрыжня. І праз яго "неварыятаўнасць", своеасаблівую нягнуткасць праглядае, з аднаго боку, лёгкая іранічнасць, але з іншага — наша, глядацкая, упэўненасць у непахіснасці і пэўнасці асноватворнай чалавечай маралі.

Так, без аніякага маралізатарства, але менавіта пра мараль паставіў свой спектакль Аляксандр Гарцуеў. І ў гэтым ён як рэжысёр знайшоў тую сцяжыну, па якой, упэўнена, пойдучы за ім і глядзчы. Маральнасць, жага ён, гэта не маралізатарскае павучанне, не кіраванне пэўнымі традыцыямі, звычкамі і рытуаламі, а ўменне быць верным свайму слову, сваёй душы і вера ў тое, што чалавек ад прыроды — добры і цягнецца менавіта да добра. Акурат гэтую магутную ўнутраную сілу знаходзіць у сабе галоўны герой Павэл (Ігар Дзянісаў). "Бляклы" і аморфны на самым пачатку спектакля чалавек, які, здаецца, абсалютна страціў смак да жыцця, са з'яўленнем Франкі ён ні-

Зрэшты, акурат такім — не фан-тазёрам, але летуценнікам, часам незразумелым іншым "прагматычным" рэалістам, што верыць у магчымасць палёту для кожнай жывой істоты, — ідзе Пятровіч і па жыцці. Ды і на ягонай фотавыстаўцы, якая для мяне адкрыла юбіляра з іншага, зусім невядомага, боку, было шмат сінечы, аблокаў, далёкай, нязведанай, але такой прыцягальнай у сваёй бяздоннасці нябеснай далечыні.

— Як "усплыў" такі неадназначны драматургічны матэрыял, як "Воўка-маркоўка", — пра стомленага жыццём і сцэнай акцёра?

Сваё пяцідзсяцігоддзе акцёр і рэжысёр Магілёўскага абласнога драматычнага тэатра Уладзімір ПЯТРОВІЧ сустрэў, як і належыць прадстаўнікам яго "цэха", — на сцэне. Перад глядачамі юбіляр паўстаў у некалькіх іпастасях. У прэм'еры пад назвай "Воўка-маркоўка" Мікалая Каляды — у вобразе свайго "калегі"-акцёра, адзінокага і не разумелага іншымі, які марыць ажыццявіць два свае патаемныя і надзвычай моцныя жаданні: сыграць, нарэшце, "сваю" галоўную ролю і знайсці вернага, надзейнага сябра. У ролі Ломава ў адноўленай чэхаўскай "Прапанове", пастаўленай больш за дзевяць гадоў таму Алегам Жугждам, — яна з'яўляецца не толькі адной з любімых роляў самога акцёра, але і на працягу многіх гадоў свайго сцэнічнага жыцця збірала поўныя залы. А яшчэ — у ролі Лётаючага дома ў капусніку, які акцёры тэатра зладзілі з нагоды юбілею Пятровіча...

У што верыш, Пятровіч?

— Гэтую п'есу Мікалая Каляды я ведаў даўно. Ды і юбілей жа абрынуўся на мяне не зняцка: падыходзячы да "сваёй" лічбы, я думаю, шукаў цікавы матэрыял, які даў бы магчымасць паспрабаваць сябе ў новай іпастасі, адкрываюцца з іншага боку. Мы многае ў спектаклі пераакцэнтавалі: прыбралі ўсё жыццёвае "мяса", чарнушную бытавуку, і ў нас галоўны герой — не дэградзіруючая істота, якую лёс пашкуматаў так, што давялося апусціцца на самае дно, а чалавек таленавіты, які, аднак, на жаль, незапатрабаваны.

— Але ж, у адрозненне ад свайго сцэнічнага Воўкі, у тэатры вы запатрабаваны.

— Сапраўды, не магу сказаць, што я абдзелены работай, ролямі, матэрыялам, — не. Зрэшты, гэта адбылося зусім не таму, што я лічу сябе суперталенавітым: проста, я быў у тэатры на сваёй "дзялянцы" амаль адзін, мне не дыхала ў спіну чалавек пяць канкурэнтаў. Вось і атрымлівалася, што на сваім жыцці перайграў

мноства самых розных роляў, сярод якіх, натуральна, былі і "прахадныя", але ёсць і этапныя.

— Значыць, шлях у рэжысуру — гэта пошукі нерэалізаванага акцёра?

— Мая рэжысура — гэта злосць на тое, што шмат гадоў працаваў у безрэжысёр'і! Не скажу, што мой прыход змяніў тэатральнае жыццё Беларусі, але асабіста для мяне шмат што адкрылася. Я зразумеў, што гэта абсалютна іншая прафесія, і рэжысёрам, напэўна, трэба нарадзіцца. Я не адмаўляюся ад рэжысуры і не заяўляю, маўляў, пасля гэтых слоў нічога ставіць больш не буду, але разумею: калі акцёр у сваёй працы грунтуецца на эмоцыях, адчуваннях, то рэжысёр — гэта логіка, вобразнае мысленне і жалезная дысцыпліна ў галаве.

— Прабачце за пафаснасць наступнага пытання, але навошта вы ў тэатры? Чаго тут шукаеце і чаго хочаце?

— Не хочацца гаварыць высокіх слоў, бо разумею, што тэатр свет не зменіць, — у яго і няма такой функцыі. Але магу сказаць: для дваіх людзей (я ведаю гэта дакладна) мой спектакль "Яна ў адсутнасці кахання і смерці" аказаўся жыццёва важным. Адна жанчына 28 гадоў паднялася на сцэну і сказала: "Паглядзеўшы ваш спектакль, я адказала сабе на адно важнае пытанне, на якое не магла знайсці адказу", а адзін хлопец напісаў, што, дзякуючы яму, ён здзейсніў чынак, які змяніў яго жыццё.

— Вы ў творчасці больш ідэаліст, чым прагматык? Верыце ў...

— Веру! Але не ў тое, што калі-небудзь ствару спектакль, пасля якога трыста чалавек выйдуць з глядзельнай

залы з цалкам змененай свядомасцю. Я вельмі цявара стаўлюся да гэтага, але, упэўнены, нават аднаго такога чалавека за ўвесь час пракату спектакля дастаткова, каб сказаць сабе: "Ты працаваў не дарэмна!"

— Чаго ў тэатры не баіцеся?

— Не баюся працаваць і нават перакананы: чым цяжэйшая праца, тым яна цікавейшая. Я, канешне, не прыхільнік тэатральнага экстрыму і аўралаў, але ж у гэтым пераадоленні ёсць і нейкі драйв, своеасаблівае саборніцтва з самім сабой.

— А чаго баіцеся?

— ...Правалу — не, не баюся, бо ўдача ці няўдача — гэта своеасаблівы маятник. Самае ж, напэўна, непрыемнае ў тэатры, кажучы словамі майго героя Воўкі, — "дрэнныя сябры-артысты"...

— Якім было самае балючае і сур'ёзнае ўнутранае пераадоленне ў тэатры?

— Момант, калі аднойчы знялі з ролі. Я быў тады малады, а да нас прыехаў новы рэжысёр, які, паглядаўшы на мяне на адной з рэпетыцый, без аніякіх тлумачэнняў адхіліў маю кандыдатуру, прызначыўшы на ролю іншага выканаўцу. Парадокс у тым, што той новы "кандыдат" не вельмі хацеў іграць і паціху пазбавіўся гэтай ролі. Я ж у выніку... сыграў гэты спектакль чатырыста семдзесят разоў! Тое была не вельмі высокага ўзроўню меладрама, але ж як глядзчы плакалі!..

— Калі б давялося стаць Карабасам Барабасам, які быў бы ў вас тэатр?

— Думаю, у ідэале я пакінуў бы тэатр такім, які ёсць: каб ён раўнамерна абслугоўваў усе катэгорыі насельніцтва і не рабіў перакосаў ні ў бок камедыі, ні ў бок эксперымантаў. Так, я не маштабны рэжысёр і не эксперыментатар. Усё гэта чужою, але разумею, што на любы эксперымент знойдзецца максімум 300 чалавек, а потым спектакль давядзецца здымаць. Я — за разумны баланс. Адзіная абавязковая ўмова — добрая драматургія: нават калі гэта лёгкі, "папсовы" жанр — павінна быць якасць.

— А не "заядаюць" амбіцыі адносна таго, што тэатр мусіць абслугоўваць глядача?

— Маеце рацыю: часам — заядаюць. А ж я думаю, што тэатр можа абслугоўваць глядача, толькі не ісці за ім, а — весці за сабой: вось гэта самы галоўны крытэрыў!

Фота Алены КРЫВАНОС

Базіс рэгіёна: будаўніцтва — эканоміка — аддача

У гэтага публіцыстычнага сюжэта некалькі дзейных асоб.

Старшыня Іўеўскага райвыканкама Валянцін Пракопик, начальнік мясцовага аддзела культуры Георгій Гагарын... Але ў цэнтры артыкула, неаспрэчна, — сельская культура, якая без штодзённай усебаковай увагі чэзне, нібы хатняя кветка без паліву.

А цяпер — факты, што "натхнілі" на чарговую журналістычную камандзіроўку: у аграгарадках "Трабы" (2006 год здачы) і "Суботнікі" (2007) сельскія дамы культуры знаходзяцца ледзь не ў аварыйным стане. У тым, што гэтыя ўстановы насуперак новаму аграгарадоцкаму статусу застаюцца лядашчымі, кіраўнік раёна абвінавачвае аддзел культуры. Маўляў, з-за такой абьякавасці ніколі мы не здолеем стаць багатымі. І калі займацца рамонтам у сферы культуры, дык рабіць яго варта так, каб аб'ект гэты пасля цягам паўвеку вочы не муляў. Цалкам згодны з такой пастаноўкай пытання.

Але ў начальніка аддзела культуры свае, часам надта слушныя, контраргументы. Поўнага ж узаема разумення паміж кіраўніком раёна і начальнікам аддзела пакуль няма. Між тым, уменне працаваць у звязцы на ніве ўмацавання матэрыяльнай базы культуры — кшталту рэдкага мастацтва. І праблема гэтая, як пераконваюць шматлікія журналістыкі камандзіроўкі, датычная не толькі Іўеўскага раёна. А ў выніку пакутуе сельская культура, дыскрэдытуецца ідэя аграгарадоцкага планавага пераўтварэння вёскі.

Пра "жукоў", бюджэт і канструктыўны вынік

Давайце паспрабуем разабрацца ў няпростай сітуацыі. Агаваруся папярэдне: назбіраць "жукоў" у сферы культуры любога рэгіёна — не вялікая праблема. Галоўнае, да якой мэты пры гэтым імкнучца. Пацешыць самалюбства гэткага, нібыта адзінага ў свеце бескампраміснага, праўдашукальніка — гэта адно. Абудзіць жа грамадскую думку, агульнымі намаганнямі дасягнуць канструктыўнага выніку — зусім іншае. Гэтага "К", безумоўна, і прагне...

Начальнік аддзела культуры Іўеўскага райвыканкама Георгій Гагарын

на гэтай пасадзе з 2007 года. Пазнаёміўся з ім летась, у снежні, калі рыхтаваўся адзін з апошніх артыкулаў для рубрыкі "Культасветработа: ракурс адказнасці" і нашай рэдакцыйнай кнігі "Найноўшая спадчына Новай Зямлі (Беларусь культурная: камандзіроўка ў 1000 дзён)". Пісаў пра пазабюджэтную дзейнасць у сферы культуры Іўеўшчыны. Нагода была невыпадковай: рост паказчыка платных паслуг у супастаўных цэнах перавысіў летась 130 працэнтаў. У час сёлетняга прыезду ў раён запытаўся ў начальніка аддзела культуры: "Ці паказвалі той артыкул старшы-

туры Гродзенскага аблвыканкама Аляксандр Лойка, адзел Георгія Гагарына цягам гэтага часу стабільна выконвае. Раней, маўляў, пра гэта толькі марыць заставалася. Ад сябе дадам хіба адно: даспадобы мне не толькі актыўная пазабюджэтная дзейнасць, але і сённяшня кадравая палітыка ў сферы культуры Іўеўшчыны. Пра гэта і летась пісаў, і ў цяперашнім артыкуле згадаю.

Не ацэньваю ні Пракопика, ні Гагарына і не хвалю нікога з іх. Проста, на фоне гэтай, больш чым красамойнай, фактуры аб занябанай матэрыяльна-тэхнічнай базе хачу разабрацца, чаму ў

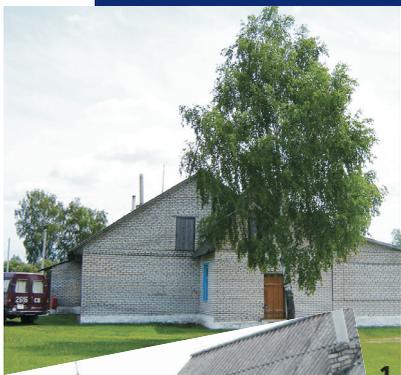
гадзіцца, такое тлумачэнне для нашых культасветнікаў — ужо кшталту крылатай фразы.

Старшыня Іўеўскага райвыканкама Валянцін Пракопик не лічыць усё гэта ўважлівай прычынай для расслаблення маральных і фізічных сіл. Пагаджаюся: за ім праўда кіраўніка — Пракопик прагне, каб раён стаў багатым, і тут без рупнасці і ініцыятыўнасці кожнага падначаленага не абысціся. Тым больш — у складаных будаўніча-рамонтных перыпетыях пераўтварэння вёскі ў аграгарадок.

Ці вінаваты ў гэтым начальнік аддзела культуры? Вінаваты. Але не да такой, на мой погляд, ступені, каб абвінавачваць яго на другім годзе працы ў злачынай бяздзейнасці. Вось што думае на гэты конт начальнік аддзела культуры Івацэвіцкага райвыканкама Любоў Фосцікава (яе лічу ў дадзеных пытаннях досыць дасведчаным экспертам, бо грошы на рамонт і рэканструкцыю аб'ектаў асвойвае яна, проста скажам, віртуозна): "Абвінавачыць — лёгка. Цяжэй — дапамагчы, навучыць, падказаць — "сыграць у звязцы". Інакш на гэтай будаўнічай справе

Улады і культура Іўеўшчыны: знайсці канструктыўны кампраміс

Як вынікова гаспадарыць па астаткавым прынцыпе?

ні райвыканкама?" "Не, — адказаў Гагарын. — Не любіць наш кіраўнік дыфірамбаў ні на свой адрас, ні на адрас аддзела культуры!" Яшчэ больш пачаў паважаць і Гагарына, і Пракопика. У апошняга — яшчэ тое кіраўнічае "ярэмца": раён — трэці па велічыні ў вобласці (370 населеных пунктаў, шмат аддаленых і маланаселеных), бюджэт — датуемы дзяржавай, прамысловасці — амаль ніякай, а падстаў для штодзённага галаўнога болю — незлічона колькасць. Так што прычын для "дыфірамбаў", па меркаванні старшыні, няма аніякіх, — працаваць трэба... Не бяруся спрачацца, хоць і не лічу, што прапаганда Іўеўскага досведу па аказанні платных паслуг, вартага паўсюднага пераймання, — перабольшаная пахвала. Дый не пра гэта гаворка цяпер...

Нягледзячы на фінансавыя цяжкасці, кіраўніцтва раёна за апошнія гады выдаткавала больш за 800 мільёнаў на рэканструкцыю крамы ў ДК (гарпасёлак Юрацішкі), "з нуля" быў узведзены клуб у Эйгердах, якасна адрамантавалі ўстановы культуры ў Ліпнішках. Знайшліся грошы і на райцэнтраўскае абнаўленне: ледзь не паўмільярда асвоена пры капрамонтце РДК, больш за 600 мільёнаў рублёў — пры рамонтце Іўеўскай райбібліятэкі.

Дый начальнік аддзела культуры за няпоўныя два гады працы на пасадзе, як бачыцца, не спаў у шапку. Усе дэведзеныя паказчыкі і стандарты ў галіне культуры, як паведаміў мне пасля камандзіроўкі начальнік упраўлення куль-

Суботніках і Трабах і па сёння няма прыстойных СДК, якія напоўніцу адпавядалі б сучаснаму статусу сяла?

Па астаткавым прынцыпе...

Вёска Суботнікі стала аграгарадком у 2007-м. Мясцовая школа, сельсавет, ФАП былі прыведзены ва ўзорны стан. А вось установы культуры... Суботнікі, па сутнасці, сталі першым будаўнічым выпрабаваннем начальніка аддзела культуры. Не скажу, што вытрымаў ён яго ўзорна. Капітальны рамонт бібліятэкі за кошт аддзела культуры — асвоена 10 мільёнаў рублёў — і з дапамогай агонай гаспадарчай групы быў завершаны толькі ў мінулым годзе. Пытанне ж з СДК не вырашана і па сёння. Сітуацыю каменціруе начальнік упраўлення культуры Гродзенскага аблвыканкама Аляксандр Лойка: "Спынілася фінансаванне. У нас жа як прынята? Аб'екты адукацыі, аховы здароўя ў межах Дзяржпраграмы па адраджэнні і развіцці сяла мэтава забяспечваюцца грашовымі сродкамі на рамонт і рэканструкцыю. А аб'екты культуры — толькі па астаткавым прынцыпе". Па-

А перыпетыі, звязаныя з мясцовым сельскім Домам культуры, наступныя. Яго будынак знаходзіцца на балансе СВК "Суботнікі". Гадоў гэтаму дамку не меней, як за трыццаць. Але нічога — трымаецца. Дый месціцца ва ўтульным месцы: крыху наводдал ад шыкоўнага адміністрацыйнага цэнтра вёскі, побач з маляўнічым лужком, дзе і валебольная пляцоўка, і прастора для народных гулянняў...

Адна бяда: па знешнім і ўнутраным выглядзе ўстанова да сённяшніх вясковых стандартаў ніяк не дацягвае. "Аграгарадок да вашага СДК так і не дайшоў!" — абурана заўважыў старшыня райвыканкама. Менавіта ён у свой час прапанаваў перавесці Дом культуры ў памяшканне зачыненай крамы, што знаходзіцца побач з плошчай і мясцовым касцёлам. Іншых варыянтаў не існавала і не існуе. Праўда, будынак даўно не выкарыстоўваецца і патрабуе немалых фінансавых уліванняў на грунтоўную рэканструкцыю. Грошы на той час для гэтага быццам былі... Але крама знаходзіцца на балансе раённага спажывецкага таварыства, якое падпарадкоўваецца вобласці. Менавіта папярэвая валтузня па пераводзе будынка на баланс аддзела культуры (не завершана яна, дарэчы, і па сёння) і перашкоджала далейшаму развіццю падзей. Аграгарадок не быў абвешчаны пераходным. Інакш кажучы — пацярпеў толькі СДК. Фінансаванне спынілася. Перспектыў на сённяшні час — аніякіх.

толькі гузакоў наб'еш, а справы не зробіш... Дапамагаць тут, на маю думку, павінны найперш намеснікі старшыні райвыканкама па сацыякультурных пытаннях і будаўніцтве. І на вучобу такую не год, не два спатрэбіцца..."

Тым не менш, праблема засталася праблемай на няпэўны час. Адзінае выйсце — па восені ўключыць аб'ект у раённы бюджэт 2010 года, што, натуральна, яшчэ больш звязана па руках кіраўніка Іўеўшчыны. А ён не збіраецца спыняцца на сёлетняй здачы двух знакавых аб'ектаў гарадской культуры — музея і ДШМ, а дбае таксама і пра развіццё прамысловасці, сельскай гаспадаркі рэгіёна. Сваё бачанне скасавання праблемы ёсць і ў начальніка мясцовага аддзела культуры (але пра гэта — пазней).

А Суботнікі, між тым, жывуць спадзяваннямі. Вось што кажа, да прыкладу, кіраўнік тутэйшага СВК Уладзімір Ліхарад: "Занадта малая зала ў сённяшнім СДК — на 108 месцаў, а ў вёсцы — 800 жыхароў. Пасля ўзбуйнення нашай сельскай гаспадаркі да Суботнікаў дадалася яшчэ і вёска Жамыслаўль — усе працаўнікі цягам агульных сходаў у СДК проста не месцяцца. Так што без новага клуба — ніяк!"

Дарэчы, пра кадравую палітыку начальніка аддзела культуры. Не надта спраўлялася з абавязкамі дырэктар Суботнікаўскага СДК. Георгій Гагарын замяніў яе імгненна. Кіраўнік СВК, ацаніўшы руплівасць новай дырэктаркі, пачаў актыўную дапамогу вясковым культасветнікам: набыў музычную апаратуру, тэлевізар, сцэнныя касцюмы. Так што план па аказанні платных паслуг у Суботніках выконваецца стабільна — яшчэ адзін доказ таго, што пры шчыльным узаемадзеянні ўлад і куль-

тасветнікаў праблемы вырашаюцца канструктыўна і без прамаруджванняў.

А які лёс чакае ў перспектыве стары будынак СДК? На ўзроўні дзвюх вясковых структур — сельскагаспадарчага кааператыва і клуба — усё прадумана. Ніякіх зносаў, як каза Уладзімір Ліхарад, не плануецца. У старым будынку размесціцца маладзёжны культурна-забаўляльны цэнтр з більярдам і гульнявымі аўтаматамі, якія кіраўнік СВК збіраецца набыць за кошт сваёй гаспадаркі. Вось такі кансенсус...

У складаны час выжывае мацнейшы. І не эканамічны фактар з астаткавым прынцыпам тут, як падаецца, вырашалыся. Як казалі мая

не па 200 мерапрыемстваў. Дарэчы, мясцовая моладзь аддае перавагу менавіта клубным танцавальным вечарам, бо насычаныя яны конкурсамі і адмысловымі сучаснымі музычнымі праграмамі. Дыскатэкі, што ладзіць у тутэйшай кавярні "Гродзенскі кінавідэапракат", прывабліваюць збольшага людзей сярэдняга веку, бо працуе тут буфет, можна пасядзець за столікамі, а танцы — як нязмушаны антураж да вячэры. Аднак гэта тэма для іншага матэрыялу... А бібліятэкары Трабаў па выніках абласнога конкурсу лічацца лепшымі сярод вясковых калег, бо здолелі пераўтварыць сваю ўстанову ў дзейсны інфармацыйны цэнтр.

зрэшты, як Эйгерды, Гранёны, Ліпнішкі, Дуды... А сельскі Дом культуры тут, крыўдна да болю, — выглядае, прыкладна, як і ў Суботніках. І нават не ў "перыферыянацы" месцазнаходжаньня справа, галоўнае — састарэлы выгляд клубнага будынка ў Трабах ніяк не пасуе абліччу мястэчка.

"Моладзі ў нас, сапраўды, многа, — кажуць дзяўчаты-прадаўшчыцы ў адной са шматлікіх крам, раскіданых па звілістай галоўнай вуліцы. — Летам студэнты на канікулы з'язджаюцца. А адпачыць — няма дзе. Сорам!" Па

народнаму драмтэатру (яшчэ адна культурная адметнасць Трабаў), аматарскаму аб'яднанню "Сям'я", эстрадным і фальклорным гурткам... У выніку сумеснымі намаганнямі нарадзілася просценькая да банальнасці формула: культура пачынаецца з гаспадары, гаспадар пачынаецца з культуры. Калі няма гэтых раўназначных велічынь — рэй вядзе астаткавы прынцып.

бюджэтай бяздзейнасці немагчыма. Як, зрэшты, і ў нежаданні стаць з цягам часу "будаўніком".

Пры ўсім гэтым цудоўна разумею, за што папікае Валянцін Пракопкі Георгія Гагарына. Гродзенскі аблвыканкам, абцяжараны жорсткімі патрабаваннямі крызіснага часу, зняў з раённага бюджэту раней выдаткаваныя на развіццё матэрыяльнай базы культуры іўеўшчыны 400 мільёнаў рублёў. Старшыня райвыканкама імгненна кампенсаваў "нядоімку", скіраваўшы для гэтых мэт 540 мільёнаў рублёў з рэгіянальнай "кішэні". Мэты цалкам канкрэтныя і для іўеўшчыны знакавыя: музей і ДШМ. Але рэканструкцыю школы меркавалася завяршыць яшчэ летась. На думку кіраўніка раёна, недаравальна расцягнуты рамонт, і ў сувязі з гэтым сёлетнія дадатковыя непрадбачаныя летась фінансавыя ўліванні "звязаў яго па руках". Мільёны тыя, маўляў, планавалася выкарыстаць на іншых аб'ектах, у тым ліку і ў сферы сельскай культуры. Вёска, маўляў, чарговы раз стала заложніцай недастатковага фінансавання... І тут яшчэ раз паўтараюцца: не ў ролі гэткага "міравога" судзі выступіць у гэтым вельмі, сказаць па шчырасці, складаным для аб'ектыўнага напісання артыкула. Дый ці бываюць шчыраванні на гаспадарчакультурнай ніве бесканфліктнымі? Проста канфлікты, узведзеныя па ступені напалу ў ранг супрацьстаяння, перашкаджаюць дасягненню канчатковага выніку неверагодна. Гагарын тлумачыць за-

На здымках: 1,2. СДК у Суботніках; 3,4. СДК у Трабах; 5. Рэканструкцыя будынка пад музей у Іўі; 6. Рэканструкцыя Іўеўскай ДШМ; 7. Чытальная зала сельскай бібліятэкі ў Трабах; 8, 9. Будынак крамы у Суботніках, які мяркуецца пераўтварыць у СДК; 10. Касцёл у Суботніках; 11. Суботнікаўская сельская бібліятэка, у рамонце якой брала ўдзел гаспадарчая група аддзела культуры.

бабуля, будзе любаченне ў сям'і — знойдзецца і палцінка ў ліхую гадзінку. Хто аспрэчыць?!

Трабы трэба бачыць!

Чарговы галаўны боль начальніка аддзела культуры — будынак Трабскага дома культуры, якому амаль 80 гадоў. Напярэдадні 2006-га, калі вёска рыхтавалася афіцыйна стаць аграгарадком, драўляную хату, дзе калісьці месцілася карчма, меркавалася знесці, а на вызваленай плошчы ўзвесці клубны навабуд. Не атрымалася. Спрацаваў, відаць, усё той жа банальны прынцып астаткавага фінансавання. У выніку спадчына Георгію Гагарыну дасталася ў 2007 годзе не з самых багатых. Капітальны рамонт тут быў зроблены апошнім разам у 1986-м. Некалькі гадоў таму пажарны нагляд забараніў эксплуатацыю клубнай часткі будынка (пад адным дахам дзейнічае ў драўляным, не надта вышталцёным дамку і бібліятэка). Клубнікі падаліся ў "арандатары", пачалі ладзіць канцэртны і танцавальныя вечары ў зале фізкультурна-аздараўленчага комплексу. План па аказанні платных паслуг за мінулы год перавыканаў, нават у такіх неспрыяльных умовах зарабілі 4,2 мільёна. Яшчэ адзін доказ правільнай кадровай палітыкі начальніка аддзела культуры. За год культасветнікі ладзіць у вёсцы ледзь

Сказаць папраўдзе, я столькі чытачоў за некалькі гадзін сваёй працы ў Трабах больш не бачыў нідзе... Але вернемся да асноўнай канвы артыкула.

Клубнікі няздольныя выканаць у поўнай меры супрацьпажарныя патрабаванні колішняй экспертызы, бо спецыяльнай прапіткай нельга апрацоўваць драўляныя панелі ўнутранай аддзелкі, пакрытыя лакам. Праблем хапае і з бібліятэчным памяшканнем. Гіпсавая столя (яшчэ савецкіх часін) пагрозліва правісла. Там-сям у СДК працякае дах, гніе падлога. Вердыкт старшыні Трабскага сельсавета Аляксандра Гурына адназначны: бібліятэка пераязджае ў сельсавецкі будынак, клубнікі застаюцца ў старым памяшканні, якое папярэдне будзе капітальна адрамантавана. Тэрмінаў рэалізацыі гэтых выпактаваных задумаў не называе ніхто.

Для мяне ж такая "дыспазіцыя" з пераездамі-рамонтамі падаецца досыць сумніўнай. Зараз растлумачу, чаму. Хоць і жыве ў Трабах крыху больш за 800 чалавек, але назваць населены пункт вёскай язык не паварочваецца. Шмат моладзі, старадаўняя царква і касцёл, адмысловая забудова галоўнай вуліцы, "асучасненая" як мае быць перад здачай аграгарадка, маляўнічая рачулка ў цэнтры і замкавая гара на выездзе — усё гэта нагадвае адмысловае заходняе мястэчка. Такое,

сутнасці, у час аграгарадоцкіх шчыраванняў варта было ўзводзіць новую ўстанову культуры "з нуля", альбо рэканструяваць наяўны будынак (а іх у Трабах хапае, узяць хаця б тую самую кавярню ці школьную майстэрню...) — сціпла, з густам, каб і воку было прыемна, і наведвальніку. Знайшліся ж, урэшце, памяшканні і грошы на іх рамонт пад кантору мясцовай сельскай гаспадаркі, сельсавета... Але разважаць пра гэта ўжо позна (ці яшчэ зарана?), і з матэрыяльнай базай сельскай культуры ў Трабах сёння мы маем, на жаль, тое, што маем: максімум праблем і амаль ніякага выйсця пры раённай грашовай нішчымініцы. Словам, хоць і маляўнічыя Трабы, але назваць мястэчка еўрапейскім па форме і змесце можна будзе тады, калі навуцкія сцены, шыбы і дах займеюць не толькі адміністрацыйная забудова, але і клуб з бібліятэкай... І каб потым дзясці гадоў, як казаў старшыня райвыканкама Валянцін Пракопкі, галава не балела аб рамонце гэтых аб'ектаў. Не сумняваюся, толькі тады былі б багатымі, і не толькі ў матэрыяльным плане, але і ў духоўным.

Хадзіў я па Трабах, любавалася на рачулку-змейку, велічны касцёл, слухаў "песню-жалбу" культасветнікаў пра цьмянасць перспектывы, пра тое, што няма дзе разгарнуцца як след

Музей і ДШМ як працяг выпрабаванняў

Начальнік аддзела культуры Георгій Гагарын на гэтай пасадзе пачаў асвойвацца і самарэалізоўвацца, як падаецца, з самага галоўнага — з усебаковай актывізацыі пазабюджэтай дзейнасці. Усё правільна: каб навучыцца распараджацца грашыва, трэба іх мець. Летась, да прыкладу, за кошт пазабюджэтай дзейнасці 48 устаноў культуры раёна атрымалі больш за 162 мільёны рублёў. 35 відаў платных паслуг пачалі прыносіць стабільны даход. За кошт гэтых сродкаў набываюцца камп'ютэры, музычная апаратура, тэхнічныя сродкі, мэбля... Хтосьці скажа: ці ж гэта грошы? Адно "адзенне" сцэны каштуе на сёння ледзь не 40 мільёнаў рублёў. Згодны! Няма ў Гагарына больш-менш прыстойнай гукаапаратуры ў РДК — а гэта як мінімум 50 мільёнаў. Няма інструментаў для духавога аркестра — 35 мільёнаў, не менш. Не ва ўсіх устаноўках культуры раёна ёсць надзейная супрацьпажарная ахова — гэта яшчэ 50 мільёнаў рублёў... Так і не стаў начальнік аддзела культуры "багатым". Але абвінаваціць яго ў паз-

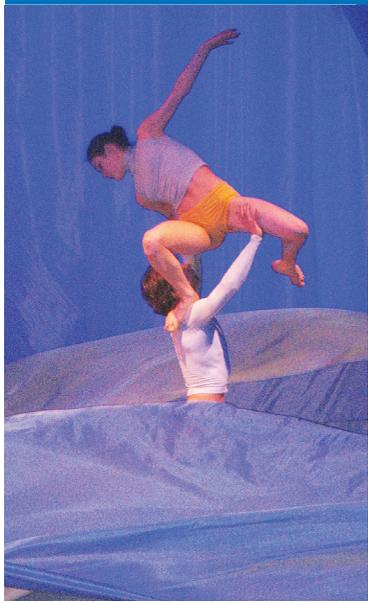
тэксаме не з новых, і ў ходзе работ высветлілася, што падыходы да справы павінны быць больш грунтоўнымі — васьмі не ўклапіліся ў тэрміны. Гэтага ж меркавання прытрымліваецца і прабаб генпадраднай арганізацыі з Іўі — УП "Будпаслугі" — Аляксандр Каранік: пакуль мянялі перакрывацьці, пакуль "змагаліся" з новай сістэмай ацяплення... Безумоўна, перыпетыі гэтыя для абыцельскага вока абсалютна незаўважныя. Райцэнтраўская "культурная зона" прыгажэ неўпрыкмет. І музей, усе перакананы, будзе ўрачыста здадзены да 65-годдзя вызвалення Беларусі ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў... Прыкра тое, што начальнік аддзела культуры пры ўсіх ягоных хібах вучыцца пакуль толькі на ўласных памылках. А спраў-выпрабаванняў у Георгія Гагарына — яшчэ плойма. І над рэалізацыяй кожнай з іх вісець будзе штодня дамоклаў меч "аптымізаванага" фінансавання. Узьцяць хаця б насычэнне музейных залаў экспанатамі, звязаных з гісторыяй іўеўшчыны і развіццём яе шматнацыянальных культур. А аграгарадоцкая эпапея хіба не патрабуе павышанага кантролю і немалых нерваў. Хіба ж так робіцца гаспадар гаспадаром?

У сувязі з гэтым і ў старшыні райвыканкама, і ў начальніка аддзела культуры ўсё ж знайшліся кропкі аднадушнага сутыкнення ў адносінах да больш вытокавага ажыццяўлення Дзяржаўнай праграмы па адраджэнні і развіцці сяла. Маўляў, рэканструкцыя ці рамонт вясковых устаноў культуры павінны мець канкрэтнае і гарантаванае фінансаванне падмацаванне. Падаецца, слушна. Дык ці не пачатак гэта творчага і, самае галоўнае, канструктыўнага супрацоўніцтва?

Яўген РАГІН,
наш спецыяльны карэспандэнт
Мінск — Іўеўскі раён — Мінск
Фота аўтара

Зноў — Першы!

Суплёт бальных танцаў з хіп-хопам

Гродна мае ўсе падставы, каб прэтэндаваць на ролю буйнога цэнтра харэаграфічнага мастацтва. Згадайма і, без перабольшвання, міжнародную вядомасць калектываў “Белыя росы” ды “ТАД”, і высокую рэпутацыю харэаграфічнага аддзялення каледжа мастацтваў, выпускнікі якога папаўняюць самыя вядомыя ансамблі краіны. А вось прадстаўнічага танцавальнага форуму ў горадзе па-над Нёманам не было. Прынамсі, да гэтага года.

ансамбля “Юность” стаў вынікам даўняга сяброўства вобласці з Паўночна-Заходняй акругай Масквы. Аўстрыйскі калектыв у Гродне ўжо не ўпершыню. Праўда, мінулым разам прыязджалі яго старэйшыя ўдзельнікі, а цяпер — маладзёжны склад ансамбля.

Дарэчы, па словах галоўнага спецыяліста абласнога ўпраўлення культуры Людмілы Лебедзь, выбар “маладзёжнага” профілю абумоўлены жыццём. І тымі выхавальнымі задачамі, якія ставіць дзяржава перад галінай культуры.

Менавіта слова “маладзёжны” вызначала фармат фестывалю. У астатнім — ніякіх рамак: “народныя” нумары суседнічалі ў фестывальнай праграме з бальнымі танцамі, а тыя, у сваю чаргу, — з хіп-хопам. Знайшлося нават месца для “танца жывата” ў бліскучым выкананні музычнага тэатра “Рада”.

— Для нас было важна адсачыць тыя тэндэнцыі, якія актуальны для харэаграфіі Гродзеншчыны на сённяшні дзень, — адзначыла Людміла Лебедзь. — І таму мы нікога не

не “дэманстравалі ўзровень”, а проста прыемна адпачывалі ў прысутнасці публікі, выпраменьваючы сваю, не пашкоджаную “прафесійнымі” штампамі, непасрэднасць.

Ядром фэсту, безумоўна, сталі тыя калектывы, якія гродзенскай публіцы прадстаўляць няма патрэбы. Група сучаснай харэаграфіі “ТАД” паказала сваю прэм’ерную пастаноўку “Туман” — медытатывны досвед “пластычнай паэзіі”. Другім аддзяленнем канцэрта стала своеасаблівая справаздача цэўкі фестывалю — танцавальнага ансамбля Гродзенскага дзяржаўнага каледжа мастацтваў “Гарадзенскія карункі”. Цягам гадзіны з лішкам калектыву прадэманстравалі усю палітру свайго рэпертуару: і народныя танцы з элементамі акарабатыкі, і вальс пад музыку “Queen”, і шэраг арыгінальных пастановак выкладчыкаў каледжа, і бліскучае папурны з нацыянальных танцаў розных краін...

— Запомніце твары гэтых танцораў, — парэкамендаваў мне Сяр-

ліка магла напоўніцу ацаніць магчымасці светлага абсталявання залы. У самыя ўдалыя моманты дзеі здавалася, быццам ты знаходзішся ў палоне камп’ютэрных спеэфектаў.

— Вядома, мы добра падраховалі выдаткі перад тым, як рашыцца праводзіць гэты фестываль, — прызнаўся намеснік начальніка ўпраўлення культуры Гродзенскага аблвыканкама Сяргей Маціевіч. — Самі ведаеце: час цяпер для новых пачынанняў не самы спрыяльны. Аднак, урэшце, магчымасці мы знайшлі, прычым — выключна сваімі сродкамі. Іх, дарэчы, спатрэбілася адносна няшмат. Мы эканомілі кожную капейку, але ж пры гэтым паставілі сабе за мэту забяспечыць гасцяў прыстойнай ўмовы побыту. Здаецца, атрымалася. І паглядзіце: уваход быў па білетам, але ж зала — паўночкая!

У ліку гасцей былі калектывы з Масквы і Роўна, а таксама фальклорны ансамбль “Шуплятлергруп” з аўстрыйскага Альтэнберга. Забяспечыць “міжнароднасць” фестывалю ўдалося не праз дадатковыя выдаткі, але дзякуючы тым культурным сувязям, якія ўпраўленне культуры падтрымлівае пастаянна. Прыезд на фестываль маскоўскага

абмяжоўвалі ў творчым самавыяўленні, не навязвалі тэму або манеру.

Адна з гэтых тэндэнцый — пераўтварэнне танцавальнага нумара ў паўнаваартасную тэатральную пастаноўку з усімі яе кампанентамі: сюжэтам, арыгінальным гукавым аздабленнем, не кажучы ўжо пра касцюмы. Запамінальным эпізодам фестывальнага канцэрта стаў своеасаблівы міні-спектакль “Лялькі” шоу-групы “Дартлі”, створанай студэнтамі Гродзенскага дзяржуніверсітэта.

Сярод плоймы зладжаных і відовішчых дзіцячых нумароў прыкметна вылучаліся пастаноўкі знакамітых “Лялечак” — ці не адзінага ў краіне заслужанага дзіцячага калектыву з сельскай мясцовасці. Нават не верылася, што гэтае грандыёзнае відовішча паўстала ў невялічкім аграгарадку “Абухава”.

А вось выступленне аўстрыйскіх гасцей уразіла не адшліфаванасцю харэаграфічнай лексікі, а хутчэй, поўнай яе адсутнасцю. Ансамбль здолеў стварыць атмасферу вечарыны ў аўстрыйскай вёсцы, — а на такіх імпрэзах пра “харэаграфічную лексіку” ніхто не задумваецца. Хлопцы і дзяўчаты

гей Маціевіч. — Больш чым упэўнены, што праз які год-два вы ўбачыце многіх з іх у складзе “Харошак” або Дзяржаўнага ансамбля танца. Выпускнікі аддзялення не маюць праблемы з працаўладкаваннем.

Рознабаковасць праграмы істотна ўскладняла працу журы, якое ўзначальвала загадчык кафедры харэаграфічнага мастацтва БДУКІМ Святлана Гуткоўская. І пад час абвешчання вынікаў публіку чакаў сюрпрыз. Справа ў тым, што арганізатары вырашылі адмовіцца ад звыклай для любога фэсту “раздачы сланоў”. Прызавыя месцы наогул не вызначаліся. Затое кожны ўдзельнік — ад дэбютантаў і да праслаўленых “Белых рос” — атрымаў аднолькавай значнасці дыплом. Камусьці іх давалі проста “за ўдзел”, а камусьці — з больш арыгінальнай фармулёўкай, якая адлюстроўвала непасрэдняе заслугі калектыву.

Ілля СВІРЫН,
наш спецыяльны карэспандэнт
Мінск — Гродна — Мінск
На здымках: група сучаснай харэаграфіі “ТАД”; ансамбль “Гарадзенскія карункі”.
Фота аўтара

Аб выніках XVII Рэспубліканскага конкурсу “Бібліятэка — асяродак нацыянальнай культуры”

З мэтай узмацнення ролі публічных бібліятэк у фарміраванні нацыянальнай свядомасці насельніцтва, распаўсюджвання ідэі беларускасці, прапаганды нацыянальнай спадчыны, гісторыі, літаратуры, мовы, народнай культуры Міністэрства культуры штогод праводзіць рэспубліканскі конкурс “Бібліятэка — асяродак нацыянальнай культуры”.

Аб выніках XVII конкурсу “Бібліятэка — асяродак нацыянальнай культуры” за 2008 год гаворыцца ў загадзе, падпісаным міністрам культуры Рэспублікі Беларусь 4 чэрвеня. У прыватнасці, там адзначаецца:

“1. Прысудзіць пераможцам конкурсу па асноўных намінацыях грашовыя прэміі:

1.1. у намінацыі “За значны ўклад у выхавальную работу з падрастачым пакаленнем”:

першую прэмію:

Комсеніцкай сельскай бібліятэцы сеткі публічных бібліятэк Круглянскага раёна Магілёўскай вобласці (бібліятэкар — Пановіч Н.М.) 1 500 000 руб.;

гарадской бібліятэцы імя Еўфрасінні Полацкай сеткі публічных бібліятэк г. Віцебска Віцебскай вобласці (загадчыца — Арцюх Л.М.) — 1 500 000 руб.;

другую прэмію:

Баброўскай сельскай бібліятэцы-музею сеткі публічных бібліятэк Дубровенскага раёна Віцебскай вобласці (загадчыца — Хмялёва А.П.) — 1 250 000 руб.;

Антопальскай гарпасялковай бібліятэцы сеткі публічных бібліятэк Драгічынскага раёна Брэсцкай вобласці (загадчыца — Шульжэнка Л.Ф.) — 1 250 000 руб.;

трэцюю прэмію:

Чырвонасельскай сельскай бібліятэцы сеткі публічных бібліятэк Зэльвенскага раёна Гродзенскай вобласці (бібліятэкар — Лагута М.У.) — 1 000 000 руб.;

Рэчыцкай цэнтральнай раённай бібліятэцы Гомельскай вобласці (дырэктар — Елісеева Т.Ф.) — 1 000 000 руб.;

1.2. у намінацыі “За навацыі ў галіне бібліятэчнай справы”:

першую прэмію:

Жук Л.М., галоўнаму бібліяграфу аддзела абслугоўвання і інфармацыі Ня-

свіжскай цэнтральнай раённай бібліятэкі Мінскай вобласці — 1 500 000 руб.;

1.3. у намінацыі “За пошукавую і даследчыцкую працу”:

першую прэмію:

Ардацкай сельскай бібліятэцы сеткі публічных бібліятэк Шклоўскага раёна Магілёўскай вобласці (бібліятэкар — Гарабачова І.В.) — 1 500 000 руб.;

Слуцкай цэнтральнай раённай бібліятэцы Мінскай вобласці (дырэктар — Гурынович Л.В.) — 1 500 000 руб.;

другую прэмію:

Чкалаўскай сельскай бібліятэцы сеткі публічных бібліятэк Гомельскага раёна Гомельскай вобласці (бібліятэкар — Ермакова Т.І.) — 1 250 000 руб.;

Хоцімскай цэнтральнай раённай бібліятэцы Магілёўскай вобласці (дырэктар — Касталонава Р.А.) — 1 250 000 руб.;

трэцюю прэмію:

Клецкай цэнтральнай раённай бібліятэцы Мінскай вобласці (дырэктар — Цімавец Л.У.) — 1 000 000 руб.;

Пухавіцкай сельскай бібліятэцы сеткі публічных бібліятэк Пухавіцкага раёна Мінскай вобласці (загадчыца — Раўтовіч С.С.) — 1 000 000 руб.

2. Прысудзіць заахвочвальную прэмію Скідзельскай гарадской бібліятэцы сеткі публічных бібліятэк Гродзенскага раёна Гродзенскай вобласці (бібліятэкар — Жвалеўская Г.І.) — 500 000 руб.

3. Адзначыць актыўны ўдзел публічных бібліятэк у працягненні культуры Мінскага (Акушэвіч А.І.), Гродзенскага (Лойка А.Ч.), Магілёўскага (Сінкавец А.А.) аблвыканкамаў”.

Кожная хата — музей

Напрыканцы мая на Капыльшчыне, у аграгарадку “Семежава”, адбылося рэгіянальнае свята-конкурс па ткацтве традыцыйнага ручніка “Млечны шлях ад рук бабулі”. У мерапрыемстве прынялі ўдзел звыш пяцідзсяткі майстроў з Бярэзінскага, Валожынскага, Вілейскага, Капыльскага, Салігорскага, Слуцкага, Старадарожскага, Чэрвеньскага і Уздзенскага раёнаў Мінскай вобласці. Кожны рэгіён дэманстравалі сваё мастацтва на выстаўцы, якая разгарнулася ў парку і вабіла непаўторнасцю і самабытным густам.

Спакон вякоў у Семежаве было развіта ткацтва. І сёння кожная вясковая хата — своеасаблівы міні-музей. Каля 60 ткачых — носьбітаў старажытнага народнага рамства — маюць паслядоўнікаў. З 2005 года, згодна з раённай праграмай па адраджэнні і развіцці народнай творчасці, мастацкіх промыслаў і рамстваў, у вёсцы пачаў працаваць раённы Цэнтр ткацтва.

Капыльшчыну на свяце прадстаўлялі пяць творцаў, сярод якіх — Валянціна Гладкая і Валянціна Кіеня, што маюць званне “народны майстар Беларусі”.

Даша Рудзеня, якая дэбютвала ў мінулым годзе на свяце ткацтва ў Старых Дарогах і атрымала дыплом у намінацыі “За развіццё традыцыйнага ткацтва і выраб лепшага ходніка”, значна вырасла ў сваім майстэрстве, узялася за больш

складаную працу і атрымала дыплом “За высокае прафесійнае майстэрства і мастацкі густ”.

Прадэманстравала сваё ўменне і яшчэ адна маладая майстрыха — выпускніца Салігорскага педагагічнага каледжа Таццяна Волкава. Яна добра вышывае, вяжа, валодае прыёмамі саломкапляцця, а за тры гады работы ў якасці майстра-метадыста раённага Цэнтра ткацтва асвоіла ткацкі станок. За ўдзел у конкурсе атрымала дыплом у намінацыі “За творчы дэбют”.

Валянціна Кіеня сёлета шчыруе над стварэннем знакамітых семежавскіх чырвона-белых ручнікоў, выкананых у закладной тэхніцы ткацтва. Гэтыя ручнікі і былі прадстаўлены на выстаўцы хатніх работ, а майстрыха стала лаўрэатам свята.

Журы ўзначаліла Марыя Віннікава — навуковы супрацоўнік Інстытута мастацтвазнаўства, этнаграфіі і фальклору НАН РБ, кандыдат мастацтвазнаўства. Лаўрэатамі і дыпламантамі конкурсу сталі Таццяна Міхалькевіч, Вольга Давыдкіна, Аляксандра Праташчык са Старадарожскага раёна, Наталля Барынь са Слуцкага, Вітольд і Раіса Малюткі з Валожынскага, Тамара Крыварот і Марыя Архіпец з Бярэзінскага раёна і многія іншыя.

Наталля ХОЛАД,
дырэктар Цэнтра ткацтва Семежава
Фота Данііла КАНАПЕЛЬКІ

Духавы квартэт “Riviera” — калектыў, па-сутнасці, “самадзейны”. Бо збіраюцца і рэпэціруюць музыканты ў вольны ад асноўнай працы час на грамадскіх пачатках, уласным энтузіязме і юнача-рамантычным душэўным парыве. Але ж удзельнікі ансамбля — зусім не аматары, а, наадварот, — суперпрофі. Іншых такіх не тое што ў краіне — у свеце не знайсці. Усе яны — лаўрэаты шматлікіх міжнародных конкурсаў, стыпендыяты і лаўрэаты спецыяльнага фонду Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь па падтрымцы таленавітай моладзі. Чаго тады здзіўляцца, што і сам квартэт заняў вышэйшую прыступку п’едэстала на Міжнародным конкурсе ў Фінляндыі ўжо праз год свайго існавання. Ды ўсё ж, мабыць, камусьці здзіўна: на што ім той квартэтны “галаўны боль”? З’яўляюцца артыстамі Прэзідэнцкага аркестра Беларусі, дзе на грузкі — не абы-якія, выступаюць і сольна, і ў складзе Дэцымета духавых Прэзідэнцкага аркестра. Працуюць і па сумяшчальніцтве: усе яны выкладаюць у сталічнай дзіцячай музычнай школе № 10 імя Я.Глебава.

М.Р.: — Як я мог папярэдзіць, калі ўсё толькі ў той момант і прыдумаў? Спонтанна — гэта цікава. А паўтараць усё аднолькава — сумна. Дый у канцэрце галоўнае — стасункі з публікай, яе спонтанная рэакцыя. Калі мы, да прыкладу, выконваем фантазіі на музыку з кінафільмаў і мультфільмаў, я, здарэцца, запрашаю залу нам падпяваць.

Д.Я.: — Адночы так наспявалі — нас чуваць не было! Выступалі мы пе-

Адзін вобраз на дваіх

У межах мерапрыемстваў, якія праводзяцца Лацінаамерыканскім культурным цэнтрам імя Сімона Балівара ў Мінску, адкрылася інтэрактыўная выстаўка “Вобраз і слова без межаў”.

У экспазіцыі прадстаўлены фатаграфіі маладога беларускага аўтара Арцёма Гізуна. Тут таксама можна пазнаёміцца з вершамі, складзенымі для кожнага фота венецуэльцам Джозэ Навасам, які вучыцца ў Беларусі, і пакінуць уласны верш альбо выказаць свае ўражанні аб выстаўцы.

Фотазэкспазіцыя “Вобраз без межаў” не зусім звычайная: у ёй вобразы, словы і гукі, выказаныя сродкамі мастацтва, сімвалізуюць светапогляд і самабытнасць чалавека ў адпаведнасці з навакольнай прыродай і этнаграфічным кантэкстам Лацінскай Амерыкі. Цяпер з гэтымі вобразамі, словамі, гукамі можна сустрэцца ў Беларусі.

Пачынаецца экспазіцыя “Вобраз і слова без межаў” з прэзентацыі візуальнай і літаратурнай паэзіі двух пачынаючых аўтараў, якія, не кіруючыся жорсткімі эстэтычнымі стандартамі, пераплятаюць вобразы і словы. Стваральнікі ўпэўнены, што жыццё само па сабе з’яўляецца найцудоўнейшай з паэм, падораных нам Творцам. Два маладыя паэты пераадоўваюць адлегласці і аб’ядноўваюць дзве краіны — Беларусь і Венесуэлу.

Беларус Арцём Гізун адлюстроўвае натуральны, спонтанны вобраз, ператвараючы яго ў паэму, якая выходзіць за межы графічнага і імкнецца да пераўвасаблення ўяўнага. Венецуэлец Джозэ Навас інтэрпрэтуе вобраз з паўсудзённага жыцця без якіх-небудзь вытанчанасцей і хітрыкаў, надае яму славесную форму, ствараючы нескладаныя вершы.

Н.К.

Здымае вучань Пташука

Напрыканцы бягучага года Нацыянальная кінастудыя “Беларусьфільм” плануе парадаваць глядача новай эксцэнтрычнай камедыяй. Здымкі стужкі “Грашовае дрэва” распачаліся ў маі і павінны завяршыцца праз некалькі месяцаў.

Цікава, што аўтары будучага фільма — вучні знакамітых кінарэжысёраў. Сцэнарystка Марыя Мажар скончыла ў Маскве рэжысёрскую майстэрню Аляксея Учыцеля, а рэжысёр-пастановаўшчык Аляксандр Канановіч — з ліку вучняў Міхаіла Пташука. Дарэчы, у свой час менавіта Канановіча называлі “надзеяй беларускай камедыі”. У 2004 годзе ён выпусціў кароткаметражную стужку “Колер каханья”, якая атрымала прыязныя водгукі з боку маладой публікі. Пасля Аляксандр працаваў у Расіі, дзе зняў поўнаметражныя стужкі “Смокінг па-разанску” і “Дзевяць прыкмет здрады”. І вось Канановіч вярнуўся на радзіму.

Сюжэт “Грашовага дрэва” даволі просты і нагадвае знакаміты “Белыя Росы” Ігара Дабралюбава. Карціна апавядае пра лад жыцця жыхароў невядліччай вёскі Вясёлае, якія вядуць гаспадарку адпаведна назве свайго населенага пункта і ўвесь час трапляюць у розныя недарэчныя сітуацыі. Ролі ў фільме выконваюць беларускія акцёры Марыя Возба, Аляксандр Казела, Паліна Сьвіркіна, Максім Брагінец. Нагадаем, што год таму на экраны краіны ўжо выйшла іншая камедыя “Беларусьфільма” — “На спіне ў чорнага ката” Івана Паўлава.

С.А.

На ўзбярэжжы імправізацыі

ны, чорненкі, прыгожаныкі. І так я яго палюбіў, што ён стаў для мяне бы яшчэ адной цацкай: здарэцца, прыходжу ў школу, адкрываю футарал — а там замест кларнета маленькая машынка, і наадварот.

Тацяна КАРМАЗІНАВА (флейта): — Для мяне флейта не цацка — гэта маё ўсё. Я з дзяцінства хацела быць падобнай да бацькі-флейтыста: сама вырашыла, што буду займацца музыкай і граць менавіта на флейце.

М.Р.: — А я — першы музыкант у сям’і. Мой стрыечны брат граў на трубе, і бацькі вырашылі адправіць мяне тым жа шляхам — каб я меней бадзьяўся па вуліцы. Як я ненавідзеў тую музыку! Хадзіў на заняткі, як на катаргу. А потым раптам закахаўся ў дзяўчынку-піяністку — і не мог ужо больш заставацца двоечнікам. Праўда, з-за той трубы з мяне аднойчы ўсе аднакласнікі смяяліся.

Напрыканцы года ў агульнаадукацыйнай школе мы ладзілі спектакль паводле пушкінскай “Сказкі о попе и работнике его Балде”, а потым павінен быў быць канцэрт. Раптоўна іх паманялі месцамі, і я, як быў апрануты ў папоўскае адзенне, так і выйшаў з трубой. Уся зала проста палегла ад рогату. Карацей, у класе лічылі мяне ледзь не гением, усе былі ўпэўнены, што я паступлю ў музычнае вучылішча, але ў той год быў надта вялікі конкурс сярод трубачоў, затое на габой — ніводнай заявы. І калі я не прайшоў па трубе, дык пагадзіўся на габой, каб толькі не вяртацца ў школу “з ганьбай”.

— Асвойваць новы інструмент у падлеткавым узросце — дастакова складана. Але ўсяго праз два гады навучання вы, наколькі мне вядома, занялі другое месца на рэспубліканскім конкурсе.

М.Р.: — У мяне былі цудоўныя настаўнікі, але шмат у чым я зрабіў сябе сам. Асабліва ўдзячны я дырыжору Барысу Чудакову, дзякуючы якому ўжо ў Акадэміі музыкі зразумеў узаемазвязь мастацкай “матэматыкі” і эмацыйнасці. Мяне ніколі не лічылі асабліва “музычным”, эмацыйным — усяго гэтага я дасягаў уласнымі намаганнямі. Не тое, што Таня: яна ў нас, бы той Моцарт. Усяго дасягае, быццам гуляючы, так,

прыхваткамі, на “хі-хі — ха-ха”, — а вынікі такія, што астатнім і не снілася!

Т.К.: — Ну, адпачываць таксама трэба ўмець! Без гэтага нельга, на адпачынак час неабходна знаходзіць заўсёды: тады лепей граецца.

М.Р.: — А я ў вольны час люблю, зноў-такі, папрацаваць: прыгатаваць штосыць смачнае ды яшчэ і ўпрыгожыць яго так, каб усе толькі спінікі глыталі.

— Так што вы для іх і за бацьку, і за маці: накорміце, напоіце, рэпэціраваць прымусяце, самі ўсе аранжыроўкі напішаце, пра канцэрты дамовіцеся...

М.Р.: — Не зусім так. Адміністрацыйныя функцыі ў нас выконвае Дзіма Ярацвіч: тэлефануе, дамаўляецца пра канцэрты... Зрэшты, гэта ж я сябе адбудоваю па цагліцы. А яны ж — людзі творчыя, іх трэба песціць, бы тыя расліны.

Д.Я. (падміргвае): — А ён, між іншым, нам з Дзімам увесь час партыі блытае: фаготу на пульт ставіць партыю кларнета, а кларнету — фагота.

— Дык вы што, яшчэ і ўцяміць не можаце, што гэта не вашы ноты?

Д.С.: — Спачатку мы проста партыямі мяняліся, а калі памылка стала паўтарацца, вырашылі прынцыпова граць “па нотах”. Рэпэціруем — Макс здзіўляецца: няўжо, маўляў, я мог такое напісаць? У мяне ж было іначай!

Т.К.: — А на гастролях у Фінляндыі, калі перазджалі з аднаго горада ў другі, Макс умудрыўся дзесьці згубіць частку маіх нот.

М.Р.: — Выйшлі на сцэну, селі — як ворагі. Як у такім стане можна граць? Разуемо, трэба неяк разрадзіць атмасферу. І калі мы выконвалі моцартаўскую Арыю Царыцы Ночы, я пад час паўзы ўстаў на калена і падарыў Тані кветку.

Т.К.: — Я здзіўлялася, але стала яму неяк падыгрываць.

Д.Я.: — А мы з Дзімам увогуле падумалі, што Макс з глузду з’ехаў: то кветкі дорыць, то падпяваць-мурлыкаць пачынае.

М.Р.: — Затое публіка як узрушылася! Дый у музыкантаў настрой узняўся!

Д.С.: — Усё роўна нас хаця б папярэджваць трэба — гэта ж такія неспадзяванкі!

рад школьнікамі — а тыя аказаліся “з харавым ухілам”, ды яшчэ знакамітыя “Крылатыя арэлі” якраз былі ў іх рэпертуары! Толькі мы пачалі граць — усе ўстаюць і спяваюць!

М.Р.: — Дык што ж тут дрэннага? Я вось тут зараз падумаў: а што, калі нам у “Карнавале жывёл” Сен-Санса — “Слана” пусціць гуляць па зале? Там у нас фагот саліруе (Зірнуў у бок Д.Солтана.) — нават сам інструмент да хобата падобны. У Акадэміі музыкі, прынамсі, не перашкодзіла б выкладаць акцёрскае майстэрства — не толькі вакалістам, якія займаюцца ў опернай студыі, але і ўсім інструменталістам.

— Тым больш, што ў сусветнай музычнай культуры ўсё больш запатрабаванымі становяцца тэндэнцыі інструментальнага тэатра. Калі фарміруецца праграма, на што арыентуецеся? Можа, яшчэ і на магчымаць тэатралізацыі асобных нумароў?

М.Р.: — Не, усялякія “выбрыкі” нараджаюцца спонтанна. Два гады таму, да прыкладу, на конкурсе ў Фінляндыі я раптам прапанаваў выйсці на сцэну не ўсім разам, а паасобку — так, як кожны з нас уступае са сваёй партыяй. Мы не імкнемся “замяніць аркестр”, таму ў сваіх пералажэннях я звычайна не звяртаюся да партытур: яны стрымліваюць фантазію, вымушаюць выкарыстоўваць адны і тыя сольныя інструменты. Мне ж хочацца, каб кожны голас у нашым квартэце быў сольным і зусім не абавязкова гучаў у звыклым рэгістры. Затое потым усе здзіўляюцца: як нечакана гучыць, але ж як цікава!

“Падзівіцца” можна будзе 25 чэрвеня: квартэт “Riviera” выступіць з праграмай старадаўняй беларускай музыкі ў ДOME-музеі Ваньковічаў. А ў новым сезоне ансамбль сыграе ў Беларускай дзяржаўнай філармоніі два аддзяленні музыкі Яўгена Глебава. Дарэчы, за пералажэнні старадаўняй беларускай музыкі і твораў Я.Глебава М.Расоха быў адзначаны дзяржаўнай стыпендыяй на 2009 год.

Гутарыла Надзея БУНЦЭВІЧ

Фалькларыст з-пад... Лондана

Гасцей сустраў
сам Рыпінскі

Чалавек жывы, пакуль памяць аб ім зберагаюць яго нашчадкі. І ў гэтым сэнсе знаму беларускаму фалькларысту, пісьменніку і этнографу XIX стагоддзя Аляксандру Рыпінскаму пашанцавала: у гонар яго 6 чэрвеня на Ліэзеншчыне вось ужо трэці раз адбылося свята-конкурс гісторыка-культурнай спадчыны.

Як часта здараецца, што мы, з пашанай узгадваючы пра тых ці іншых выбітных дзеячаў культуры і мастацтваў, гаворым пра іх агульнанацыянальнае значэнне. І не заўсёды ўсведамляем, што кожны з іх мае сваю малую радзіму. На Ліэзеншчыне пра гэта не забываюцца. На будынку гарадскога Дома культуры ўсталявана памятная дошка з надпісам: "На гэтым месцы знаходзілася сядзіба сям'і, з якой паходзіў Марк Шагал". А ў былым маёнтку Страганы, дзе некалі жыў і працаваў яшчэ адзін знаны выхадзец з гэтых мясцін — Аляксандр Рыпінскі, усталяваны памятны камень. На жаль, сёння на месцы былой сядзібы — усяго толькі паляна, якая з-за капрызлівага слотнага надвор'я ў гэтым годзе "не згадзілася" прыняць усіх тых, хто прыехаў ушанаваць памяць Рыпінскага, і "Свята ў маёнтку Страганы" адбылася "пад дахам" Ліэзенскага ДК. Ды, аднак, запалу і шчырасці сваіх яно ад гэтага не страціла.

Не сакрэт, што нямала беларусаў, чуючы імя Аляксандра Рыпінскага, наўрад ці шмат узгадаюць пра яго самога. Бадай, самае вядомае: ён у 1831 годзе напісаў і выдаў у Парыжы грунтоўную крэдытную кнігу-даследаванне пад назвай "Беларусь".

Аднак акрамя яе гэты адукаваны чалавек, сябар Адама Міцкевіча, займаўся актыўнай папулярнацыянальнай свайго роднага краю, шмат выкладаў, пісаў вершы. Ён быў ці не першым з беларусаў, хто захапіўся фатаграфіяй, і свае здымкі выкарыстоўваў у якасці ілюстрацый да кнігі, што выдаваў разам з ураджэнцам Навагрудчыны Ігнатам Яцкоў-

скім у заснаванай ім пад Лонданам Вольнай славянскай друкарні.

Шмат павандраваўшы па Францыі, Англіі, Рыпінскі змог вярнуцца на радзіму — у цётчын маёнтак Страганы — толькі ў 1859 годзе, пасля царскай амністыі ўдзельнікам паўстання 1830 — 1831 гг., сярод якіх быў і творца. І тут ён не пакідаў весці актыўную дзейнасць. У прыватнасці, вядома, што ён склаў грунтоўную "Гісторыю беларускай літаратуры", куды увайшла імёны 55 пісьменнікаў — ураджэнцаў гэтай зямлі. Ёсць усе падставы меркаваць, што працу гэтую яму ўдалося завяршыць, ды, на жаль, на сённяшні дзень каштоўны рукапіс страчаны.

Пра гэта і не толькі распавядалі прысутным на свяце спецыялісты-навукоўцы, краязнаўцы, якія па крупінках збіралі звесткі пра свайго славяна земляка. І гэты адукацыйна-асветніцкі момант для арганізатараў імпрэзы — аддзела культуры Ліэзенскага райвыканкама, Віцебскага абласнога навукова-метадычнага цэнтру і ўпраўлення культуры Віцебскага аблвыканкама — надзвычай важны, бо людзі павінны не проста ведаць, маўляў, "недзе тут" нарадзіўся той ці іншы знакаміты чалавек, але і ўсведамляць высокае значэнне дасягненняў і здзяйсненняў, якія робяцца не дзеля ўласнай выгоды, а на карысць людзей, роднага краю.

Сама праграма свята-конкурсу была пабудавана ў традыцыйнай для XIX стагоддзя форме вечарыны, дзе для забавы гасцей гаспадар запрашаў цікавых музыкантаў, танцораў, спевакоў. Засяродзіўшы сваю ўвагу на музычных, спеўных і танцавальных жанрах, што карысталіся папулярнасцю амаль два стагоддзі таму, арганізатары і пабудавалі гэкім чынам конкурсную праграму, у якой прынялі ўдзел калектывы не толькі з Лі-

эзенскага раёна, але і з блізкіх да яго Гарадоцкага, Віцебскага, Полацкага, Бешанковіцкага, Сенненскага, а таксама "Жалейка" з Віцебска і гасці з расійскага Веліжа. "Разыначкай" свята стала "кулінарнае спаборніцтва", дзе былі прадстаўлены ўзоры традыцыйнай народнай кухні, — тымі стравамі ласаваліся нашы продкі з XIX стагоддзя. Ну, а ролю гасціннага гаспадара — самога пана Аляксандра Рыпінскага — сыграў акцёр Нацыянальнага акадэмічнага драматычнага тэатра імя Якуба Коласа Валянцін Салаўёў.

...У 2011 годзе споўніцца 200 гадоў з дня нараджэння Аляксандра Рыпінскага. Ліэзенцы плануюць сустраць гэтую дату грунтоўна. У іх планах — арганізацыя і правядзенне сур'ёзнай навуковай канферэнцыі з удзелам спецыялістаў-вучоных з Беларусі, Расіі, Польшчы, Францыі, Англіі — тых краін, дзе ў розныя гады жыў, працаваў і пакінуў свой след Рыпінскі. Такая сустрачка, безумоўна, стала б важным крокам у папулярнацыянальнай дзейнасці гэтай асобы. А магчыма, у якасці блакітнай мары, у мясцовым музеі (і ўвогуле на беларускай зямлі) акурат з гэтай юбілейнай нагоды з'явіцца дарагі падарунак — копія знакамітай "Беларусі" Аляксандра Рыпінскага.

Таццяна КОМАНОВА,
наш спецыяльны карэспандэнт
Мінск — Ліэзенскі раён — Мінск
На здымках: паланез на балі; такім
Рыпінскага ўбачылі мастак-сучаснік і
акцёр Валянцін Салаўёў.
Фота аўтара

Пытанні таямнічай сімволікі вядомых твораў айчыннага і сусветнага мастацтва хвалявалі не аднаго даследчыка культуры. "К" працягвае знаёміць чытачоў з версіямі адносна знакаў у творчасці Францыска Скарыны.

Гіпотэзы

— Гэта Скарына?

Сусвет — ад млынара да касача

З біблейскіх часоў вядомае параўнанне хрысціянскай Царквы і Хрыста з вінаграднай лазой, але практычна невядома пра тое, што дубовая лістота сімвалізуе іудаізм і старазапаветнага Бога. Напрыклад, на вядомым Фрэйбургскім крыжы, што зараз знаходзіцца ў Эрмітажы, алегарычная выява "трыумфу Царквы" ўпрыгожана вінаграднай лазой, а "павержанай Сінагогі" — дубовай лістотай.

Гісторыкі мастацтва адзначылі "загадкаваасць" выявы апошняй на капелюшы аднаго з "катаў" з боскаўскай карціны "Вянчанне цяроўным вянецом". Яшчэ больш іх здзіўляў засмучаны выраз твару гэтага "ката", які з'яўляецца тэамаформным аўтапартрэта мастака ў вобразе "нябачнага" Бога-Айца, які ў прамым пераносным сэнсе падтрымлівае Сына. Ідэаграма ж Хрыста-Слова, якое "свае не пазналі", адлюстравана ў выглядзе стралы, што патрапіла не ў вуха, а ў капялюш аднаго з катаў.

Які прыжыццёвая тэамаформная выява Ф.Скарыны, другі тэамаформны аўтапартрэт Босха адлюстраваны на правай створцы славутага трыпціха "Сад асалоды" ў выглядзе так званнага "Вялікага Твару" бясформеннага абстрактнага Бога рэнесансных філосафаў, выява якога пазаўлена шыі і верхняй часткі галавы. Праз лацінскае сло-

ва Molitor ("млынар", "Творца Сусвету"), жорны, што вячаюць гэты Твар, бясспрэчна, указваюць на Творцу. Адметны, практычна белы колер гэтага "Вялікага Твару" нібыта прыцягваюць мукі. Выява "Вялікага Твару Макрапрасофуса" адлюстроўваецца і на паверхні крышталю "філасофскага каменя" славутай "Меланхоліі" А.Дзюрэра.

Рэнесансны антрапацэнтралізм і эмансипацыя асобы абумовілі магчымаасць з'яўлення тэамаформнай выявы Скарыны ў яго кнігах.

У свой час мастак Лявон Баразна, які рыхтаваў першае поўнае выданне гравюр і ініцыялаў першадрукара, звярнуў увагу на падабенства выявы твару, змешчанага ў крузе літары "О", з тварам беларускага першадрукара. Змяшчэнне выявы Скарыны не на ініцыяле літары "Я", а менавіта ў крузе літары "О" невыпадковае. Як вядома, круг — сімвал Бясконцасці і Сусвету (Orbis). Менш вядома пра тое, што ён сімвалізуе Адвечнасць у непарыўным трыадзінстве Мінулага (ніжня палова круга), Цяперашняга і Будучага (Верхняя палова).

Выяву гэтага сімвала (кружочак з гарызантальнай рыскай) можна заўважыць над рэзананснай струной барабана, змешчанага на адным з ініцыялаў літары "Ч", а выяву сімвала Мінулага — у Верхняй частцы ініцыяла, упрыгожанага выявай аголенай жанчыны і чэрапа. Выяву ж сімвала будучыні (Вясёлку) — у левым верхнім куце "Меланхоліі".

Шырока вядомыя словы святога Пятра аб людзях-камянях, з якіх будзеца будучае Царства Нябеснае. Выяўленчая ідэаграма гэтых слоў намалювана на карціне Дзюрэра "Мадона з касачом" (лацінскае ігіс — таксама "вясёлка" — вядомы хрысціянскі сімвал Нябеснага Царства) у выглядзе каменнай аркі, у прагале якой відаць паўкруг неба і марскі гарызонт. Некалькі камяней з яе падмурка (Мінулага) "перанесены" мастаком у "будучыню".

Варта адзначыць, што гравюры і ініцыялы з кнігі Францыска Скарыны здольныя праліць святло на пытанні, адказы на якія немагчыма атрымаць у тэкстах ягоных прадмоў.

Мікалай ПАЛКОЎНІЧАНКА

Гомель

На ілюстрацыях: літара "О" з выданняў
Ф.Скарыны; фрагмент карціны А.Дзюрэра
"Мадона з касачамі".

Дыск, сквер, клас

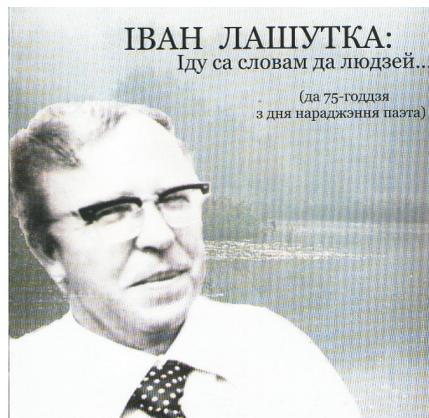
Сёння мала які аматар беларускай музыкі не прыгадае папулярную ў 1990-я гады песню "Край мой верасовы" ў выкананні ансамбля "Сябры". Аўтара слоў гэтага шлягера — Івана Лашуткі — ужо няма з намі, аднак памяць пра таленавітага творцу і педагога, які ўсё жыццё выходзіў у моладзі пачуццё любові да гісторыі і культуры роднай зямлі, сёння захоўваюць яго землякі з Вілейшчыны.

Паэзія Івана Лашуткі, чалавека неаб'якавага да жыцця, людскіх лёсаў, у свой час дала моцны імпульс развіццю аўтарскай песні раёна. Дзякуючы яму раскрылі свой талент самадзейныя аўтары Таццяна Захарыч, Людміла Шагава, Уладзімір Лапцік, Аляксандр Высоцкі, Леанід Гайчук, распачаў сваю дзейнасць народны калектыв аўтарскай песні "Элегія".

Невыпадкава, што канцэрт — прэзентацыя дыска "Іду са словам да людзей", пры-

свечаны 75-годдзю з дня нараджэння Івана Лашуткі, у якім прымалі ўдзел выканаўца яго вершаў, артыст Беларускага радыё Алег Вінярскі, заслужаны артыст Беларусі Уладзімір Ткачэнка, гурт "Элегія", іншыя мясцовыя выканаўцы і аматары паэзіі, распачынае вялікі праект "Незабыўныя імёны Вілейшчыны". Як адзначыла адна з яго ініцыятараў — Таццяна Захарыч, праект прадугледжвае выхад серыі дыскаў, прысвечаных творчасці славурых землякоў, правядзенне шэрагу мерапрыемстваў па ўшаноўванні іх памяці. І варта адзначыць: успрымаюцца такія імпрэзы мясцовай публікай з вялікім захапленнем, а удзел у іх прымаюць як школьнікі, так і людзі сталага веку. Не выпадкова і цікаваасць да самога дыска, дзе спалучаюцца паэтычныя радкі і чароўная музыка.

Па словах Таццяны Мікалаеўны, у бліжэйшы час з мэтай ушанавання памяці паэта ў Вілейцы будзе добраўпарадкаваны сквер, які пасадзіў Іван Лашутка, а таксама створаны клас-музей у школе, дзе праца-

ІВАН ЛАШУТКА:
Іду са словам да людзей...

(да 75-годдзя
з дня нараджэння паэта)

ваў апошнія дваццаць гадоў Іван Іосіфа-віч.

У Год роднай зямлі здаецца невыпадковым зварот да надзвычай актуальнага пытання захавання ў кожным раёне Беларусі памяці пра выдатных мясцовых дзеячаў культуры, на якіх багаты наш край.

Канстанцін АНТАНОВІЧ,
наш спецыяльны карэспандэнт
Мінск — Вілейка — Мінск

“Прызнацца, пры магчымасці зрабіць экспазіцыю, прысвечаную тэме Вялікай Айчыннай вайны, — распавяла загадчык аддзела гісторыі Гродзенскага гісторыка-археалагічнага музея Рыта Янчалюўская карэспандэнту “К” пад час камандзіроўкі ва ўстанову, — можна было б пакінуць толькі тыя комплексы, якія датычацца менавіта гісторыі Гродзеншчыны. Кожны абласны музей мусіць распавесці штосьці сваё, нам не патрэбна дубліраваць адзін аднаго, тым больш, што пра агульны летапіс ваенных дзеянняў на Беларусі распавядае сталічны Музей гісторыі Вялікай Айчыннай вайны з яго багацейшымі фондамі. Наша будучыня — у стварэнні ўласнага расповеду аб героях Гродзеншчыны, яе абаронцах. Пачатковы перыяд вайны, час акупацыі, вызваленне... Хто пра гэта павінен ведаць, як не землякі?”

У 22 гадзіны пачаўся штурм

Распавесці сёння менавіта пра дні вызвалення Гродзеншчыны мне даў падставу сам музей. Не кожная з падобных абласных устаноў можа пахваліцца комплексам экспанатаў, што расказваюць пра гэтую старонку гісторыі. У выпадку ж з экспазіцыяй Гродзенскага гісторыка-археалагічнага музея, з якой пазнаёмілася падрабязна ў час грунтоўнай экскурсіі, гаворка ідзе амаль пра цэлую залу.

Лічыцца, што Гродна вызвалілі ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў 16 ліпеня 1944 года, але пры ўважлівым стаўленні да падзей праўляецца іншая дата: 24 ліпеня.

Вызвалілі Гродна ў ходзе другога этапа беларускай наступальнай аперацыі “Баграціён”, і ў баях за горад удзельнічалі войскі 2-га і 3-га Беларускіх франтоў.

Вядома, што нямецкае камандаванне надавала вялікае значэнне гораду: ён з’яўляўся буйным вузлом камунікацыі і адным з асноўных пунктаў абароны на подступах да Усходняй Прусіі. Гітлераўцам было загадана трымацца, “чаго б гэта ні каштавала”.

Савецкія войскі, са свайго боку, імкнуліся як мага хутчэй вызваліць родную зямлю ад ворага. І, нягледзячы на тое, што ў ходзе папярэдніх наступальных баёў Чырвоная Армія панесла значныя страты ў людскіх і тэхнічных рэсурсах — у прыватнасці, адчувалася недахоп боепрыпасаў, паліва, — усё ж імпэт байцоў граміць фашыстаў быў наймагутнейшы.

Паспрабуем па днях аднавіць хроніку вызвалення горада. Першым на подступы да Гродна прарваўся 3-і гвардзейскі кавалерыйскі корпус — гэта адбылося 13 ліпеня. Але ён быў спынены моцнай агнявой абаронай фашыстаў. 3 поўдню горада ўпарта супраціўляліся сусстрэлі і войскі 50-й арміі. Аднак 14 ліпеня да 3-га гвардзейскага кавалерыйскага корпуса далучыліся часці 36-га стралковага корпуса 31-й арміі, — і войскам-такі ўдалося прайсці наперад і пачаць фарсіраванне Нёмана на поўнач ад горада.

15 ліпеня. Жорсткія баі на подступах да Гродна працягваюцца. Савецкім войскам прыходзіцца літаральна крок за крокам пераадоўваць абарону праціўніка. Абстаноўка была вельмі напружанай. Як пісаў у сваіх успамінах былы камандзір 878-га стралковага палка 290-й стралковай дывізіі М.Хамула, “нават сёння, праз трыццаць з гакама гадоў, я схільны верыць, што тады нашаму палку проста ўсімкнулася шчасце. Бо сілы гітлераўцаў, што абаранялі горад, былі нам не вядомы. <...> Ды ўсё ж такі мы рызыкнудзілі, накіравалі батальёны да яго (Гродна. — Д.А.) ускраін”.

У 22 гадзіны пачаўся штурм. Па сутнасці, свабода горада над Нёманам нараджалася ў начных баях. Савецкія войскі паступова прасоўваліся наперад, дэманструючы тактыку і ўменне, і пад раніцу правабярэжная частка Гродна была, у асноўным, вызвалена ад гітлераўцаў. Але пераправіцца на левы бераг Нёмана ўдалося нямногім: батальён 878-га стралковага палка пад кіраўніцтвам І.Хірнага захапіў галоўны чыгуначны мост і перайшоў на левы бераг рэчкі, але той аказаўся замініраваным фашыстамі. У выніку выбуху батальён

правы бераг Нёмана, і Міхаіл Курбатаў — баец 878-га палка Магілёўскай стралковай дывізіі, які ў штурмавой групе пераправіўся на левы бераг Нёмана і быў забіты там на плацдарме.

Калі чытаеш успаміны ветэрана 878-га стралковага палка Міхаіла Веснянцава, адкрываюцца ў дэталю падрабязнасці апошняга кроку вызвалення Гродна. Фарсіраванне Нёмана стала відавочнай неабходнасцю завяршэння наступлення, паколькі горад быў амаль “наш”. Невыпадкова,

ленняў выклікалі ў траншэю. Старэйшы лейтэнант быў нешматслонным: “Неабходна зараз жа ўзяць другую траншэю. Калі не зробім гэта цяпер, раніцай нас скінуць у Нёман”.

Роўна праз 10 хвілін пачалі дзейнічаць. Ідэя была простая: хутка прапаўзіці ўзвышэнне, прабегчы па лагчыне і, наблізіўшыся да другой траншэі, закідаць фашыстаў гранатамі.

Аглушаных немцаў дабівалі ўсім, што было ў руках — прыклада-

Але баец працягваў бегчы ў тыл. Перакінуўшы кулямёт на супрацьлеглы бок, я прыцэлюўся і даў чаргу. А калі ён зрабіў спробы паўзці далей, кулі наступнай чаргі ацвярозілі яго.

Баец быў у істэрэчным стане, хто-сьці апляухай прывёў яго ў прытомнасць. Фашысты зноў пайшлі на нас. Мы ведалі: гэта наш апошні бой. Абняліся, развіталіся. Па тварах беглі слёзы. На кожнага прыходзілася да 50 метраў абароны па фронце, а фашысты (каля роты аўтаматчыкаў, пры падтрымцы

Праз сем дзён пасля пераможнага салюту

“Мы ведалі: гэта наш апошні бой”

Архіўныя кадры вызвалення Гродна і баёў за горад, якія працягваліся да 24 ліпеня 1944 года.

застаўся адрэзаным на занёманскім плацдарме. Гітлераўцы ўзарвалі і аўтамост, куды ўжо ў першыя гадзіны 16-га ліпеня прарваўся батальён старшага лейтэнанта М.Плазунова 508-га стралковага палка. У абстаноўках, якія склаліся, наступленне савецкіх войскаў аказалася затрыманым: пачаліся цяжкія баі па ўтрыманні плацдарма за Нёманам.

Вось тут у гісторыі вызвалення Гродна адбываецца цікавы паварот. Баявыя данясенні аб вызваленні правабярэжнай часткі Гродна адзначаюцца Стаўкай як значны крок наперад, як існуючая перамога. І ў яе гонар 16 ліпеня ў сталіцы СССР даюць салют. “Сёння, 16 ліпеня, у 23 гадзіны, сталіца нашай Радзімы Масква ад імя Радзімы салютуе доблесным войскам 2-га і 3-га Беларускіх франтоў, якія авалодалі горадам Гродна, дваццацю артылерыйскімі залпамі з двухсот дваццаці чатырох гармат”, — так гучаў загад Вярхоўнага галоўнакамандуючага. 17 часцей і злучэнняў узнагароджваюцца ордэнамі. Аднак канчатковая перамога — “дэ-факта” — над ворагам у Гродне адбываецца толькі... 24 ліпеня, праз сем дзён пасля пераможнага салюту. Раніцай гэтага дня савецкія воіны, нарэшце, адбіваюць контрудар фашыстаў на левабярэжжы Нёмана і цалкам вызваляюць горад.

“Калі не зробім цяпер — раніцай нас скінуць у Нёман”

У экспазіцыі залаў Гродзенскага гісторыка-археалагічнага музея знаходзяцца фотаздымкі трох воінаў Чырвонай Арміі, якія за ўдзел у баях за горад былі прадстаўлены да звання Героя Савецкага Саюза. Лейтэнант Іосіф Дзякаў — парторг 494-га Гродзенскага палка — адным з першых уварваўся ў Гродна, гвардыі капітан Мікалай Аўчыннікаў — камандзір шабельнага эскадрона 23-га гвардзейскага кавалерыйскага палка, чый полк у авангардзе выйшаў да пера-

бо задача аказалася неверагодна цяжкай, гэты апошні рывок Чырвонай Арміі зацягнуўся на сем дзён і забраў шмат жыццяў савецкіх байцоў.

Прыводзім некалькі ўрыўкаў з успамінаў Міхаіла Веснянцава.

“Загад быў кароткім: фарсіраваць Нёман без адзінага стрэлу і ўзяць першую траншэю. Нас было чацвёра: Міхаіл Макараў, Канстанцін Маўрычаў, Леанід Нікіцін і я.

Нарэшце пачулі каманду: “Наперад!” Без шуму паднялі наш плот і — пабеглі да рэчкі.

Раптам на рацэ штосьці забухала, а на вадзе разарваліся першыя міны. Мы былі далёка ад берага, калі ўдарылі кулямёты. Агонь вёўся непрыцэльны, але даволі шчыльны. Побач разарвалася вялікая міна. Міша, сіснудшы маю руку, прапаптаў: “Бывайце!..” І гэтак жа ціха сыхоў пад ваду. Мы імкнуліся ўсімі сіламі наблізіцца да варажага берага.

Чарга трасіруючых куляў прайшла, як здавалася, побач, але, трошкі прыпадняўшыся, Лёня мёртвым адкінуўся на плот. Нечакана ногі дакрануліся да зямлі: бераг...

Побач выцягвалі на бераг платы, рэчмяшкі, кулямёты байцы дэсантнага атрада. Камандзір атрада, старшы лейтэнант Ялохін, даў каманду: “Наперад!” Фашысты ўвесь агонь сканцэнтравалі на воднай роўнядзі, якую хаваў туман, і не маглі бачыць нас. А калі мы з’явіліся на высокім беразе, амаль перад акапамі, немцы былі ашаломлены. “Майн Гот!” — закрычалі яны. Вораг нават аслупянеў ад страху і на якую хвіліну спыніў стральбу. Гэтага было дастаткова, каб дабегчы да акапаў і забіць фашыстаў.

Першую лінію абароны ўзялі хутка. Захапілі некалькі кулямётаў і вялікую колькасць патронаў. Але былі забітыя і раненыя з нашага боку.

Сталі ўсталёўваць кулямётныя кропкі. Раптам камандзіраў аддзя-

мі, шыткамі, супрацьтанкавымі гранатамі, расстрэльвалі з аўтаматаў. Бой доўжыўся не больш за паўгадзіны.

Нашы страты былі адчувальныя. Загінулі сяржанты Жукаў, Курбатаў, радавыя Карэнін, Быкаў, Галапрыдаў, Захараў, Ібрагімаў, Істамгулаў, Ізотаў, Кузін, Кірылаў. У гэтай схватцы мы згубілі 11 байцоў. <...>

За дзень адбівалі па 2 — 3 контратакі

...Падкінуўшы падмацаванне з танкавай дывізіі “Мёртвая галава”, нямецка-фашысцкае камандаванне вырашыла любым шляхам знішчыць падраздзяленне 878-га стралковага палка.

...За дзень адбівалі па 2 — 3 контратакі фашыстаў. Загінуў старшы лейтэнант Ялохін і іншыя байцы, нас засталася ўсяго 8 — радавых Савецкай Арміі. У прамежку паміж апошнімі контратакамі ў нашых акопах адбылася нейкая звалка. Потым адзін з байцоў выскачыў з акапа і пабег да вады.

— Куды? Назад! — закрычаў я.

“Фердынандаў”) стралялі на хаду з аўтаматаў і кулямётаў. Яны ішлі ў поўны рост. Самаходныя гарматы вялі прыцэльны бой. Раптам немцы спынілі агонь у бок, супрацьлеглы ад нас. Потым пачалі адступаць. “Фердынанды” павярнулі гарматы ўправа, стрэльнулі, а потым схаваліся ў сасновым бары. Гучнае “ўра!” пачулася на правым флангу. Немцы кінуліся бегчы. Мы зразумелі: нашы сілы перайшлі ў наступленне. Мы таксама пачалі пераследаваць ворага. Потым плакалі ад шчасця, што засталіся жывыя”.

Па ўспамінах Веснянцава, многіх забітых таварышаў яны пахавалі там, на левым беразе Нёмана. Што да Героя Савецкага Саюза Міхаіла Курбатава, дык ён быў пахаваны ў брацкай магіле на сённяшняй гродзенскай вуліцы Перамогі. У яго гонар — аднаго з многіх загінуўшых пад час вызвалення Гродна — названы вуліцы ў Гродне і Магдагачы. Апошні горад быў месцам яго нараджэння, а першы — стаў месцам подзвігу.

Падрыхтавала Дар’я АМЯЛЬКОВІЧ

Зала Гродзенскага гісторыка-археалагічнага музея, экспазіцыя якой прысвечана часам Вялікай Айчыннай вайны.

МУЗЕІ *

**НАЦЫЯНАЛЬНЫ
МАСТАЦКІ МУЗЕЙ РБ**

г. Мінск,
вул. Леніна, 20.
Тэл.: 227 45 62.

- Мастацтва Беларусі XII — XIX стст.
- Мастацтва Беларусі канца XIX — пач. XXI стст.
- Мастацтва Расіі XVIII — пачатку XX стст.
- Мастацтва краін Усходу XV — XX стст.
- Мастацтва краін Заходняй і Цэнтральнай Еўропы XVI — XX стст.
- Выстаўка фатаграфіі "Схаваная Японія" Кідзюра Яхагі.
- Выстаўка "Традыцыйнае мастацтва Карэі".
- Выстаўка "Людзі Егіпта" Вадзіма Качана.
- Выстаўка "Алтарны жывапіс XVIII — XIX стст."
- Выстаўка В.Касцючэнка "Цяпло свету".
- Выстаўка П.Асоўскага "Рамантыка славянскіх зямляў".

Філіялы Нацыянальнага мастацкага музея РБ:

**МУЗЕЙ "ДОМ ВАНЬКОВІЧАЎ,
КУЛЬТУРА І МАСТАЦТВА
ПЕРШАЙ ПАЛОВЫ XIX ст."**

г. Мінск,
вул. Інтэрнацыянальная,
33а. Тэл.: 227 87 96.

- Выстаўка фотаздымкаў XIX ст.

ЗАМКАВЫ КОМПЛЕКС "МІР"

г.п. Мір,
Карэліцкі р-н,
Гродзенская
вобл.
Тэл.: (8-01596) 2 30 35.

- Выстаўка Л.Нішчык "Міфы Беларусі".

**МУЗЕЙ БЕЛАРУСКАГА
НАРОДНАГА МАСТАЦТВА
ў в.Раўбічы**

Спарткомплекс
"Раўбічы",
Мінскі р-н.
Тэл.: 507 44 68.

- Пастаянная экспазіцыя.
- Выстаўка дзіцячай творчасці.

**МУЗЕЙ ВІТОЛЬДА
КАЭТАНАВІЧА
БЯЛЫНІЦКАГА-БІРУЛІ
ў г.МАГІЛЁВЕ**

г. Магілёў,
вул. Ленінская, 37.
Тэл.: (8-0222) 22 48 87.

- Пастаянная экспазіцыя.

МУЗЕІ *

**НАЦЫЯНАЛЬНЫ
МУЗЕЙ ГІСТОРЫ
І КУЛЬТУРЫ**

БЕЛАРУСІ

г. Мінск,
вул. К.Маркса, 12.
Тэл.: 227 43 22.

Экспазіцыі:

- "Мастацтва ў гарадской культуры XIX — пачатку XX стст."
- "Старажытная Беларусь".
- "Беларусь XVI — XVIII стст. у партрэтах і геральдыцы".

Выстаўкі:

- "Халодная і агнястрэльная зброя".
- "Скарбніца мудрасці".
- "Невядомы Смаляк" (персанальная выстаўка Андрэя Смаляка).
- "Крыніцы адвечнай прыгажосці".

суровыя, простыя...

**ДЗЯРЖАЎНЫ МУЗЕЙ
ГІСТОРЫ БЕЛАРУСКАЙ
ЛІТАРАТУРЫ**

г. Мінск,
вул. М.Багдановіча,
15.
Тэл.: 334 72 61.

Выстаўкі:

- Выстаўка, прысвечаная 85-годдзю А.Савіцкага.
- "Спадарожнікі дзяцінства".
- "Хата — мой свет".
- "Жыццё Л.М. Талстога ў фатаграфіях сучаснікаў".
- Выстаўка музейных прадметаў XI — XX стст. з фонду музея "Вякоў мінулых успамін...".

Выстаўкі:

- "Трафеі вайны" (да 65-годдзя вызвалення Беларусі).
- Праект "Сабакі на службе Айчыны".

Праект інтэрактыўнай карты:
"Вызваленне Беларусі"
(хроніка вызвалення і мультымедыяная прэзентацыя аперацый Чырвонай Арміі па вызваленні Беларусі ў верасні 1943 — ліпені 1944 гг.).

**ГОМЕЛЬСКІ ПАЛАЦАВА-
ПАРКАВЫ АНСАМБЛЬ**

г. Гомель,
пл. Леніна, 4.
Тэл.: (8-0232) 74 19 11.

Цэнтральная частка палаца Румянцавых і Паскевічаў

Выстаўкі:

- "Агнястрэльная і халодная зброя краін

Зайцава: карціны, фотаработы, мадэлі вопраткі.

- "Пракаольныя падарункі".

Экспазіцыі:

- "Культавыя прадметы".
- "Старажытная гісторыя Гомельшчыны".
- "Загадкавыя фантазіі мора" (грот палаца).
- Экспазіцыя, прысвечаная дзяржаўнаму дзеячу СССР А.Грамыку. Вежа палаца Румянцавых і Паскевічаў
- Гісторыка-мемарыяльная экспазіцыя
- "Гравюра XVII — пачатку XX стст."
- "Паэзія XVIII — пачатку XX стст."

Шастакова).

- "Свет зьяроў Гомельшчыны".
- Працуе куток жывых экзатычных рэптылій.

Зімовы сад

- Свет субтрапічных раслін і жывёл.

**ГОМЕЛЬСКІ АБЛАСНЫ
МУЗЕЙ ВАЕННАЙ СЛАВЫ**

г. Гомель, вул. Пушкіна, 5.
Тэл.: (8-0232) 77 60 60.

- Пастаянная ваенна-гістарычная экспазіцыя.
- Лакальная экспазіцыя ў санітарным вагоне; у партызанскай зямлянцы.
- Пастаянная выстаўка ваеннай тэхнікі.
- На тэрыторыі музея працуе пнеўматычны цір.
- У выставачнай зале: "Выстаўка новых паступленняў з фондаў музея".
- У выставачнай зале: "Палітра памяці".

ГАЛЕРЭІ *

ПАЛАЦ МАСТАЦТВА

г. Мінск, вул. Казлова, 3.
Тэл./факс.: 290 60 10.

- "Сад Венеры".

**МАСТАЦКАЯ ГАЛЕРЭЯ
"УНІВЕРСІТЭТ КУЛЬТУРЫ"**

г. Мінск,
Кастрычніцкая
плошча, 1
(Палац Рэспублікі).
Тэл.: 227 26 12.

- "Baby-boom".

ГАЛЕРЭЯ ТЫЗЕНГАУЗА

г. Гродна,
пл. Тызенгауза, 4.
Тэл./факс.: (8-0152) 72 27 57.

- Выстаўка гродзенскіх мастакоў.

**КАРШІННАЯ ГАЛЕРЭЯ
Г.ВАШЧАНКІ**

г. Гомель,
вул. Карповіча, 4.
Тэл.: (8-0232) 77 75 20.

Экспазіцыі:

- "Г.Х. Вашчанка".
- Выстаўка **Васіля Шаранговіча.**
- Выстаўка **Уладзіміра Цэслера і Сяргея Войчанкі** з фондаў Нацыянальнага мастацкага музея Рэспублікі Беларусь.
- Выстаўка экзатычных рыбак.

Паважаныя чытачы!

**ПРАЦЯГВАЕЦЦА
ПАДПІСКА**

**на газету
"Культура"
Падпісныя
індэксы:
індывідуальная
падпіска —
63875,
ведамасная
падпіска —
638752;**

**на часопіс
"Мастацтва"
Падпісныя
індэксы:
індывідуальная
падпіска —
74958,
ведамасная
падпіска —
749582.**

**НА ІІ
ПАЎГОДДЗЕ
2009 ГОДА!**

- "Свет, у якім няма чужых".
- **Дом-музей І з'езда РСДРП**

г. Мінск, пр-т Незалежнасці, 31а.
Тэл.: 290 68 47.

- Пастаянная экспазіцыя "Гісторыя І-га з'езда РСДРП".
- Выстаўка "Ваенныя,

**БЕЛАРУСКІ ДЗЯРЖАЎНЫ
МУЗЕЙ ГІСТОРЫ ВЯЛІКАЙ
АЙЧЫННАЙ ВАЙНЫ**

г. Мінск,
пр-т Незалежнасці, 25а.
Тэл.: 226 03 98.

Экспазіцыі:

- Пастаянная экспазіцыя.

свету" (выстаўка макетаў).

- "Усмешка клоуна" (з калекцыі М.Чалнакова).
- "Нараджэнне і адраджэнне".
- "Аляксандр Гайлевіч. 20 гадоў творчасці".
- Выстаўка работ сусветна вядомага куюр'е Вячаслава

Паўночнае крыло палаца

Выстаўкі:

- "У ценю дрэваў, над ракой" (фотаздымкі птушак і вавэрак Гомельскага парку фотаамагара Яўгена

ТЭАТРЫ *

**НАЦЫЯНАЛЬНЫ
АКАДЭМІЧНЫ
ВЯЛІКІ
ТЭАТР ОПЕРЫ І
БАЛЕТА
РЭСПУБЛІКІ
БЕЛАРУСЬ**

г. Мінск, тэл./факс: 334 11 56.
(пл. Парыжскай каммуны, 1)

- 14, 16 — "Марная перасцярога" Л.Геральда.
- 17 — "Жызэль" А.Адана.
- 19 — "Травіята" Дж.Вердзі.

**РЭСПУБЛІКАНСКІ
ТЭАТР**

**БЕЛАРУСКАЙ
ДРАМАТУРГІІ**

г. Мінск, вул. Крапоткіна, 44.
Тэл./факс: 334 60 08.

- 15 — "Белы анёл з чорнымі крыламі" Д.Бальжа.
- 16 — "Хто пахае мадам?" А.Шурліна.
- 17 — "Адэль"

**БЕЛАРУСКІ ТЭАТР
"ЛЯЛКА"**

г. Віцебск, вул. Пушкіна, 2.
Тэл.: (8-0212) 36 32 50.

- Тэатр знаходзіцца на гастролях.

**МАЗЫРСКІ
ДРАМАТЫЧНЫ
ТЭАТР ІМЯ І.МЕЛЕЖА**

г. Мазыр, вул. Ленінская, 23.
Тэл.: (8-02351) 211 31.

- Тэатр знаходзіцца на гастролях.

Выдаецца з кастрычніка 1991 года

Заснавальнік — Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь

Рэгістрацыйнае пасведчанне № 418

Галоўны рэдактар — Людміла КРУШЫНСКАЯ

Рэдакцыйная калегія:
Лілія АНАНІЧ, Уладзімір АРЛОЎ, Уладзімір ГІЛЕП, Ірына ДРЫГА, Аляксей ДУДАРАЎ, Уладзімір ЗАМЯТАЛІН, Валянцін ЕЛІЗАР'ЕЎ, Міхаіл КАЗІНЕЦ, Віктар КУРАШ, Аляксандр РАШЧУПКІН, Барыс СВЯТЛОЎ, Рычард СМОЛЬСКІ, Святлана СУХАВЕЙ, Міхаіл ФІНБЕРГ, Леанід ШЧАМЯЛЁЎ, Уладзімір ШЧАСНЫ.

Рэдакцыя:
Сяргей ТРАФІЛАЎ (намеснік галоўнага рэдактара), Пётр ОВАД (адказны сакратар).

Рэдактары аддзелаў:
Канстанцін АНТАНОВІЧ, Надзея БУНЦЭВІЧ, Таццяна КОМАНАВА, Барыс КРЭПАК, Яўген РАГІН, Ілля СВІРЫН, Антон СІДАРЭНКА.

Спецкарэспандэнты:
Дар'я АМЯЛЬКОВІЧ, Наталля КІРПІЧЭНКАВА, Юрый ЧАРНЯКЕВІЧ.

Загадчык аддзела фотайлюстрацый — Юрый ІВАНОЎ

Карэктар — Інга ЗЕЛЬГІС

Мастацкі рэдактар — Наталля ОВАД

Адрас рэдакцыі:
220013, Мінск,
пр. Незалежнасці, 77.

Тэлефон:
(017) 289-34-66 (прыёмная)
(017) 286-07-97, Тэлефон/факс:
(017) 334-57-23 (017) 334-57-35.

Рэкламны аддзел:
тэл. (017) 334-57-41

www.kimpress.by

E-MAIL: kultura@tut.by

Выдавец — Рэдакцыйна-выдавецкая ўстанова "Культура і мастацтва"

Ліцэнзія на выдавецкую дзейнасць
ЛВ №02330/0131892 ад 27 снежня 2006 г.

220013, Мінск,
пр. Незалежнасці, 77.
Тэл. (017) 289-34-66.
Бухгалтэрыя:
тэл. (017) 334-57-35

Аўтарскія рукапісы не рэцэнзуюцца і не вяртаюцца.

Аўтары допісаў у рэдакцыю паведамляюць сваё прозвішча, поўнае імя і імя па бацьку, пашпартныя звесткі (нумар пашпарта, дату выдачы, кім выдадзены пашпарт, асабісты нумар), асноўнае месца работы, зваротны адрас.

Меркаванні аўтара могуць не адпавядаць пункту гледжання рэдакцыі.

Аўтары нясуць адказнасць за дакладнасць матэрыялаў.

*Матэрыял на правах рэкламы.

© "Культура", 2009.

Індэкс 63875

Наклад 9034

Падпісана ў свет 11.06.2009 у 18.15

Замова 3127

РУП "Выдавецтва "Беларускі Дом друку". 220013, г.Мінск, пр. Незалежнасці, 79

ISSN 1994-4780